

ŠUMARSKI LIST

Izdaje Jugoslovensko Šumarsko Udruženje

Uređuje redakcioni odbor. — Glavni i odgovorni urednik: ing. Milan Marinović.
Uredništvo i uprava nalazi se u Zagrebu, Šumarski dom.

Izlazi jedanput mjesečno. — Članovi Udruženja dobivaju ga besplatno. — Za nečlanove pretplata 50 Din.

Br. 11. Zagreb, 1. novembra 1922. God. 46.

Sadržaj:

Проф. др. Александар Угреновић: О шумским пожаревима. — Pitanje izobrazbe lugarskog i tehničko pomoćnog osoblja. — Ing. Josip Lenarčič — Ing. Ante Ružič (Vrhnika—Ljubljana): Podaci za kritiku „zakonskog projekta o neposrednim porezima“. — Ing. Julije Szteblo (Teslić): Vršna obratnica kod šumskih željeznica. — Ing. Žarko Miletić — Ing. Milan Marinović (Zagreb): Izgradnja šumskih prometila. — Pravoužitičstvo krajiških imovnih općina. — Literarni pregled. — Bilješke. — Iz Jugoslov. Šumarskog Udruženja. — Šumska industrija i trgovina. — Službene vijesti.

Lovske puške sviju vrsti

od jednostavnije do najfinije izrade, za sačmu ili kuglu, trocjevke, automatične pištole, flobertpuške, po tipu ili narudžbi, **municiju i pribor dobavlja najjeftinije**, nadalje preuzima i izvršuje **popravke i preuđezbe** oružja sviju vrsti

SLOVENSKA TVORNICA ORUŽJA

prije: P. WERNIG, BOROVLJE, d. s o. j.

RADOVLJICA (SLOVENIJA).

Strojeve za svakovrsnu obradu drveta

Gatre, skobelnike,
tesarske stolove,
kružne i pasne
pile i dr.

Turbine

izradjuju najsolid-
nije i najjeftinije:

Strojne tovarne in livarne d. d. Ljubljana.

Oružje za lov, šport i obranu.

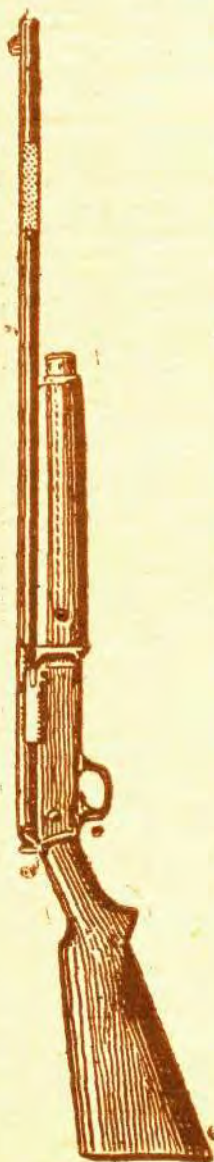
S. Kočonda

ZAGREB, Preradovićev trg br. 2.

Telefon 20—51.

Prodaja na veliko i malo.

Tražite cijenike!

Проф. др. Александар Угреновић:

О шумским пожаревима.

Шумски су пожареви у нас одувијек били врло чести. Најстарији свјedoци њихове бројности из прошлости јесу имена шумских предјела, која још и данас живе (Паљевина, Пожари, Опаљенац итд.) Но од часа нашег уједињења овамо опажа се, да су пожареви у нашим шумама почели да се јављају у толиком опсегу, да се могу сматрати управо елементом, који озбиљно угрожава наше шуме и њихову будућност. У вријеме непосредно иза ослобођења могли су се шумски пожареви узети као посљедњи таласи историјских, револуционих дана. Ту су се пожареви дали за онда схватити и било би безизгледно, да су се у оним часовима подузимале против њих било какове мјере. Њихово се стишавање морало очекивати само од себе.

Но данас, гдје су већ напуниле немало четири године од дана уједињења, данас гдје интерес отаџбине одлучно тражи, да се цјелокупни наш привредни живот сведе што прије у прави колосјек, данас ваља питању шумских пожарева приклонити посебну пажњу.

Значајно је, да се појављивањем шумских пожарева — нарочито у посљедње двије године — почела да поред стручних кругова живо интересује и шира јавност наполе нестручна штампа. Очито је, да се ова заинтересованост шире јавности родила одатле, што је и она стала да схвата погибао, што је шумски пожареви могу да нанесу нашој најважнијој народној имовини — шумама.

Кад дакле већ и широка јавност приклања своју пажњу овоме питању, није смјело нити наше удружење никако те ни под каквим условом да остане скрштених руку, јер је оно у првоме реду звано да као организација, као цјелина заштићује оне стране нашег шумског господарства, на којима је интресовано наше благостање уопће. Свијест дужности управо налаже удружењу, да и оно притече државној власти у помоћ, помажући је у њеном раду, како би се штете од пожарева, које пријете нашим шумама, отклонити или бар умањити могле.

Признати нам ваља, да је министарство шума и рудника схватило у пуном опсегу важност овога питања, како смо то могли да чујемо с устију самога министра шума и рудника господина Живојина Рафајловића, који је посве исправно у свом поздравном говору на посљедњој скупштини приклонио посебну пажњу шумским пожаревима, гледајући у њима погубелни и разорни елемент. Но једнако ваља признати, да је и наше удружење у право вријеме приступило рјешавању овога задатка, јер је предлог о томе питању био већ прије саме скупштине изражен и подне-

шен главној управи, која га је приредила односно изнијела пред скупштину.

Тај је предлог скупштина својим закључком од 10. септембра једногласно прихватила те уступила главној управи, да она изradi и предложи министарству шума и рудника образложену представку у овоме питању.

У извршењу тога закључка израђен је овај поднесак, те редовитим службеним путем предложен министарству шума и рудника, но обзиром на важност предмета, о којем се ради, износимо га овдје у цијелости.

Ако покушамо да анализујемо питање шумских пожарава, онда прије свега треба констатовати, да је природа узрока постања наших шумских пожарава нешто другачија од оних у другим напреднијим државама. Ти су узроци у нас у главном у тијесној вези са интензитетом односно екстензитетом нашег шумског господарења, са степеном наше културе те са системом наше пољопривреде. Одатле се већ даде закључити, да се и мјере, што их у нас може да предузме државна власт у борби против пожарава, мора да разликују од оних у другим државама.

Ако пођемо да критички истражујемо узроке постања наших шумских пожарава, лако ћемо утврдити, да се ти узроци по својој природи даду разврстати у двије категорије: А) индиректни узроци. Б) директни узроци (поводи).

А) Међу индиректне узроке ваља убројити ове:

1. Екстензивност нашег шумског господарења. Овдје је на првоме мјесту величина административних нарочито чуварских јединица. У нас имаде чуварских срезова, који обухватају по неколико хиљада хектара шуме, а има такових, гдје чувари шума — усљед понестатака посебних чуварских станова и кућа — морају да стапују далеко од свог среза те дневно преваљују велике удаљености између стапа и среза. Доклегод ради величине територије и удаљености нема чувар могућности да срез може лако обићи и прегледати, дотле је одузет један од основних услова предусретања ширењу шумских пожарава а тај је — немогућност правовременог запажања, дојављивања шумских пожарава те сакупљања радника потребних око гашења па и сам рад око гашења.

Овај је моменат отешчан још и тим, што се величини чуварских срезова придружује околност, да пријеме појављивања просјечно највећег броја пожарава (прољеће, јесен) коинцидира с временом, кад је лугарско особље најјаче запослено надзором око паше и извоза шумских продуката.

Коначно се у посљедње двије године, гдје су се шумски пожареви јављали у великом броју усред лета — дакле баш у вријеме најинтензивнијег рада око жетве и спремања љетине — придружала још и трећа неприлика, што народ усљед запослености око жетве није поред најбоље воље могао да припомогне гашењу пожарава.

2. Екстензитет наше пољопривреде а наносе сточарства најјачи је индиректни узрочник шумских пожарава. Умјесто узгоја крмног биља у нас је увелике распрострањено и уобичајено пашарење. Но тај изгон марве на пашу није заједнички, скупни за поједина села, насеља или њихове дијелове, већ је он појединачан, индивидуалан, тако да готово свако огњиште даје по једног пастира. На тај се начин сакупила у шуми велик број лица. То су готово искључиво недорасла дјеца, која ложењем пастирских ватара погибел од пожарава повећавају.

Пашарење у отвореним шумама ријетко је када ограничено на извјесне површине и на извјесно вријеме. Напротив готово у правилу се стока — а с њом и пастири — креће по читавој површини отворене шуме од раног прољећа до касне јесени. Разумљиво је, да се тиме у велике проширује и погибел пожара и по површини и по времену.

Као последица наше екстензивне пољопривреде јавља се тежња за проширивањем површина за испашу стоке, а то се често изводи намјерно подметнутим пожаревима у брањевинама.

Коначно као резултат наше екстензивне пољопривреде ваља посматрати и паљевине, којима наш пољопривредник и сточар настоји да на лак начин дође до културног земљишта и које се нажалост још данас јављају у неким крајевима.¹

3. Лабаво провођење репресивних мјера са стране надлежних првостепених политичких власти а наносе полаганост у заметању поступка и прогона криваца, обустава присилног утјеравања одштетних износа (што је несумњиво последица рада политичких демагога) свакако је било на штету настојања око рада шумарских надлештава у борби против шумских пожарава.

Па и благост самих прописа (н. пр., чланак 76 зак. од 30. марта 1891) неповољно дјелује у томе смјеру.

4. Ауторитет шумарског и лугарског особља пао је народу, па је тиме увелике отешчано провођење законских прописа па и оних најблажих. За институцију шумских жандарма, која је у својој битности врло добра, не можемо рећи, да је у пракси получила онај циљ, који је требала да получи.

5. Коначно ваља споменути још и оно, толико већ пута наглашавано, неразумјевање, што га шумарство као привредна грана наилази у широким народним масама, што се посве јасно очитује и код шумских пожарава. Томе понестатку правога разумјевања ваља приписати онај немар и нехај, којим се доже и гасе пастирске ватре те хита у помоћ у случају шумског пожара.

6. Коначно извјесни психолошки моменти играју улогу као индиректни узрочници шумских пожарава. Овамо спадају празновјерице (има крајева, у којима народ вјерује, да је шумски пожар средство, којим можемо да се обранимо од

¹ Види „Шумарски лист“, 1922 стр. 550/551.

суше односно да дођемо до кише) и старински обичаји (спомендани смрти хајдука).

Б) Као директни узрочник наших шумских пожара долази у обзир искључиво човјек са својим ненамјерним и намјерним чинима. Муњу као узрочника шумских пожара пуштамо овдје посвема с вида, будући да је проценат муњом узрокованих пожара управо минималан (1—3·2%), како је то утврђено статистиком држава, које су шумарством напредне.¹

На првом мјесту као узрочници наших шумских пожара стоје према величини штете пастири, за њима људи, запослени погоном локомотиве, шумски радници, земљорадници, који гранич са шумом, те коначно излетници (туристе).

Шумски пожареви од пастирских, радничких и излетничких ватара догађају се редовито с непажње и немара (ложење ватре у шуми самој, уза стабла, у шушљим стаблима, неосигуравање огњишта окопавањем, одгртањем шушња, негашењем прије одгаска, неопрезно бацање угарака, жигица). Ова се погибао повећава код пастира још тим, што они, кад опазе да је плануло оближње сухо лишће или грање, редовито бјеже из неког инстинктивног страха и остављају ватру препуштену самој себи. Па све кад они и не би бјежали, не би они могли ради незнања и неупућености да си помогну те да пожар угуше већ у заметку.

Шумски пожареви од жељезничких локомотива настају онда, кад услед подјаривања ватре под котлом и јаке промаје настане живо избацивање усијаних ситних дијелова угљена (варница), што их вјетар заноси у најближу састојину, гдје се онда готово у праву рађа приземни пожар. Ово бива нарочито код успињања жељезничке пруге те на обавијтама. Ова је погубељ то већа, што лошији и ситнији је угљен те што лошије су удезде на димњацима локомотива за устављање исекара.

Познато је колике су националне и економске штете од шумских пожара те не треба да их овдје опширно приказујемо. Поред познатих штета директних (уништавање састојина, готове робе, губитак на прираштају) и индиректних (поремећај редовитог господарења, сјечног реда, повећавање погубељи од вјетра и инсеката, дивљање тла, повећавање културних трошкова) долази код нас напосе у обзир чињеница, да су шуме наша најјача имовина, њени продукти наши најјачи извозни артикли те су оне по томе од одлучне важности за оцјењивање наше привредне снаге у свијету.

Поред оваковог стања ствари, гледом на огромну национално економску важност наших шума, те полазећи с тачке гледишта, да је разумно заштитивање тога нашега највећег народнога блага прека дужност нас свију, држимо да је потребно државној власти препоручити у борби против шумских пожара provedбу извјесних мјера, које леже ван дохвата администра-

¹ Hess - Beck: „Der Forstschutz“. Leipzig — Berlin 1916. Str. 64.

тивне и господарске власти сопственика шуме те које су од једнаке важности за све категорије шума као и за опћи интерес.

Тек кад смо овако утврдили индиректне и директне узроке шумских пожарава моћи ћемо да расулимо и закључимо, које се мјере са стране државне власти могу да предузму у борби против шумских пожарава, пуштајући свида оне мјере, што их може да предузима власник шуме сам.

Ми ћемо овдје изоставити из оквира нашег разматрања и оне мјере, које могу да дођу до практичне примјене у земљама, гдје је шумско господарство интензивно, гдје се ради о уређеним објектима о интензивно шумарско-полицијском надзору, о дотјераној администрацији те о народу вишег степена просвјете. Ми ћемо дакле искључиво држати на уму властите наше привредне и културне прилике.

Највећи дио мјера, што их у борби против пожара може у нас да подузима државна власт, заправо су превентивне природе.

Од тих мјера нарочито истичемо ове:

А) Мјере законске, административне и шумарско - полицијске природе.

1. Потчињеним управним областима треба наредити, да се енергично и брзо проводе сви прописи, који постоје гледом на баратање ватром у шуми и њеној близини, гледом на гашење пожарава те у питању накнаде штете. Дакле брзо заметање односног поступка, брзо провођење расправа, брзо доношење одлуке. Све ово убрајамо међу превентивне мјере сразлога, јер је морални учинак казни — како је познато — то јачи, што брже је она успједила иза почињена чина.

Како су у посљедње вријеме биле учестале амнестије казни за шумске прекршаје, увукао се код неких нижих области обичај, да оне најпросто нити не замећу прописаног поступка, већ га одлажу у мисли, да ће прије његова почетка стићи амнестија, која ће их ријешити великог броја — аката. А при томе се не помишља, како је лош морални учинак таквог поступања и коликим економским штетама рађа он по опћенитост.

Данашње прописе, који се односе на шумске пожаре, уколико су благи или недостатни, треба пооштрили односно надопунити и проширити новим наређењима. Овамо н. п. спадају установе члана 59 закона од 30. марта 1891, који — говори о допуштењу ложења и дужности гашења пастирских ватара по државним шумама, но не важи за остале категорије сопствености шума, како се то јасно разабире из текста реченог закона чл. 76., чл. 122. тачка 6. из чл. 123. тач. 3. и 7.¹

Врло је важан дефекат свих наших законских и других прописа у томе, што се не забрањује палење ватре односно што се не веже о дозволу то палење на земљишту, које непосредно граничи са шумом. Како добро знамо из властитог искуства, врло се

¹ „Закон о шумама“. Београд 1920. Стр. 53.

често дешава, да се баш ложењем ватре (палење живице, искрчених пањева, жиља, кукурузовине итд.) на земљишту уза шуму преноси ватра у саму шуму.

Истина § 44. шумскога закона од 3. децембра 1852. садржава установу, која говори о ложењу ватре »на крају шуме«, но уколико познајемо јудикатуру односно праксу у том предмету, редовито се та установа тумачи у прилог сусједног власника пољопривредног земљишта.

У томе смјеру садржава француски Code forestier (article 148)¹ ванредно добру установу, која брани палење или уношење ватре на одаљеност од 200 метара од шуме. Тиме се — по тумачењу француског закона — имаде све земљиште на удаљеност од 200 метара око шуме сматрати као неки заштитни појас (la zone de défens), за који вриједе једнаки прописи као и за шуму саму. Тим је појасом у Француској шума заправо заштићена од основне погибелји пожара, док је у нас, гдје тога прописа нема, сопственик шуме извржен на милост и немилост сусједу, који у непосредној близини шуме барата ватром по својој милој вољи угрожава шуму а да га нитко у томе не може пријечити а по слову закона нити звати на одговорност. Ова је погибао то већа, што лошија је арондација и комасација шуме односно околишног земљишта.²

Једанк је циљ и пропису члана 151 француског Code forestiera, према којему је подизање валненица, садреница и циглана унутар одаљености од 1 км од границе шуме везано о обласну дозволу. Овај посљедњи пропис био би важан као превентивна мјера за наше шуме нарочито културе на красу. (Прописи, који су код нас на снази гледом на подизање валненица, искључиво су обртно-полицијске, а не шумско-полицијске природе.)³

3. Потребно је као важну превентивну и репресивну мјеру успоставити присилно убирање дужних шумско-отштетних износа, ако већ није могуће за све врсти шумских штета, а оно бар за штете учињене шумским пожаревима. Јер нема сумње, да је са гледишта обране шуме од шумских штета, почињених по човјеку уопће а од шумских пожарава напосе од веома одлучне важности психолошки моменат т. ј. респект починитеља пред казном за кривицу и пред одговорношћу за настану штету. Чим тај моменат узмањка, створен је један узрок или полицај или бар могућност више за раћање шумских пожарава.

4. Треба настојати, да се дигне ауторитет шумарског и лугарског особља и пред народом и пред најнижим политичким властима. Нажалост се пречесто дешава, да опћинске и среске власти не само не подупиру рад шумарских и чуварских органа, како би то требало у интересу опћем, већ се често стављају посве отворено на страну починитеља једно у некој кривој претпоставци, да се сваким енергичним иступом шумарског

¹ Jacquot: „Incendies en foret“. Paris — Nancy. 1904. Str. 26.

² Ибидем. Стр. 28

³ Др. Гоглиа: „Уредовна збирка шумар. прописа“. Загреб. 1917. Стр. 45—47, 52, 53.

и чуварског особља наноси народу неправда, а друго у заблуди, да се народу чини неко добро, ако га управне области у таквим случајевима узимају у заштиту.

Потреба овога чувања и дизања ауторитета шумарских и чуварских органа, постати ће још већа оним часом, кад се наумљеном унификацијом шумарске службе еманципује шумарство од политичке власти. Несумњиво ће баш о снази тога ауторитета након унификације овисити добар дио успјеха у раду тих органа па и успјех у провођењу превентивних мјера око сузбијања пожарева.

Институција шумских жандара несумњиво је врло добра у својој замисли те ће и она баш на пољу обране шума од пожарева те око дизања ауторитета чуварског особља моћи да учини много. Но галати ће је реформисати у њеној provedби, која досад — како зна о из властитог искуства — није посвуда родила жељеним успјехом. Шумским жандарима треба да убудуће буду постављени само такви људи, који посједују све моралне и интелектуалне способности, које се траже за чувара шума уопће и које не треба, јер су познате, да их напосе овдје избрајамо.

5. Велике административне јединице нарочито велике чуварске срезове треба смањити на толику мјеру, да ће поједином чувару шуме бити физички могуће, да без превелика напора у једноме дану барем једанпут може да обиђе свој срез те да у томе времену посвршава и све друге редовне дужности.

Треба настојати, да стална сједишта чувара буду што ближа самим срезovima, јер трошеће времена и снаге долажењем у срез и одлажењем из среза, увелике оштећује интензитет надзора.

Док то смањивање чуварских срезова не буде могуће провести, потребно је, да се организује стражничка и дојавна служба. То ће рећи потребно је, да се за вријеме највеће погибли од пожарева намјешта помоћно особље те да се на високим стаблима удесе сједишта односно извидишта, с којих ће се моћи добро прегледати читав срез те трајно (дану и ноћу) запажати сумњиви знакови, који дају наслућивати шумске пожаре (појављивање дима, свјетла итд.). На основу таковог запажања моћи ће се лако установити локалитет пожара те брзо обавјештавати најближа власт ради помоћи око гашења. А ни један моменат код спрјечавања шумских пожарева није тако важан као тај, да се пожар већ у заматку угуши.

Из искуства знадемо, да су се овакови извиднички уређаји показали у пракси врло добрима. Издаци, који су на тај начин узроковани, доста су високи, но они су ипак у размјеру са користима, које тако по шуму настају.¹

6. За вријеме највећих погибли од пожарева а нарочито за вријеме летње суше потребно је држати у приправности радну снагу, која ће се на уговорени знак те са потребним оруђем сабрати на одређеном мјесту. Вазно је да се помишља и на то, да рад око гашења умара те услед велике температуре зрака

¹ Угреновић: „Шумска екскурзија у Нажице“. Шумарски лист 1922. Стр. 532

оногому је дуготрајни рад око гашења и изазива јак осјећај жеђи.

Потребно је дакле већ унапред распоредити радну снагу тако, да се радници узмогну у послу измјењивати те да се за времена осигура њихова опскрба питком водом и евентуалном храном. Само се на тај начин може предусрести неугодним појавама — као што је то било прошлога лjeta у неким мјестима Босне — да се народ, чим је дочуо да је букнуо шумски пожар, почео да сакрива пред органима власти из страха, да не буде напорним физичким радом, жеђу те мањком хране изврнут мукама око гашења.

Ондје, где је у близини војска, ваљало би са стране шумарских надлежстава исходити начелну дозволу надлежне војничке власти, да је у случајевима шумских пожара дужна и војска притећи у помоћ гашењу пожара. Ако у извјесној шуми ради шумски трговац треба помишљати већ пригодом склапања односно уговора на погибао од шумског пожара те га уговором обавезати на то, да су његови радници — па макар и уз посебну одштету — дужни помоћи код гашења шумских пожара. Ондје гдје државна шумска управа ради у властитој режији, те имаде пријучи потребну радну снагу, ваља набавити те свагда држати у приправности оруђе за гашење.

7. Чување гаришта важна је репресивна мјера, но да се она узмогне успјешно провести, потребан је зато извјестан број радника односно чувара. Садањи законски прописи садржавају додуше установе, према којима је сватко на позив власти дужан да притече у помоћ гашењу, но нема позитивног прописа, да је једнако сватко дужан — разумије се уз потпуну накнаду изгубљеног времена и труда — да помогне код чувања гаришта. Потребно је дакле данашње прописе у том смислу проширити, јер се може догодити, да ће и највећи напор око самога гашења пожара остати узалудан, ако гариште по довршеном гашењу не остане под ваљаном паском. Подсећамо на погибао новог пожара код вјетровитог времена, затим на стрминама, гдје се ужарени дрвени материјал може котрљати низа страну, подземно ширење ватре жиљем итд.

Б) Господарско-техничке мјере. Од ових превентивних мјера нећемо уопће спомињати оних, које леже у рукама самога сопственика а крећу се на пољу узгоја и уређења шума. Ограничит ћемо се искључиво на оне, на које упливише или може да упливише држава.

1. То су у првоме реду оне превентивне мјере, што их може да преузме држава путем шумарске управе, како би се одвратиле погубељи шумских пожара, које пријете шумама од варница из оджака жељезничких локомотива.

Преузимање ових превентивних мјера бива обично наређивано већ од власти која регулише жељезнички саобраћај. Оно дакле није и не смије да буде овисно о доброј вољи власника шуме већ јест и мора да редовно буде обигаторно.

Тек је техника provedбе ових превентивних мјера различна. До недавна био је уобичајен систем подржавања заштитних пруга т. ј. необраслих површина извјесне ширине, које су се пружале с обе стране жељезничког тијела. Посљедних 20 година развио се — по предлогу Kienitz¹ — систем, код којег се шума односно састојине узгајају све до жељезничког тијела тако да струјање уздуха у тој, могли би рећи, уској улици, управо сили варнице, што их избацује локомотива, да лете смјером кретања уздуха т. ј. смјером оси жељезничкога тијела те оне не могу прелијетати у састojину. На важност овога питања упозорена је наша стручна јавност већ пред седамнаест година.^{2 3}

Док смо ми остали код старог система заштитних пруга, које уједно значе знатан губитак културнога тала, односно нисмо проводили никаквих превентивних мјера, дотле су жељезничке дирекције других земаља нарочито Баварске, Пруске и Саске завеле Kienitzov систем са много успјеха. (Колико нам је познато у нас су учињени тек неки покушаји у Горском Ботару, гдје је то питање комбинирано са питањем заштите од буре.)

Треба дакле одредити, да се систематски проучи питање осигурања шума од шумских пожара за наше прилике, водећи посебна рачуна о црногоричним шумама те шумама на красу. Након тога ваља као најважнију превентивну мјеру у борби против шумских пожара, које настају од врцања искара из локомотива, прописати облигатно удешавање и подржавање заштитних тракова за све категорије сопствености шума по систему, који нашим приликама боље одговара.

2. На другом су мјесту оне превентивне мјере техничке природе, што их може да предузме држава путем жељезничких дирекција. Овамо спада: постављање таквих удесаба на одјацима локомотива, које што боље спречавају избацавање варница и испадање жеравице и угарака те трајно подржавање тих удесала у добром стању.

У вријеме највеће опасности од шумских пожара, нарочито спролећа те за велике суше, нека се избјегава трошење таковог материјала за ложење локомотива, који не изгара потпуно и даје много пепела (лигнит, тресет).

Пред успонама те на обавијтама, код пролаза кроз шуму ваља подјаривање ватре — нарочито код вјетровита и сушна времена — обављати опрезно. Такова мјеста ваља у нарави видљиво означити.

Жељезнички персонал треба инструкцијом обавезати, да је у случају опаженог шумског пожара дужан да у смјеру возње учини о томе пријаву на првој станици, која је дужна обавијестити најближњу управу или шумарску власт.

Ондје, гдје се те мјере не проводе, требало би министарство шума и рудника, да скрене на то пажњу министарства саобраћаја.

¹ Kienitz: „Massregeln zur Vechütung von Waldbränden“. Berlin 1904.

² Угреновић: „Шумски пожари крај жељезница“. Шумар. лист 1905. Стр. 69—72.

³ „Још једна у шумарским пожарима крај жељезница“. Шумарски лист 1905. Стр. 492—496.

3. Врло важна господарска мјера јест начелна и облигаторна забрана паше на свим паљевинама т. ј. површинама, које су страдале од шумскога пожара, не обазирајући се на врст пожара. Ову мјеру намјерице уврштавамо међу превентивне с разлога, јер знамо, да имаде у нас знатан проценат шумских пожара, који се подмећу намјерно са стране сточара, а у жељи, да тако дођу до нове односно веће пашне површине. Ови се пожареви у правилу подмећу забрањеним површинама (брањевинама), једно с разлога, јер починитељ зна, да ће — по досадањој пракси — уништењем младе састојине престати забрана паше, а друго, јер очекује, да ће на тој паљевини пропасти квалитативно знатно боља трава него у дотадањој склопљеној шуми.

Како је познато није ријетко мотивом подметања пожара мржња, освета и злоба напрема лугару или власнику.

Ако се заведе облигаторно стављање у забрану од паше сваке пожаром уништене или оштећене шуме, онда су већ унапред ако не отклонени а оно бар ослабљени они мотиви, који су до сада често руководили починитеља шумских пожара а ти су користољубље, мржња, освета и злоба.

Врло је одлична мјера, која је у том смислу предложена у форми законског предлога по француском »Централном удружењу за шумско господарење у планинама« у Бордоу — »Association Centrale pour l'Aménagement des Montagnes«, Bordeaux).¹ Тај предлог тражи, да свака шума, коју је задесио пожар, мора да буде најмање осам година под забраном паше, односно најмање 10 година за елевације изнад 500 метара надморске висине.

Слична је мјера (облигаторна забрана паше на паљевинама на 5 година) била у своје вријеме наређена за Хрватску и Славонију (о. з. у. п. број 2296. од 18. марта 1893. точка 12.) по није се никако проводила.²

Б) Превентивне мјере шумарско - политичке природе ванредно су широког опсега. Оне се морају провести но не смије се очекивати, да ће оне брзо дјеловати. То још није никако разлог да и даље одгађамо њихово провођење. Оне ће морати дубоко да захвате у читав наш економски и културни живот, морати ће да га стубоком измјене. Истина неће бити могуће да се чине скокови, прекиди и потреси у економском животу народа, као што би то неминуовно настало, кад би се напречац докинула свака паша у шумама, но морамо се коначно ријешити, да одлучно и што прије приступимо суставном санирању овога питања.

Утврдили смо, да је екстензитет наше пољопривреде односно сточарства један од најјачих индиректних узрочника шумских пожара. Он је не само најјача препрека нашем шумском господарењу, већ он уједно и најтежи проблем читавог нашег привредног живота.

Док су други напредни народи у сретном положају да могу да кажу: »Данас ваља апсолутно отклонити упуштање стоке у

¹ Descombes: „Eléments de sylvonomie“. Paris 1919. Str. 175.

² Гоглиа: сп. ат. Стр. 141.

шуму као бескорисну са гледишта пољопривреде те опасну са гледишта шумарства па и у старим састојинама, изузев у посве специјалне случајеве»,¹ ми смо још увјек на оној тачци, која тражи вјечни компромис између двају тешко измирљивих питања — паше и шуме.

Истина ово је питање у једнакој мјери питање наше аграрне политике. Но ниједна од њих не ће моћи да га правилно ријеша сама, без друге. Шумарска политика са своје стране мора да учини све, што јој је у власти, како би се ако већ не по свема ријешило а оно бар потакнуло ријешавање овога питања.

Но један дио пашњачког питања ипак лежи у руци шумарске политике. То је начелно уређивање паше у ова два смјера: 1. Да се од паше безусловно искључе оне површине шума, код којих то траже узгојни обзири.

2. Да се од преосталог дијела тако званих отворених шума уступе за пашу само оне површине, које су потребне за покриће фактичних потреба, а преостале да се искључе од сваке паше.

Прво је питање у начелу спашено, и ако је за посљедње четири године претрило — а и ми снјиме — најтеже кушње. Друго питање пије ријешено а треба га ријешити у том смислу, да се начелно докине оно нерационално напуштање и напасивање стоке по свим тако званим отвореним шумама без икаквог обзира на фактичне потребе. Односно треба те површине редуковати на праведни износ и ограничити на извјесне у нарави тачно означене комплексе. Јер само на тај начин моћи ће се спријечити, да у шуму не улази велик број сточних грла а с њима и велик број пастира, који уједно уносе у шуму и највећу погибао од пожарева.

На промјену самога нерационалнога система пашарења у рационалнији систем узгоја крмнога биља односно стајског тимарења стоке не може шумарска политика директно да упливише, но она то може да учини индиректно скрећући пажњу надлежних фактора на лоше стране пашњачког господарења, упирући прстом у економске штете које одатле настају и по пољопривреду и по шумарство — а ту су шумски пожари на првоме мјесту — те упорно тражећи интензивисање сточарства.

2. У борби против највећег непријатеља шумарства, незнања, не преостаје друго већ изработи све путеве, којим просвјета улази у народ те настојати, да се шумарство популарише. Ми смо већ имали пригоде да скренемо пажњу на ово важно питање, а шумски пожареви дају нам нова повода, да се вратимо на њ.

У склопу овјих шумарских питања треба напосе да битност знања о шумским пожаревима (узроци њихова постанка, одвраћање њихове погибљи, начини гашења, економске штете) уће путем основне школе, путем цркве и војних школа у што шире слојеве народа.

3. Коначно међу мјере шумарске политике треба убројити и статистику о шумским пожаревима. У том циљу

¹ Fron: „Sylviculture“. Paris 1918. Str. 358.

треба прописати надлежним областима брзо предлагање тачних и детаљних извјештаја о шумским пожаревима. Ове извјештаје треба стручно и статистички разрадити те их периодички службено публиковати.

За ваљану статистику о шумским пожаревима потребно је најмање сабирање ових података: Категорија сопственика, пострадала површина (уз назнаку врсти узгоја, врсти дрвета, старости и станишта), доба, (година и мјесец), врст пожара, узроци, висина штете.

Тек на основу ових података, који се у другим државама сабиру већ преко 100 год., моћи ћемо да си створимо потпуну слику о шумским пожаревима, о њиховим узроцима, о њиховом национално-економском значају те ћемо имати у руци неку позитивну основу, на којој ћемо моћи да изграђујемо превентивне мјере те да расудимо, које су репресивне мјере у борби против њих најуспешније.

Колико знамо за подручје Хрватске и Славоније овакав се статистички материјал о шумским пожаревима сабира већ скоро 20 год. а да до данас није официјелно публикован.

Приказивши овако у крупним цртама питање шумских пожара, раширивши њихове узроке те предлагајући мјере, које могу да се преузму против њих са стране државне власти, долазимо до уверења, да је то заиста питање од тако велике опће национално-економске важности, да је немогуће да се на њем не зауставимо те да се њим најозбиљније не позабавимо.

Питање шумских пожара посматра се у великом свијету као питање интернационално, како то најбоље свједочи чињеница да се оно узимало предметом расправа на интернационалним шумарским конгресима.

Према томе питање шумских пожара није само наша интерна ствар већ је оно кадро — ако га исправно и правовремено ријешимо — да поколеба вјеру иностранства у вриједност наших шума у солидност наше шумарске администрације и господарења те у привредну снагу наше отаџбине, као што је кадро да ту вјеру учврсти и дигне ако га за времена те исправно ријешимо.

марством и високом културом борба против шумских пожара тако

Док је у другим земљама с интензивном пољопривредом, шунтензивна, да се са стране народног представништва доносе специјални закони (у Француској закон од 19. јула 1874., 9. децембра 1885., 19. аугуста 1893.²) за обрану од шумских пожара („Syndicat de défense contre l'incendie „Pessac-Gironde“³) а у ширним се народним слојевима образују и специјална друштва, морамо ми као једино шумарско удружење наше Краљевине безусловно дићи свој глас у обрану шума као нашег највећег народног добра не гледајући на евентуалну потпору са стране народног представништва,

¹ Баш ових дана 30. X. одржава се у Марсеју конгрес „Ligue Forestière Méditerranéenne“, на који је у заступању министарства шума делегиран професор др. Угровић.

² Jacquot: op. cit. Str. 28.

³ Descombes: op. cit. Str. 177.

Pitanje izobrazbe lugarskog i tehničko pomoćnog osoblja.

(Nastavak.)

Referat ing. Josipa Grünwalda (Našice).

Vrlo rado udovoljavam pozivu VIII. radne sekcije J. Š. U. u šumarskom listu od 1. jula 1922. br. 7. str. 489., da ovime saopćim svoje mišljenje u pitanju izobrazbe lugarskog i šumarsko tehničko-pomoćnog osoblja i ako nisam član VIII. sekcije.

Uređenje ovoga pitanja najteže iščekujemo mi šumari, koji neposredno upravljamo i gospodarimo sa šumama i u tom svojem mukotrpnom poslu stojimo osamljeni i bez ikakove pomoći, jer moramo osobno prisustvovati svim radnjama u šumi, ako želimo, da se radnje valjano provedu, pošto ne imamo nikoga, kome bi te radnje prepustili da ih rukovodi, pa bile one još tako jednostavne. Mi znademo, da su sve radnje u šumi vezane na godišnju dobu, pak će radnje, a naročito ogojne radnje (sjetva i sadjenje semena, sadjenje biljaka, čišćenje mladih šuma itd.) samo onda uspjeti, ako ju uz dobru provedbu i pravodobno obavimo. Naglašujem »pravodobno« jer je to nemoguće jednom šumaru kod imovnih općina, koji imade više sječina, da u jesen ili proljeće pošumi, a još manje je to moguće šumaru kod kotarskih oblasti, koji upravlja sa 40—60 šuma z. z-ca, raštrkanih na velikom teritoriju, od kojih je svaka šuma jedna gospodarstvena jedinica, pa u svakoj toj šumi imade i sječina, koje treba svake godine umjetnim načinom pošumiti ili već pošumljene sječine popunjavati i popravljati. Za provedbu ovakovih radnja neophodno je potrebno šumaru valjano, pouzdano i izobraženo lugarsko i šumarsko tehničko pomoćno osoblje, koje će razumjeti naloge i odredbe šumara, te ih valjano u šumi i provesti. Ako će šumar sa visokoškolskom naobrazbom morati sam sve radnje u šumi potrebne i provadati, onda posve jasno, ne će dospjeti provadati one radnje u šumi, za koje se iziskuje visokoškolska naobrazba i za koje radnje je on u glavnome postavljen, da ih izvađa, a to su u glavnome šumsko uređajne radnje (taksacija), te rukovodstvo uprave i gospodarstva šuma. Uslijed nedostatka kvalificiranog lugarskog i šumarskog tehničkog pomoćnog osoblja, pa uslijed prevelikih šablonskih uredskih poslova, morali su šumari do sada, a naročito oni kod političke uprave, obavljati sve poslove toga osoblja, uslijed čega su ti šumari postali skroz nezadovoljni i žalili izgubljeno vrijeme na proučavanje šumarske znanosti, koju nauku u praksi nisu uslijed gore opisanih razloga mogli i oživotvoriti. Jasno je dakle i na dlanu, da je neophodno potrebno, da se šumarima sa visokoškolskom naobrazbom imade

dodijeliti potreban broj kvalificiranoga lugarskog i šumarskog tehničkog pomoćnog osoblja, da se naše šumarstvo uzdigne na onaj stepen, na koji bi ga šumari sa visokoškolskom naobrazbom već davno podignuli, kada se ne bi morali baviti, kao do sada, onim radnjama, što sam ih gore opisao.

Samo od sebe se nameće pitanje, kakova je naobrazba potrebna lugarskom, a kakova šumsko tehničkom pomoćnom osoblju, da odgovaraju svojoj svrsi. Riješenje ovoga pitanja bilo bi puno laglje, kada bi već imali uređenje šumsko upravne službe, jer bi tim uređenjem bio određen djelokrug toga osoblja. Pošto toga uređenja još danas ne imademo, to smo primorani i vezani na općenito riješenje toga pitanja. Ja ću svako od tih pitanja za sebe riješiti t. j. napose za lugarsko osoblje, a napose opet za šumarsko tehničko pomoćno osoblje i to prema svojim opažanjima i osjećanju pomanjkanja takovog osoblja u praksi.

Izobrazba lugarskog osoblja.

Lugarsko osoblje treba nam u prvome redu za čuvanje šuma. S toga mora da znade točno sve oštećivanje šuma po ljudima, stoci, divljači, zareznicima, elementarnim nepogodama itd. te kako će od svega toga šumu obraniti i očuvati.

Osim toga treba, da nam lugarsko osoblje bude u pomoći kod doznake, kulturnih radnja, sječe šuma, da bdije nad izvozom šumskih produkata, pa stoga treba, da to osoblje bude o najnužnijim i najelementarnijim pojmovima sviju tih radnja upućeno. Za sve to potrebno je, da bude lugarsko osoblje valjano pismeno i znade dobro četiri temeljna računa: zbrojtbu, odbidbu, množenje i dijeljenje sa cijelim brojevima, te pravim i desetičnim razlomcima. Mora znati valjano kubikirati trupce, tesanu gradju i rezanu, te obračunavati površine likova.

Lugar, koji bude gornje znao, razumijeti će i naloge svojih pretpostavljenih, te će ih moći i valjano provesti. Da lugar može sve gornje dobro shvatiti, razumjeti i naučiti, potrebno je, da je sa dobrim uspjehom svršio školu osnovnu.

Lugarsko osoblje treba da je poslušno i disciplinirano te tjelesno i duševno potpuno zdravo. Stoga bi zagovarao, da u lugarsku školu može biti primljen samo onaj, koji je odslužio i udovoljio prvoj vojnoj obvezatnosti, jer je takav discipliniran i naučen na posluh. Lugarska škola morala bi trajati barem 1 godinu, a kroz to vrijeme moralo bi se to osoblje uputiti i u teoriji i u praksi u sve poslove, što se od njega zahtijeva u razna godišnja doba, da izvršuje u svojoj službi. Sama teorija slabo će koristiti uporabi toga osoblja u službi. To osoblje imade se za vrijeme teoretske naobrazbe neprestano i istodobno upućivati i u sve praktične radnje u šumi, te takove radnje osobno izvađati pod rukovodstvom svojih učitelja. Tako izobraženo osoblje lugarsko odgovarati će potpuno svojoj svrsi.

Izobrazba šumarsko tehničkog pomoćnog osoblja.

Šumarsko tehničko pomoćno osoblje mora da znade sve ono što iz lugarsko osoblje, jer ovo osoblje treba, da neposredno nadzire izvršivanje službe lugara. Osim toga treba, da ovo osoblje rukovodi sve jednostavnije radnje u šumama, na koje šumar ne dopije. Iskolčivanje sječina na omeđašenoj i uređenoj šumi po šumaru, provođanje kulturnih radnja, procjenu stabala, procjenu većih šumskih šteta, preuzimanje i izdavanje drva izrađenih, izradbu šuma, nadziranje po šumaru izrađenih prometnih sretstava, te rukovodi promet na tim sretstvima. Nadalje treba, da je to osoblje upućeno u sve jednostavnije uredske, a naročito uredske šablonske poslove. Da provada ubilježbe u sve propisane očevidnike, sastavlja potrebne iskaze, vodi procjenu po lugarskom osoblju prijavljenih šumskih šteta, te svu potrebnu evidenciju o tima štetama.

Da to šumsko tehničko pomoćno osoblje uzmogne shvatiti, razumjeti i naučiti sve gornje, potrebna mu je već neka obsežnija prednaobrazba. Takovo osoblje moralo bi prije stručne škole da svrši barem četiri razreda srednje škole ili višu pučku školu, a zatim da bude u stručnoj školi barem 2—3 godine, koja ga škola imade teoretski i praktično u samoj šumi izobraziti u svim radnjama i dužnostima, koje ga u službovanju čekaju.

Izobrazba lugarskog i šumarsko tehničkog pomoćnog osoblja treba, da je u prvom redu praktična, pak je stoga od prijeke nužde, da se ponajprije izradi detaljna naučna osnova za jednu i drugu školu, a prema toj osnovi naučnoj, da se izrade potrebne knjige i učila za te škole. Kako je to vrlo zamašan posao, to treba, da mu se potpuno posveti jedna osoba i liši svake ine dužnosti, a po toj osobi izrađena naučna osnova i knjige da se ispituju po u tu svrhu izabranome odboru ili pako, da se izradba naučne osnove povjeri takovome odboru, a pojedinac toga odbora da obradi pojedine predmete i učila.

Ovakome radu vrlo bi se rado posvetio, ali naravno uz uvjet, da budem lišen svih drugih službovnih dužnosti.

Naobrazba lugarskog i šumarsko tehničkog pomoćnog osoblja neka bude u cijeloj državi jednaka, a za vrijeme učenja imade se uputiti učenike na osebnosti pojedinih predjela u cijeloj državi, što se tiče šuma, dok će se u te osebnosti uputiti svakoji potanko u onome predjelu u kojemu bude službovao.

Ing. Anton Šivic (Ljubljana):

K vprašanju gozdarskega teh. pomožnega osoblja.

Za območje Slovenije so dandanes in do preklica glede tehnično-pomožne gozdarske državne službe v veljavi še avstrijski predpisi.

Naraščaj za izvrševanje tehnično-pomožne službe osobito za državno službo so vzgajale enoletne državne gozdarske šole (Försterschulen) v Hall-u (Tirolsko), Gußwerk-u (Gor. Štajersko),

v Idriji (Kranjsko) in Bolehowzu (Galicija). Poleg teh so obstojale zasebne gozdarske šole, in sicer v Moravskih Hranicah, Budejovicah, Egerzu, Celovcu i. dr.¹

Pred vstopom v gozdarsko šolo se je zahtevala dveletna gozdarska praksa.

Kdor je tem pogojem zadostil, smel se je zglasiti — ako je dopolnil 18. leto in doprinesel dokaz o neoporečnem vedenju — k polaganju izpita za gozdno varstvo in tehn. pomožno službovanje. (Glej § 28. min. naredbe z dne 3. II. 1903., drž. avstr. zak. štev. 30.).

Kot teoretična predizobrazba je po cit. naredbi zadoščala ljudska šola. Tudi se ni zahtevalo absolviranje gozdarske šole, ako je kandidat dokazal najmanj triletno gozdarsko prakso.

Faktično pa izkazujejo v Sloveniji gozdarji (pri upravi državnih gozdnih posestev) in okrajni gozdarji (pri politični gozdni upravi) sledečo izobrazbo:

Gozdarsko tehn. pomožno osebje Slovenije ima sledečo izobrazbo:	Pri upravi državnih in zaklad. posestev	Pri politični upravi
Ljudsko šolo, 3letno predprakso, državni izpit	—	2
Ljudsko šolo, 1letno gozdarsko šolo, 2letno predprakso, državni izpit	—	1
Ljudsko šolo, 2 razr. srednje šole, 3letno predprakso, državni izpit	—	2
Ljudsko šolo, 4 razr. srednje šole, 3letno predprakso, državni izpit	—	2
Ljudsko šolo, 2 razr. srednje šole, 1 letnik učiteljišča, 3letno predprakso, državni izpit	—	1
Ljudsko šolo, 2 razr. srednje šole, 2letno predprakso, enoletno gozd. šolo, državni izpit	—	4
Ljudsko šolo, 3 razr. srednje šole, 2letno predprakso, enoletno gozd. šolo, državni izpit	1	1
Ljudsko šolo, 4 razr. srednje šole, 2letno predprakso, enoletno gozd. šolo, državni izpit	5	4
Ljudsko šolo, 3 razr. meščansko šolo, 2letno predprakso, enoletno gozd. šolo, državni izpit	6	9
Ljudsko šolo, 2letno kmet. šolo, 2letno prakso, državni izpit	—	1
Ljudsko šolo, 3 razr. meščansko šolo, 2letno prakso, enoletno kmetijsko šolo, drž. izpit	—	1
Ljudsko šolo, 3letno kmet. šolo, gozd. prakso, 1letno gozd. šolo, državni izpit	1	—
Ljudsko šolo, 4 razr. srednje šole, 1 leto šum. šole v Križevcih, državni izpit	1	—

¹ Absolventi srednjih šol, ki so bile v Moravskih Hranicah, Piseku, Zakupyh, Brucku ob Muri, Lvovu, se v državno službo niso sprejemali,

Dotičnim, ki imajo več izobrazbe, kot jo cit. naredba zahteva, je ta pri izvrševanju službenega poklica večinoma prav prišla. Sicer pa si je težko misliti, da bi mogel kdo doseči za polaganje izpita predpisano 18. leto, ako se po dovršenju ljudski šoli ni še dalje šolal. Mogel se je tačas ukvarjati le z drugimi — negozdarskimi — službami, kar pozneje posamezniku v gozdarskem poklicu ni bilo vselej v prid.

V državni službi nameščeni gozdarji in okrajni gozdarji so bili v bivši Avstriji uvrščeni v kategorijo poduradnikov. Ministrstvo za gozde in rudnike v Beogradu pa jim je priznalo za naredbu z dne 2. oktobra 1919. uvrstitev v čin uradnikov in sicer kategorije E splošne službene pragmatike, po prebitih 12 oziroma 15 letih službovanja. (Podrobnosti glej v cit. naredbi, razglašeni v Uradnem listu za Slovenijo šte. 161., pod opr. šte. 705 de 1919.).

Službeni delokrog gozdarskega teh. pomožnega osebja je predpisan v posebnih instrukcijah, na novo izdanih za gozdarje na državnih posestvih leta 1909., za okrajne gozdarje pa l. XI. 1895., drž. avstr. zak. šte. 165. (Vsebine teh instrukcij zaradi njih obširnosti ne kaže v tem članku prijavljati).

Ker v področju sedanje Slovenije ni nobene gozdarske šole in ker obstoja namen, da se za gozdarsko teh. pomožno osebje v kraljevini otvorijo šole z edinstvenim učnim načrtom, treba je premotriti, kakšno teoretično in strokovno izobrazbo kaže odslej zahtevati od naraščaja za državno službo. Ob enem pa bo upoštevati, da je tudi skrbeti za naraščaj teh. pomožnega osebja v velegozdih zasebnih posestnikov, kakor tudi za izobrazbo sinov premožnejših kmetijskih, srednjih gozdnih posestnikov, kateri bodo po šoli ostali doma na lastnem posestvu.

Po mojem mnenju načrt, ki ga g. ing. Urbas prijavlja na strani 661 »Šum. lista« za prilike v Sloveniji in morda tudi po nekaterih drugih pokrajinah, ni povsem prikladen. Po Urbasovem načrtu bi se zahtevala za sprejem v dveletno šolo dovršena 6razredna ljudska šola in starost 16—24 let. Opozarjam, da 6razredne ljudske šole najbrž povsod ne obstojajo; večinoma imamo le 4 do 5razredne. Kdor je torej dovršil ljudsko šolo, dosegel je starost 10—12 let. Vsiljuje se nam vprašanje, kaj naj počne potem do 16., ozir. do 24. leta?

Tako pičila predizobrazba pa skoro ne bo zadoščala za presbavo učnih predmetov v gozdarski šoli, niti ne v splošnem ako pomislimo, da se ima izobrazba teh. pom. osebja prilagoditi odnošajem, ki so v naši državi precej raznolični. Omenjam le, da to osebje ne bo nameščeno le po državnih posestvih, temveč da bo imelo tudi priliko, da manjša, do 800 in nekaj več hektarov

pač pa v zasebno, kjer dotični, ki so položili izpit za samostalno vodstvo gozdne gospodarstva, služijo kot upravitelji večjih gozdov. (Trditev v tretjem odstavku članka na strani 651. »Šum. lista« je pogrešna!).

obsegajoča gozdna posestva privatnih lastnikov samostojno oskrbuje. Tu gre namreč za upravo gozdnih posestev, ki niso tako obširna, da bi bil zanje predpisan po zakonu kvalificiran upravitelj.

Razen tega je (vsaj v Sloveniji) en del gozdarskopomožnega osebja dodeljen okrajnim gozdarskim inženirjem pri politični upravi. To pomožno osebje (okrajni gozdarji) se rekrutira v prvi vrsti iz gozd. pomožnega osebja od uprave državnih gozdnih posestev. Ker je eminentni posel okrajnega gozdarja, da ob vsaki priliki, posebno na potovanjih, daje navodila gozdnim, posebno nebrojnim malim posestnikom, treba je v to zadovoljive izobrazbe, sicer stranka ne more imeti zaupanja v njegove nasvete. Morda kdo poreče, da je poučevanje predvsem stvar okrajnega gozdarskega inženjerja. Ima prav, toda iz preglednice osebja na strani 511. »Šum. lista« je razvideti, da je (večinoma hribovit) okoliš okr. gozd. inženjerja tako razsežen (povprečno pribl. do 2000 km²), da je fizično in financijelno nemogoče, prepotovati ga vsako leto; zato je moralo vselej sodelovati teh. pomožno osebje.

Nagibam zatorej k sistemu, ki ga predlaga g. prof. Vesely in bi predlagal sledeče izobraževanje:

Ljudsko šolo, 3letno meščansko šolo ali pa 3—4letno srednjo šolo, 2letno predprakso, in 2letno gozdarsko šolo. Nato bi mogel absolvent, ki bi dosegel, ne odsluživši vojakov, 17. do 20. leto, biti sprejet kot provizoričen gozdarski pomočnik.

Po položenem državnem izpitu za gozdno varstvo in teh. pomožno službovanje postane definitiven. (Izpit o gozdnem varstvu je potreben, četudi na pr. nima gozdarsko osebje politične uprave dejanski zasledovati gozdnih tatov, temveč je to stvar gozdnega posestnika, odnosno njegovega čuvaja (logarja). Takšne čuvaje ima vsak večji posestnik, med katere spada tudi država s svojimi lastnimi gozdi.)

Posebni predpisi naj določajo, kdaj se imenuje gozdarski pomočnik g o z d a r j e m, odnosno okrajnim gozdarjem.

Glede uvrščenja in napredovanja pa se bo pri državnih organih gotovo treba ozirati na določila, ki jih bo prinesel novi zakon o civilnih državnih nameščencih. (Nastavit će se.)

ing. Josip Lenarčič — ing. A. Ružić (Vrhnika — Ljubljana):

Podaci za kritiku „zakonskog projekta o neposrednim porezima“

(br. 26.682 od 8. IX. 1922. Min. Fin.).

I.

I ako ovom zakonskom projektu i time svim onim špecialnim stručnjacima, koji su na njemu radili, naročito pak samom gospodinu Ministru Finansija g. dru. Kumanudiju, nedvojbeno treba priznati dobru volju i temeljitost, kakve ne nalazimo kod mnogih sličnih novijih radova, te, što posebice naglašujemo, upravo rekord u brzini, kojom je taj nacrt bio sastavljen i donešen, ipak moramo upozoriti na nekoje temeljne nedostatke, koje će se morati popraviti prije, nego li nacrt postane zakonom.

Zahvalni smo gospodinu Ministru, da je prekinuo s rdavom praksom i da je taj dalekosežan zakonski nacrt dao stručnim udruženjima, da kažu o njemu svoje mnijenje prije, nego li ga podnese vladi odnosno Narodnom predstavništvu. No pogrešno je bilo, što nije Ministarstvo Finansija priopćilo i gradivo, na koje se opire taj zakonski nacrt, te bar nekoje aproksimativne praktične rezultate, bez kojih nije moguće, ni samom Ministarstvu, obuhvatiti i opredeliti efekat takvog zakona; a taj je smenat jedan od najvažnijih za ocenjivanje valjanosti samog nacrt. Tako nam nije omogućeno, da bi analizirali detalje, već se moramo ograničiti samo na nekoje važnije temeljne konstatacije te izraditi sliku, kako bi izgledao taj zakon u praksi, posebice kod nas u Slovenačkoj, i iz toga stvoriti nekoje zaključke, koji će već sami po sebi pokazati glavne točke, što su potrebne upotpunjenja, popravka ili preinake.

Nemoguće je dati u kratkom vremenu iscrpniju kritiku takvog zakonskog nacrt, u glavnome pak nam se valja ograničiti špecialno na ono, što interesuje nas šumare u širokom smislu reči.

Već prvi pregled nacrt sili nas na mnjenje, da je taj zakon za fiskalni interes vrlo dobro sastavljen, a ne podjednako i za interes države; da je odviše finansijski a premalo gospodarsko-politički. Tim su projektom nerazmerno oštećene sve grane narodnog gospodarstva u korist državnome fiskusu, a nekoje čak i ugrožene u svom opstanku.

Privreda, bilo zemljišna, bilo trgovinska, bilo industrijska, omogućena je samo tada, ako privrednik predviđa, da radi u pretežnom delu za sebe i za svoju obitelj te da i mimo tih elementarnih potreba privređuje toliko, da može od zaslužbe dati primeren deo za opravdane državne potrebe, jer

je njegov opstanak moguć samo uz uređene odnošaje u državi. O državnom gospodarstvu mora on doći do uverenja, da država iz svojih sredstava pravi samo takve izdatke, koji su za uređenu državu potrebni, te da se pri pokriću svojih potreba upravlja po načelima razumnog privatnog gospodarstva; dakle, da država namešta samo toliko osoblja, koliko joj je neophodno potrebno; da tome osoblju obezbedi primeren obiteljski život i povrh toga omogućiti prištednje, da u bolesti ili starosti ne bude odvisno samo o državnoj potpori ili pensiji; da provodi bilancu redovnih prihoda i izdataka te ne preopterećuje posebice svojih državljana za pokriće svojih izvanrednih potreba, kaošto s druge strane redovno ne sme izvanrednim sredstvima pokrivati potrebe svog redovnog gospodarstva. Dalje mora državljanin doći do uverenja, da državna uprava podupire i pospešuje produkciju dobara te ne pravi takvih pseudosocijalnih skokova i izdataka, koji su možda opravdani samo u onakvim državama, koje su već kroz dugo doba uređene te imaju toliko normalnih prihoda, da si eventualno mogu dozvoliti kakav socijalni skok ili eksperimenat. Pogotovo je ovo zadnje pogibeljno u časovima, koje danas preživljujemo, pošto se veće reforme ne mogu pa ni ne smeju provodati naprečac i nikako ne na štetu općeg produkcijskog kapaciteta naroda. A kao protuuslugu za svoje dažbine treba državljanin da sme i da može da zahteva od države zaštitu života za se i za obitelj, te potpunu zaštitu vlasništva, koje je pravilnim i pravičnim putem stekao.

Ako državna uprava tako ne postupa, ne može poprečan ekonom imati u nju poverenja, pošto oseća, da država zametava svoje teško prikupljene dohotke u bezdan, bez svake koristi za općenitost; usled toga svako se izmiče naloženim mu plaćevnim dužnostima gde i kako može.

Samo tada, kad bude razuman gospodar svestan, da se mora brinuti oko namaknuća opravdanih finansijskih potreba države, kad bude sam nekakav mali »finansijski ministar«, bit će država uređena; blagostanje će se podići i svaki će se pametan državljanin osećati sretnim u svojoj državi.

Pretpostavivši to, potrebno je, da promotrimo ovaj zakonski nacrt, koliko on u načelu odgovara tim i drugim općenitim směrovima te koliko je odgovorio zahtevu po pravičnom izjednačenju neposrednih poreza.

II.

Prije nego li predemo na kratku ocenu pojedinih vrsta poreza, pozabavit ćemo se još sa nekim općenitim momentima, koji nam se čine važni.

Novi nacrt zakona bazira na čitavom sistemu dohodarstvenih i personalnih poreza, usvojio je dakle u načelu ugarski sistem, koji je u nas dosad važio u Hrvatskoj-Slavoniji, Banatu, Bačkoj i u Baranji. Već i sama pomisao na brzo izjednačenje poreza u čitavoj državi, dakle na skoro proširenje prikrojenog

bivšeg ugarskog sistema na ostale zemlje, čini nam se skoro nemoguća. Za Slovenačku, koja je, kako ćemo kasnije videti, još najbolje uređena i pripravljena da primi i provede takvu reformu, uvode se dva nova poreza, to je porez na imovinu i porez na dohodak od rada. Već ta dva nova poreza — dok se nekoji drugi po novom nacrtu otpravljaju — kriju u sebi toliko zahteva za intenzivne predradnje, da će se i uz najbolju organizaciju tih predradnja moći pristupiti k sistematičnom ubiranj u tih poreza tek nakon duljeg vremena. A što tek da reknemo o pokrajinama, u kojima nemamo još ni temeljne izmere ni procene zemljišta. S druge strane moramo upozoriti na to, da nam za tako brzo izvršenje tih važnih pripravnih radova nedostaje stručno spremnih ljudi. A za izjednačenje poreza nije nikako dovoljno, da se stvori jedinstven porezni zakon, već se taj zakon mora jedinstveno i provesti. Bojimo se, da će u zakonu normirani rok biti preveć kratak te da ne će ni predviđena sredstva (10 mil. Din) dostajati. O načinu izvršenja te o osoblju zakon ni ne govori.

Državna preduzeća i državni posedi oslobođeni su od poreza posvema. To može biti. No pomislimo na potrebu samoupravnih prireza, koji će biti bez sumnje i viši nego li je neposredni državni porez. Zar da budu državni posedi i od ovih prireza oslobođeni? To nikako ne ide, i to već iz razloga, što državni posedi i državna preduzeća nisu podjednako porazdeljeni ni u dve same općine ili oblasti u državi. Državna i samoupravna preduzeća moraju da plaćaju jednake prireze kao i privatna preduzeća i posedi, a zato će se i ova morati podvrći prethodnom jednakom postupku.

Novo je za nas oporezovanje lova. Kako se vidi. g. Ministar Finansija računa pozitivnije nego li pristalice t. z. slobodnog (regalnog) lova, jer je tamo nemoguće uvoditi porez na lov, kad je taj svačiji i ničiji, odnosno državni. Trebaće dakle provesti bar u načelu dominalni ili zakupni sistem lova, te će već sam taj porez donášati državi bar pet puta toliko redovnih dohodaka kao i lovačke karte same. Malo ima poreza, koje mirne duše pozdravljamo kao ovaj, pretpostavivši, da će odlučno tome pripomoći, da se u bogato naše lovstvo uvede jedinstven i pravilan red.

Naravno da bi već taj zakon trebao da označi, tko će da naplaćuje taj porez, da li zakupnik ili vlasnik lova (općina, privatnik, država).

Nov je za nas i t. z. porez na imovinu. Mi ćemo se još kasnije temeljitije osvrnuti na ovaj porez, a potrebno je već sada naglasiti, da moramo zauzeti odlučno stanovište protiv uvođenju tog poreza. Rekli smo već u začetku, da je po našem mnjenju dozvoljeno stalno oporezovati samo porast dobara, dohodak, zaslužak, dobit, a nedopušteno i nemoralno je oporezovati i temeljnu imovinu, od koje taj dohodak dolazi. Odakle da državljan i snabdevaju onaj deo imetka, koji država svake godine po ovom načinu oduzima? Poprečno u 50 godina

(ili nešto više) konsumirat će država na taj način sav pokretan i nepokretan imetak svojih državljana, koji će se morati sve više i više zaduživati, dok im ne bude nestalo i samog tla pod nogama. Istina je, da su nekoje države uvele i taj porez, ali će ga i one morati otpraviti čim se privredni život normalizira. Svaki porez mora ozbiljno voditi računa o tome, da onaj koren, iz kojeg se alimentira, ne osujećuje i ne ubija, inače će i sam sebe ubiti.

Porez na imovinu predstavlja konstantno konačno davanje svega imetka državi. Nije jednako, ako provedemo jedanput bilo i energično podavanje imetka, ako to država neophodno treba, ili ako, kao što ovde, u postepenim obrocima — kroz 50 godina — zahtevamo podavanje čitavog imetka. Nismo načelno proti tome, da u zakonu ostane i ta vrsta poreza na imovinu, no jedino pod uvjetom, da se doda paragraf, kojim se izričito ostavlja slobodna odluka parlamentu, da od godine do godine, prigodom rasprave o budžetu, prihvati ili zabaci ubiranje tog poreza u narednoj godini, te odredi načelno glavne momente, po kojima se treba ravnati.

Ako taj porez u zakonu ostane, trebat će točnih propisa, kako da se izvrši procena raznih vrsti imetka. Treba tu jedinstvenog postupka po znanstveno utemeljenim metodama procene dobara, koju procenu treba da vrše specijalni stručnjaci točno i pravično, i to stalno svake godine (bar promene). A to će biti vrlo skup aparat.

Konačno ovde još nešto! Kako smo već spomenuli, bojimo se, da će do onog materijalnog, efektivnog izjednačenja poreza na temelju zakona doći mnogo kasnije, nego li to zakon predviđa. No ako bi se dobra volja zakonodavaca u tom pogledu i ispunila, čine nam se odredbe, kojima se za to prelazno vreme uređuje ubiranje poreza u dotičnim krajevima, nepotpune i nedoterae. Po našem bi mnjenju mnogo bolje odgovaralo, kad bi se kao baza procene o porezu uzela već poznata procena iz krajeva, gde je ta procena i izmera već izvršena, nego li da se dotičnom odboru ne daje u tom pogledu nikakvih zakonom obaveznih direktiva.

Time smo se dotaknuli nekih glavnih problema, koji po svojoj važnosti spadaju na čelo rasprave te se tiču specijalno i naš šumara, a sada da promotrimo još pojedine vrste poreza.

III.

1. Porez na zemljište osniva se na principu katastralnog čistog prihoda od zemljišta; gde pak zemlj. katastar još nije uređen, nek se odmah počne s radovima, kako bi se u čitavoj državi što pre dovršila ta jedinstvena baza.

Način oporezovanja po čistom katastarskom prihodu bezuvjetno je ispravan. Za ocenu računanja tog prihoda od važnosti je, da znademo, kako je svojedobno bio određen taj prihod.

Uzelo se je za osnovu tada merodavnim onaj način obradivanja ili iskorištavanja zemljišta, kakav je bio u dotičnoj pokrajini prosečno običajan. Ustanovio se je po kvaliteti ili sposobnosti zemljišta broj radnih dana za ljude i za upregu; ocenilo se je tržišnu vrednost čovečjeg nadničkog rada i tržišnu cenu uprega. Dalje se je po mogućnosti visina poprečnog prihoda u običajnom turnusu odredila po tržišnim cenama.

Pri izdacima su se uzeli u obzir svi neophodno potrebni izdaci za gnojdbu, za seme, za inventar itd.

Prihodi, koji su na taj način bili određeni, odgovarali su lokalnim odnošajima, usled čega »kat. čisti prihod« nije bio za čitavu pokrajinu jednak, a još manje za razne pokrajine. To je bilo ovisno o načinu obrađivanja u pojedinim krajevima te o sastavu dotičnih odbora. Pretpostavilo se je, da se polje bolje kvalitete obrađuje intenzivno, ono slabije kvalitete ekstenzivno, i nije se obaziralo na gospodarske odnošaje pojedinog posednika, obzirom na položaj zemljišta prema gospodarskoj centrali posednika.

Tko je imao prilike u kasnije doba istraživati odnošaje obrađivanja zemlje po prvotno određenim normama i po cenama za nadnice i upreg, koje su bile kasnije određivane na osnovu zvaničnih podataka sreskih ureda, koje su ovi u novije doba sastavljali na bazi tržišnih i drugih izveštaja, došao je do zaključka, da u Slovenačkoj intenzivno obrađivanje, dakle I. i II. kval. klasa, nije bilo rentabilno, to jest ne samo da takva zemljišta nisu davala nikakvog dohotka, već da je uspeh bio negativan. Samo pri ekstenzivnom obrađivanju pokazao se pozitivan uspeh rada.

Prirodna opća posledica je bila, da su posednici počeli u velikom opsegu prodavati svoja zemljišta, koja im uz mnogi trud nisu donosila naplate za rad, pošto su male i kamati kupovina, uloženi u štedionicama, bez svakog truda donosili veću korist, nego li uspeh rada.

Ako se to uoči, dolazi objektivni posmatrač do uverenja, da »čisti kat. prihod«, kako je dosad važio u Slovenačkoj, potpunoma odgovara i današnjim napetijim odnošajima, osobito ako se opet preračuna u onu valutu, u kojoj je bio tada izračunan.

Novo proračunavanje čistog kat. prihoda po uspesima god. 1919., 1920., 1921. i 1922. posve je dakle nepotreban i pogrešan rad, jer su i mimo već rečenoga bile te godine u svakom obziru iznimne te krajevno i usled ratnih i poratnih odnošaja tako raznolike, da ne mogu za dulju budućnost imati nikakve vrednosti. Dovoljno je ako upozorimo samo na pitanje: u kakvoj valuti da se taj račun izvede? Ako uzmemo za bazu zlatnu valutu, to su već prvotno određeni poznati rezultati prije previsoki nego li preniski. A čim računamo na osnovu tekuće valute, to taj račun ne može da vredi niti za sam jedan mesec dana. Porezovni propisi bi se u tom slučaju morali uvek menjati po burzovnim tečajevima valute!

Dolazimo dakle do zaključka, da je čitavi onaj, u zakonskoj osnovi predviđeni, ogromni posao novog proračunavanja kat. čistog prihoda za državu u ovim krajevima nepotreban i štetan, pogotovo ako državna uprava usvoji stanovište, da valja računati u sadašnjoj valuti, koja se dnevno menja. Još štetnije bi to bilo za porez. obaveznike, ako bi valuta porasla, a brojevi bi ostali.

Event. zahtev, da se izvrši nova procena i po novim propisima u čitavoj državi samo zato, da se i po vidu utvrdi vera u jedinstvenost, čisto je formalne, akademične naravi. Već sama sumnja u mogućnost takve točnosti u izvršenju rada nadmašuje uvelike moral tog argumenta.

To važi ne samo za poljoprivredna, nego i za šumska zemljišta i šumske posede.

Činjenica je, da šumska zemljišna renta nije porasla. Hektar površine poprečno ne donosi veće drvne mase nego li nekada. Jedino, što se menja je to, da su u Slovenačkoj pristupačnije šume većinom već izmenile svoje lice time, što su se vremenom preobrazile — očito u prevelikoj meri — od listača u crnogoričnu šumu. Vrlo se često čuje, da šume donose veće dohodke nego li nekada. Istina je, da ima u niskim šumama nakupljena drvna masa u današnjoj lošoj valuti mnogo veću vrednost, nego što je imala u prijašnjoj zlatnoj valuti. No ako se usporode današnje cene na inozemskim tržištima i u inozemskoj valuti, odmah će nam varka postati jasna. Nigde nije rezultat gospodarstva u tolikoj meri ovisan o lokalnim odnošajima, kao u šumarstvu. Vrlo mnogo je takvih, osobito seljačkih šuma, koje su malone nepristupne, pošto nema puteva. Najlepše drvo gnije u šumi. U takvim je krajevima moguće samo većim posednicima ili možda i skupovima razumnih posednika izgraditi potrebna prometna sredstva te iskoristiti šumske drvne mase.

Istina je također, da se je u nas svojedobno pri izračunavanju čistog kat. prihoda ocenjivalo prihode šuma sa stanovišta, da se u šumi izrađuju samo ogrevna drva, te se je kat. čisti prihod prilagodio tome produktu. Slijedila su vremena, kad se je sistematično uništavalo listače te uzgajalo isključivo crnogoricu; pokazale su se zle posledice te je prelaz k mešanim sastojinama u mnogim predelima očevidan.

Glede šumskog prihoda odnosno čistog kat. prihoda bilo bi dakle opravdano provesti neku korekturu, jer se je sastojinska finansijska vrednost šuma ipak toliko promenila, da gornja prvotna procena više ne odgovara. Kod toga bi trebalo odrediti više bonit. razreda te uzeti obzir i na prevozne odnošaje. No ni tu se brojke, koje su označene u dosadašnjem kat. čistom prihodu, ne će mnogo udaljiti od brojki, koje bi dobili kod novog proračunavanja i procene u današnjim odnošajima, uzevši kao bazu zlatnu valutu. I danas još ima mnogo takvih šumskih čestica, iz kojih se dovoz drva do konsumenata ne rentira. Dapače ima slučajeva i u gusto napučenim krajevima, da ljudstvo neće

ni za vlastitu porabu da izveze drva, koja mu je vlasnik šume badava dao.

2. O porezu na zgrade ne treba mnogo govoriti. Osnova je pravilna u koliko se odnosi na najmovinu. No nije ispravno, da se u toj kategoriji oporezuju i takvi predmeti, koji nisu iznajmljeni, ne donose dakle neposredno nikakvih prihoda. A kad donose posredne prihode — omogućenjem poljoprivrede, šum. gospodarstva ili preduzetništva — onda su te koristi, odnosno ti prihodi oporezovani isto tako posredno na ukupnom prihodu iz dotičnih grana privrede. Faktično bi dakle takve inače često prazne zgrade bile po nacrtu oporezovane redovno najmanje do dva puta, što nikako nije pravilno.

Da je porez na zgrade uopće previsok i netemeljit, osobito u sadanje doba krivo shvaćenog socijalizma, vidi se već odatle što je današnji posednik zgrada, uporabljivih za stanove, ponajvećma tek nekakav besplatan vratar svoje zgrade.

3. Porez na rente opravdan je. Poželjna je tek izmena u ovome. Pošto je dana mogućnost, da se zemljišni porez promenom postotka po potrebi poveća ili umanja, nema pravog razloga, zašto da se i od zakupnine za zemljišta naplaćuje taj porez na rente u onim slučajevima, kad je zakupnina viša nego li dvakratni kat. čisti prihod dotičnog zemljišta, kad i onako već zakupnik mora da plaća preduzetnički porez te je i po drugim porezima tog zakona njegovo zemljište i mimo toga prema svome pravom prihodu preopterećeno. Za malene zakupnine rentni porez nikako ne može doći u obzir.

4. Porez na preduzeća je jednak našem dosadanjem obrtnom porezu. Ne može se reći, da je novi nacrt taj predmet rešio bolje nego li je dosad bilo. Dosadanji način oporezovanja bazirao se je na objektu, koji omogućuje dohotke, kad se s njime pravilno upravlja. Tu je bila, odnosno još je uvek podvrgnuta oporezovanju sva mogućnost produkcije bez obzira na faktični finansijski uspeh. Preduzetnik ima sada pred sobom jasnu sliku svojih porezovnih obaveza, kojima se pod nikakim uvetima ne može izmaći sve dotle, dok posao radi. Oporezovanje se dakle vrši po opsegu preduzeća i oslanja se na okolnost, kakav je rad u normalnim odnosajima predviđen; tu služi za osnovu isključivo objektivni položaj.

Novi nacrt se ne obazire na objektivni predmet, već udara po prihodu, dakle po subjektu. Posledica je očita: tko je nesposoban ili len, plaća malo, a tko je marljiv i razuman, plaća mnogo. Zakonski projekat predviđa dakle premije za lenobu, a globe za radinost. To je očito fundamentalna pogreška naprama dosadanjem položaju u nas, jer se time ukočuje i pobija gospodarstvena inicijativa za proširenje i za ekonomisanje rada.

Nadalje je čudno u tome poglavlju također i to, da se kamate tuđeg uzajmljenog kapitala ne primaju kao predmet od-

bitka od bruto prihoda. Posledica toga bila bi jednaka, kao kod gori obrazloženog nedostatka: kočenje inicijative.

5. Porez na preduzeća, potvrđen javnom polaganju računa, se u bistvu nije promenio, izuzevši činjenicu, da se osim tog poreza namerava uvesti i časovno neodređeni porez na celokupnu imovinu. To je naročito za takva preduzeća vrlo težak udarac.

6. Porez na prihod od rada nas zanima s više strana. Pred svime čitajući čl. 58 projekta, koji veli da su »umni i telesni rad u službenom odnosu i bezimovinska samostalna zanimanja« oslobođeni od »poreza na preduzeća i radnje«, nadali smo se, da je konačno raščišćeno i odstranjeno dvostruko oporezovanje prihoda od rada, koje je za nameštenike bezuvetno pogrešno. Prevarili smo se, jer se iz one iznimke pravi kasnije suprotno pravilo pod gornjim naslovom, a uvodi se osim toga još i treći porez, to jest porez na imovinu, o kome smo već izneli svoje načelno mnjenje i koji je i ovde u etičnom pogledu bar silno problematičan. A i ona neznatna prividna olakšica, što je predviđeni postotak neposrednih poreza od plaća nameštenika nešto niži, nego li je bio dosada, paralizirana je osim toga i sa više drugih neugodnih momenata. Porez na plate plaćao se je dosad tek od neke visine godišnje plate napred, a u projektu to nije predviđeno. Osim toga je taj porez dosad bio oprošten od svih prireza, a zakonski projekat toga za budućnost ne predviđa. Tako je indirektno već unapred predviđeno, da će n. pr. u mestima sa visokim raznolikim (oblasnim, okružnim ili sreskim, opštinskim, koritativnim itd.) prirezima nameštenici plaćati mnogostruko od onoga, što će plaćati njihovi kolege u provinciji, a svakako više nego li će iznositi sve one ugodnosti, što se s druge strane opravdano predviđaju za to činovništvo. Izjednačenje poreza donet će dakle temeljito razjednačenje činovničkih plata!

Upozorili smo već načelno na pogibelji t. zv. pseudosocijalizma, a tu imamo ponovno lep dokaz za to, kao što i za nepravednost tog projekta zakona u tom pogledu.

Sve što vredi za državne nameštenike, važi analogno i za privatne, u koliko poslednji nisu općenito bolje situirani. Glede poslednjeg da upozorimo još na nešto. Očito je, da država ne može paće svog velikog činovničkog aparata ni uz najbolju volju prilagođivati dnevnim promenama u cenama na trgu u tolikoj meri, koliko to može i mora privatnik da uradi, koji znade ceniti individualnu važnost pojedinca za svoj posao. Očekivali bi dakle, da će državna vlast drugim sredstvima i ugodnostima paralizirati tu svoju lošu stranu uprave i štititi svoje činovništvo. A kad tamo vidimo suprotno, da predviđa zakon o činovnicima u nekom svom paragrafu od državnih nameštenika svih kategorija i mimo svega toga još nekaki posebni porez na plaće. To se mora bezuvetno brisati, ili u jednom ili u drugom, najpametnije bi bilo u oba nacrtu, što zastupamo to radije, jer smo uvereni, da će država imati od toga neizmerno više moralne koristi nego

li bi imala u protivnom slučaju materijalnih prihoda. I konačno: bila bi time i socijalna i moderna. Za šumarske je državne činovnike nova nepravda i to, što se po projektu vrednost stana u naravi ima odbiti od stanarinskog dodatka na plaću. Taj neznanat bene proždru višekratno već sama potrebna nabavna pušivanja iz udaljene šume u mesto te nikako nije opravdano, da se ta drevna olakšica sada ukida.

Kako već uvodno spomenusmo, »porez na prihod od rada« je u tom obliku za nas novum. Nemamo doduše ništa proti tome, da se novi zakon preglednije i točnije razredi, no nikako ne možemo dopustiti, da se to razređenje izvrši bezobzirno i jednostrano samo u korist već po svojoj naravi materijalistično nadahnutog državnog fiskusa. To ne bi bila nikakva reforma poreznog sistema, već jednostavna rafinirana kombinacija ogromne mašine za stvaranje i prešanje porezovnih obavezanika i poreza, sastavljena iz svih već poznatih i delomično preživelih elemenata, bez obzira na to, da li će i kad će ta neman proždreti ne samo čitav plod, nego i stablo, na kome taj plod zori.

7. Porez na prihode se u svome bistvu ne menja. Pošto su pojedine vrste rada obavezanika već u propisima za te radove pojedinačno bile oporezovane i to visoko oporezovane, pšto će se na te detaljne poreze navaliti razni prirezi za općinske, sreske i pokrajinske potrebe, to je već s tim pojedinačnim porezima bistveno iscrpljen sav onaj deo čistog prihoda, koji je namenjen za uzdržavanje države.

Porez na prihod tereti dakle ponovno takve radove, koji su već oporezovani. Taj je porez bio u bivšoj Austrougarskoj uveden samo kao nekakvo komodnije sredstvo za više porezovanje, pošto se nije htelo buniti širokih masa sa otvorenim kartama, koje bi bile svakom pristupačne.

Premda se može, polazeći s općeg idealnog stanovišta, misliti, da je sveta dužnost svakog državljana da otvoreno prizna porezovnom činovniku sve pa i najprikrivenije prihode u svrhu oporezovanja po pravičnom porezovnom ključu, kaže nam faktički život veliku mržnju proti tome porezu, koji se niti najmanje ne obazire na tu tezu, da država sastoji iz samih poštenih i nesebičnih patrijota. Usled takve pretpostavke, kao da ima posla sa samim takvim državljanima, koji namerice sakrivaju sve što je samo moguće, uzima država već a priori visok stepen oporezovanja kao bazu za propis poreza, kako bi došla na svoj račun i zahvatila sve ono, što joj faktično pripada; no time se nepoštenjacima ne nanosi nikakve štete, dok se onima, koji otvoreno i pošteno daju svoje izjave, tim riskantnim postupkom vrlo često tako živo pogađa u gospodarstvene odnošaje, da mora ubiti svaku poduzetnost.

Velika je krivica nadalje progresiranje uvek na više procenata, jer je procenat i onako apsolutna mera, koja već vodi potpunoma računa o višem ili nižem prihodu. To progresiranje odgovara doduše posvema duhu onog socijalizma ili pseudosocijalizma, o kome smo već govorili, a dade se mnogo o tome deba-

tirati, da li su te mere, osobito u našim siromašnim odnošajima, više štetne ili korisne za općenitost. Mnenja smo, da su apsolutno, moralno i materijalno, samo štetne. Budućnost će da sudi.

Ako neposredni porezi i onako u svim detaljima obuhvataju sve grane zaslužbe, nek se radije već ti primarni porezi povise na toliko, koliko iole mogu podneti dotične radnje. Čemu treba ponovno pretresati one iste prihode, koje smo već tamo dovoljno ocenili? Jamačno ne radi utrošnje papira niti radi pomnoženja činovničkog aparata, a mislimo da nema smisla niti razlog sramežljivosti pred inozemstvom, da mu se tobože prikrije visoko oporezovanje vlastitih državljana.

Visokim porezima i onako niko ne može uteći; mnenja smo, da se porezovniku treba barem uštediti tegoban posao oko prijave u svrhu odmere osobnog dohodarskog poreza. To se može uraditi, ako bi se sve obaveze, bilo na kamatima tuđeg kapitala bilo kakve druge slične obaveze, uzelo u obzir već kod odmere onih detaljnih poreza. Time bi se prištedio čitav ogroman rad oblastima i raznim poreznim »komisijama«, koje i onako nemaju bogzna kakvog smisla, već služe faktično samo za odvalu odgovornosti poreznog referenta. Kako da članovi takve komisije ocenjuju materijalni položaj obaveznika, kojeg u najviše slučajeva niti osobno ne poznaju? Pri obilju stranaka, o kojima mora komisija izreći svoje mnenje, posvema je isključeno, da bi članovi komisije mogli i znali temeljito oceniti sve referate poreznih referenata.

Upozoriti valja nadalje na okolnost, da svaki porezni obaveznik ne može kao kakav ured zahtevati od svakog primaoca kakve isplate namirnice ili potvrde od strane primaoca novca. Svatko bi morao biti ili perfektan knjigovođa ili bi morao namestiti posebnog činovnika ili više takvih, da vrše poslove potrebne za udovoljenje zahteva poreznih oblasti.

Ako bi dakle već na samim primarnim vrstama poreza tražili pokriće svega onoga, što država u svojim gospodarstveno, političko etc. opravdanim zahtevima potrebuje, te bi prema tome dignuli ili snizili % prvotnih porezovnih stopa, otpala bi lako sva ona teška i na obe strane odvratna i dangubna manipulacija oko priprava za oporezovanje putem osobne dohodarine. Time bi se ugnuli i onom famoznom »kažnjavanju marljivosti«, koje se sve više i sve gore pojavljuje i koje taj novi nacrt sa svojom progresijom postotaka još kudikamo umnožuje.

(Svršit će se.)

Ing. Julije Szteхло (Teslić):

Vršna obratnica kod šumskih željeznica.

Pruge šumskih željeznica vodimo radi racionalnog i svrsishodnog izvoza šumskih proizvoda obično — ali ne isključivo — duž kakovog potoka. Općenito sačinjavaju tokovi voda prirodni put za građenje šumsko-prometnih uređaja, pa prema tome i šumskih željeznica.

Imade gdjekad slučajeva, kad moramo napustiti ovaj prirodni put, te odrediti pruži šumske željeznice drugačiji razvitak: ili zbog toga, da obidemo poteškoće terena ili da dopremo do veće visine s velikim drvnim masama.

Iskustvo kod eksploatiranja šuma pokazuje osim toga, da tokovi potoka, prema kojima gravitiraju znatne količine drveta, imadu vrlo nepravilan pad, t. j. čas im je pad vrlo umjeren, čas opet padaju u kaskadama. Nadalje možemo opaziti, da takovi tokovi potoka u gornjem i donjem dijelu pokazuju umjeren pad, dočim se upravo u srednjem toku u obliku vodopada ruše preko terenskih stepenica.

Takav slučaj vidimo u primjeru, prikazanom slikom I. To je potok Blatnica u Šumariji Teslić u Bosni, koji u gornjem i donjem toku, od A — B, i od C — D pokazuje normalan pad, naprotiv u srednjem toku od B — C imade nenormalno jak pad.

Jasno je, da željezničku prugu ne možemo u cijelosti voditi duž takovog potoka, jer bismo od B — C za athezionu željeznicu dobili prevelik uspon. Da ga nadvladamo, moramo tražiti drugi razvitak pruge.

Ovo se pitanje rješava često pomoću vršne obratnice (Spitzkehre, csúcsforduló), što je osobito svrsishodno, kad su gorske kose strme, a korito potoka usko. Riješenje je slijedeće:

U točku E pruge položimo skretnicu, te odatle vodimo prugu do mjesta F u protivnom smjeru prvobitnog pravca pruge. U točku F položimo opet skretnicu, te vodimo prugu prema G i dalje u prvobitnom pravcu pruge.

Velika prednost vršne obratnice leži u tome, što kod primjenjivanja njezinog možemo prugu u cjelini graditi bez skraćivanja maksimalnog uspona, te je prema tome omogućeno riješenje razvitka pruge najkraćim pravcem. Ova prednost može da postane vrlo mjerodavnom, osobito u slučajevima, gdje je kapital za investicije strogo odmjeren.

Daljnja je prednost vršne obratnice kod šumske željeznice, što takovu prugu možemo u vrlo kratko vrijeme izgraditi, jer je omogućeno maksimalno skraćivanje iste. Ova okolnost dolazi u obzir, kad kanimo žurno iskoristiti povoljnu konjunkturu za sječu drva.

Što se tiče prometa na prugama s vršnom obratnicom, to bi se u prvi mah moglo pomisliti, da će isti biti dosta spor i otežčan, što međutim ne stoji, jer je praksa pokazala, da su takovi prigovori neopravdani. I kod pruga s ovakovom obratnicom promet je besprekidan; razlika prema normalnoj pruži leži samo u tome, da se u ovom slučaju od E—F i to kod uzlaženja kao što i kod silaženja mora vlak dovesti u vršnu obratnicu tako, da ga lokomotiva, kao zadnja u svezi vlaka, pomiče. Ova okolnost ne smeta sigurnosti prometa, jer je poznata činjenica, da se teretni vlakovi mogu istom sigurnošću voditi tako, da ih lokomotiva straga pomiče, kao i tako, da ih ona sprijeda vuče. Kod uzlaska je dakle sigurnije pomicanje vlaka, jer na taj način ne može se vlak raskinuti, a kod silaženja ne može se također ništa dogoditi, ako se samo održe sve propisane mjere opreznosti.

Razumije se, da valja kod pruga s vršnom obratnicom iza obiju skretnica izgraditi potrebnu prugu za pomicanje vlaka, E—H i F—H₁, koje duljina mora prekoračiti najveću duljinu vlaka, te ju možemo izraziti sljedećom formulom:

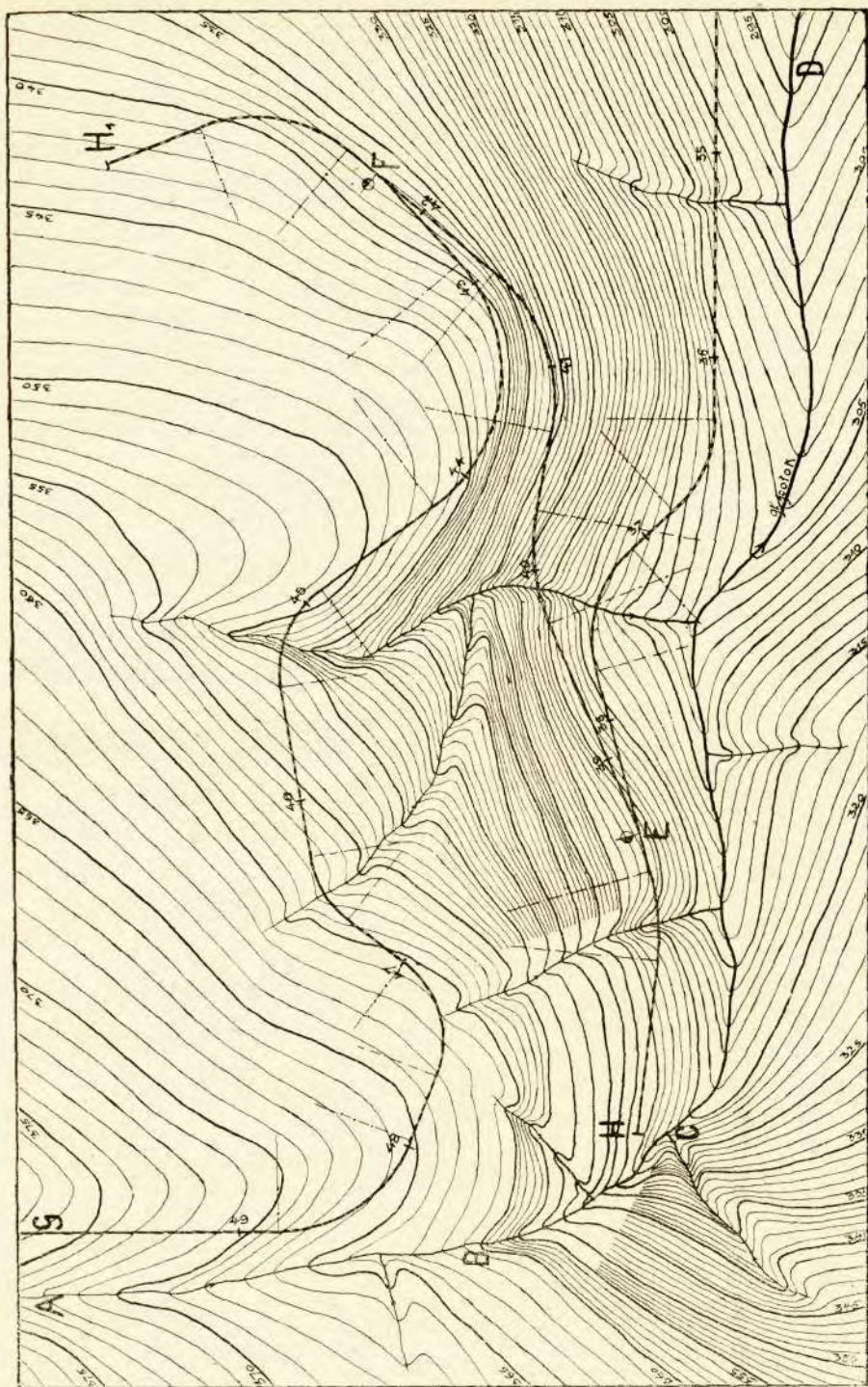
$$H_p + H_v = h,$$

pri čemu H znači ukupnu duljinu pruge za pomicanje, H^{*} najveću duljinu vlaka, a h prugu sigurnosti, koja zavisi o voznom parku odnosno željeznice. Ova pruga sigurnosti mora da je najmanje tako duga kao jedan vagon, natovaren dugim trupcima drva. U tom pravcu ne valja štediti, nego treba već kod trasiranja odrediti veliku duljinu onog dijela pruge, na kojem se imade obavljati pomicanje vlaka. — Osim toga treba obratiti pažnju na to, da se pruga za pomicanje izgradi s uzlazom na kraju, tako da se eventualno iz veze vlaka otkinuti vagoni tamo zadrže.

Promotrimo sada duljinu same vršne obratnice od E—F!

Za ovu duljinu nema pravila. Ona zavisi gotovo isključivo o usponu, kojega treba nadvladati, pri čemu treba, razumije se, uzeti u obzir i prilike terena. Upozoriti se mora, da se ova duljina odredi što manjom, jer pomicanje natovarenih vlakova na veliku udaljenost, — protiv čega nema doduše prigovora s tehničko-prometnih razloga, — valja po mogućnosti izbjegavati. Kod naglih kiša, a naročito kad zapadne snijeg, može se naime dogoditi, da je vlak pretovaren, pa je u takovim slučajevima kratka obratnica radi sigurnosti vlaka vrlo podesna.

Na temelju svoje prakse mogu potvrditi, da ovakova obratnica od 6—700 m duljine ni u kojem pogledu ne smeta jedinstvenosti i sigurnosti saobraćaja. No nema nikakvih razloga, koji bi govorili protiv duljih vršnih obratnica. Obično su već prilike terena takove, da gradnja duljih obratnica nije potrebna, t. j. može se izabrati takova trasa, da ovakav slučaj niti ne nastupi. Ako je prevelika visina, do koje se imade uspeti, preporuča se, da se izgradi mjesto jednog dugogo, dva ili više ovakovih obratnica. I takove dvo- ili mnogostruke vršne obratnice ne čine zapreku ne-

Slika I.

smetanom saobraćaju, naprotiv, i onda je osiguran gladak i siguran željeznički promet.

Unatoč toga, što željeznički stručnjaci na takovo vođenje pruge na prvi pogled gledaju dapače s nekim nepovjerenjem, to ipak stoji činjenica, da se pruga s vršnom obratnicom u praksi pokazuje vrlo korisnom. Primjenjivanjem ovoga uređenja možemo najkraćim putem voditi šumsku željeznicu do najviših, šumom najbolje obraslih dijelova, pa se upravo s ovoga razloga može vršna obratnica u navedenim slučajevima najtoplije preporučiti.

Konačno želim spomenuti još jednu okolnost. Moglo bi se prigovoriti, da se može postići razvitak pruge jednostavnije i svrsishodnije normalnim vođenjem, nego li primjenjivanjem vršnog obratnice. Ali što je upravo u takovom slučaju svrsishodno? Istina je, da normalnu prugu ne bismo morali voditi s maksimalnim usponom, ali zato ona postaje mnogo dulja, te ju ne možemo izgraditi u kratko vrijeme, pa tako i mnogo više stoji. Ispravno je doduše, da slabiji pad valja pretpostavljati jačem. No tamo, gdje valja izgraditi po mogućnosti najkraću prugu sa što manje troška i u što kraće vrijeme i gdje su za to zgodne prilike terena, ne može se poreći opravdanost vršne obratnice te se njezino primjenjivanje može samo najtoplije preporučiti.

Konačno spominjem, da se ovakova obratnica može primijeniti isto tako uspješno kod šumskih željeznica s gravitacionim kao i kod onih s motornim pogonom. Kod manjih koturača s gravitacionom pogonom može se naročito preporučiti, te je njezina opravdanost tim očitija.

Ing. Žarko Miletić — Ing. Milan Marinović (Zagreb):

Izgradnja šumskih prometila.

(Nastavak.)

c) Mađarska.

Dok je austrijska pola bivše monarhije došla u razvoju šumarstva do stupnja, koji je bio uvjetovan mirnim i ničim nesmetanim razvojem opće kulture, a napose određene i dugim iskustvom ustaložene šum. politike — dotle se je šumarstvo pred ratne Mađarske razvijalo u prilikama, koje se nisu mnogo razlikovale od naših.

Ovo ne vrijedi samo za historijski razvitak, koji je analogan razvitku ostalih privrednih grana, nego i za razvitak političkih, socijalnih i kulturnih prilika, koje su imale bitan upliv i na razvitak šumarstva. Uz sličnost općih prilika postojala je i velika sličnost po geografskom, klimatskom, hidrografskom i orografskom položaju šuma. Šume karpatskih brjegov, Visoke Tatre i Erdelja pokazuju po svim spomenutim osebinaama velike sličnosti sa bosanskim, ličkim i srbijanskim šumama, dočim su im šume »kulturnog zapada« s istančanim razvojem intenzivnosti gospodarenja i do savršenosti izgrađenom mrežom šumskih prometila kao i po čitavom milieu-u, što ih okružuje — isto tako »daleki uzori« kao i nama.

Ako je već govor o tome, kako da se u granicama naših potreba i prilika približimo tim idealima, onda je bez sumnje vrlo zanimivo saznati puteve i načine, kojima su krenuli tadanji upravljači spomenutih bivših mađž. šuma, hoteći se primaći istom cilju.

Poznata je činjenica, da su spomenute šume Karpata, Tatre i Erdelja bile providene najprimitivnijim šumskim prometilima, koja su u visinama počimala obično klizima i točilima, a u dolinama svršavala s vodenim komunikacijama. Plavljenje drva i splavarenje bio je gotovo jedini način, koji je usavršavan do takovog stupnja, da su vodene naprave u nekim krajevima pokazivale velebna djela šum. tehnike.

Otpremanje drveta vodom bilo je u suštini jeftino; kod Kőrösmező-a blizu galicijske granice svezani splavovi išli su uzduž cijele Tise i Dunavom sve do Zemuna i dalje! Iza cijeli taj put plaćao se tek neznatni podvoz, koji se sastojao iz nadnice veslača.

Pa ipak su vodene komunikacije bile velika pokora za vlasnike šuma. Gradnja vodenih naprava, uzdržavanje plovnosti potoka, utrdjivanje dna i obala iziskivali su enormne svote, a da se i ne spominje nesigurnost, kvantitativni i kvalitativni gubici,

koji su znali nastupati, naročito prigodom dugotrajnih kiša, proloma oblaka itd., kojom su žgodom znali trupci, klade pa i čitavi splavovi postati katastrofalni za okolicu.

Sve te okolnosti navele su drž. erar, da je počeo pomišljati na gradnju stalnih prometila: šumskih puteva i željeznica. Suhim prometilima izbjegla su se spomenuta zla, a osim toga imala su još i tu prednost, da izvoz drveta nije bio vezan na stanovito doba godine, već se je vozilo u svako doba. Dok je kraj vodenih prometila drvo stajalo po sječinama, čekajući povoljno vrijeme za spuštanje, plavljenje itd. te je često zahvatilo i klicu bolesti, moglo je ono šumskim putevima i željeznicama biti doveženo do glavnih prometila u pravo vrijeme i u besprikornom stanju tako u kvalitativnom kao i u kvantitativnom pogledu. (Opća prometna sredstva mogla su biti suha ili vodena već prema prilikama i udaljenosti, na koju se drvo slalo, pa smo zato prvih godina ovog stoljeća imali prilike slušati o većoj upotrebi rijeka i o izgradnji velikih vodenih puteva (kanala), koji su imali jeftino bacati drvene mase na velike udaljenosti.)¹

U starije vrijeme bila je eksploatacija šuma pa i izgradnja šumskih prometila prepuštena kupcu šume, koji su te šume dobivali uz vrlo nisku cijenu pomoću dugotrajnih ugovora. Nakon izminuća ugovora ostajale su obično opustošene šume, sagrađene privremene komunikacije su bile neuporabive, a drž. erar konstatovao, da je prihod šuma u poredbi s prihodom šuma susjednih zemalja strahovito zaostao. Istražujući uzroke toj napadnoj razlici došlo se do zaključka, da je tome kriv: nedostatak stalnih, suhih komunikacija i dotadašnji način eksploatacije.

Na promjenu načina eksploatacije moglo se je pomišljati samo u svezi s izradnjom valjane mreže stalnih šum. prometila. Veliki dio šuma bio je zatvoren; ne samo da nije bilo valjanih puteva kroz šume, nego su bile zapuštene i ceste, što su spajale šume sa selima te javnim cestama i željeznicama bile su u zapuštenom stanju. To stanje i upliv njegov na šum. gospodarstvo vrlo dobro ilustriraju ove riječi: »Težak izvoz iz šume, tegotna i dugotrajna kirija po javnim putevima reducira na minimum trgovački dobitak, zločesti putevi i njihove posljedice uništavaju kirijaševu službu, a porazni utjecaj tih okolnosti drži na sasvim niskoj razini dohodak vlasnika šume.«²

Opći gospodarski položaj i finansijalno stanje zemlje nije dugo dozvoljavalo potrebnih investicija za popravak ovog položaja. U stručnim šum. listovima objelodanjen je koncem XIX. i početkom ovog stoljeća ogroman broj študija, koje su se bavili problemom promjene u načinu eksploatacije i s tim skupčanim pitanjem izgradnje potrebnih prometila. Glavna nit, koja se proteže kroz sve te rasprave, pisane po najboljim njihovim stručnjacima, uvijek je jedna te ista: Kupac šuma ima pred očima

¹ Kaán: Šumsko gospod. važnost općih vodenih puteva. (Erd. L. 1901. — 543.)

² Kaán: Šum. gospod. važnost vicinalnih željeznica. Erd. L. 1901. — 19.

samo svoj vlastiti interes i gleda, da šumu dobije što jeftinije te da je izradi i izveze sa što manje troška. Kod toga posla investira u šumska prometila samo tolike svote, što su u razmjeru s eksploatacionim rokom pa je jasno, da nakon izminuća roka vlasniku šume ostaju prometila u neuporabivom stanju. Pošto kupac posuđuje novac za investicije, drži zato naročito građ. osoblje, a osim poduzetničke dobiti računa i sa rizikom, posve je jasno, da je on skup graditelj, a vlasniku šume na koncu ne samo da ne ostaju prometila, nego se lišava i šume, koju je prodao u bescijenje. Ako dakle hoće država, da iz svojih šuma izvuče pravu korist, »da joj šumarstvo preuzme onu ulogu vodstva, na što je ono pozvano u svakom gorskom kraju i kod svakog naroda, kojiteži za napretkom«, onda ona mora sama iz svojih sredstava otvoriti šume pomoću stalnih prometnih sredstava. »Po tim stalnim prometlima doći će u šumu ona moderna šum. načela, koja će promijeniti dosadašnjinačin gospodarenja, što je tek iz nužde podržavan, podići će vrijednost šume, osigurati trajnost u njezinom iskorištavanju i pokraj sveg konservativizma, potrebnog u šumarstvu, silno podići dohotke šum. gospodarstva.«¹

Uz stručna glasila zainteresovala se za tu stvar i javnost pa i političari i cijela akcija bila je doskora okrunjena potpunim uspjehom.

Godine 1903. stavljena je prvi put u budžet svota od poldrug milijuna, koja je kasnije povišena na 3,150.000 K.² Ako to i nije bila odveć velika svota za 1,394.185 ha (2·25 K po ha), ipak je to značilno peripetiju u čitavom dotadašnjem gospodarenju. Zakonodavstvo zemlje stalo je na stranu šumara i priznalo, da su oni jedini pozvani, da prostrane i divne prašume otvore i povežu nitima modernih komunikacionih sredstava sa svjetskim pijacom. Zato lijepo veli glavni pobornik te velike ideje Kaán, da nije tako važna ta svota kao činjenica, da je ipak jednom zasnovano i započeto otvaranje šuma pomoću stalnih šum. prometila, pa se stalno uzda, da će se što dalje, sve većma povećavati djelo izgradnje šumskih prometila, jer »prometila su jedini način, da se uz smanjenje produkcionih i izvoznih troškova osigura povećanje cijene na panju i uzdrži na visini, koju određuje svjetski pijac...«³ Pokazujući na susjednu Bukovinu i Galiciju, koje su po 25 K 21 fil. dot. 20 K 80 fil. po ha uložile u istu svrhu, veli, da je svota doista malena, ali je ipak drži dosta znatnom, »da bude zalog i kamen temeljac bolje budućnosti, da svrati pozornost javnog mnijenja pa ga pripravi i upozori na važnost i neodgodivu potrebu šum. investicija, te sa svojim neizbježivim uspjehima bude potpora onom gospod. djelovanju, koje se ima što prije

¹ Kaán: Državne investicije. Erd. L. 1911. — 614.

² Bund K.: Zakonski predlog za investicije. Erd. L. 1904. — 273.

³ Kaán: spom. djelo str. 615.

započeti na vrlo širokoj bazi, koje se djelovanje ne može dalje odlagati nakon izgradnje šumskih prometila.«

To naviješteno gospod. djelovanje je rad u vlastitoj režiji, koji je programatično proveden nakon sukcesivne izrade šum. prometila.

Iz svega toga vidimo, da je madž. šumarstvo još pred poldrug decenija u velikoj većini svojih drž. šuma bilo na istom stupnju razvoja, na kojem stoji sada naše šumarstvo. Velika i važna pouka, koju možemo crpiti iz njihovog primjera jeste ona žilava i ustrajna borba, kojom je njihovo šumarstvo nastojalo, da uvjeri nestručnu širu javnost o ispravnosti i pravednosti svojih zahtjeva. Nije to bila lahka borba, jer su pioniri novih ideja imali prije svega da izdrže teške okršaje s konzervativnošću svojih starijih drugova, protuakcijom interesiranog kapitala, nepoznavanjem šum. struke u široj javnosti, naročito u političkim krugovima, gdje se je šumarstvo radi slabih prihoda potcjenjivalo, s premoći jurista, koji su stajali na čelu svih struka pa i u šumarstvu željeli voditi glavnu riječ itd.

Promatrajući dakle ovu borbu s te tačke gledišta, moći ćemo prosuditi veselje pobornika nove ideje nad spomenutom prvom pobjedom.

Da se ne bi mislilo, kako oni sustaju kod ove prve pobjede navest ćemo tumačenje Kaánovo, kojim govori javnosti o potrebi daljnjih investicija: »Za sukcesivnu izgradnju šum. prometila nije dosta 1—2 milijuna, već čitav niz milijuna; tu treba dosljedno provođenje programa, što je sastavljen za čitav ciklus godina, kroz koje se ulaže u šume velik niz investicija.«¹

Po njegovom mišljenju te se velike svote ne mogu riješiti u granicama redovnog budžeta; valovi javno-pravnih pitanja znadu često tako neočekivano otplaviti pojedine vlade, a smjernice gospod. programa pojedinih vlada su često u tako velikoj opreci, da on s pravom osjeća bojazan, ako se započeta momentalna akcija prepusti raznim iznenađenjima. »Uspjeh šum. gospodarstva utemeljenog na stoljetnoj oplodnji, ne smije se izvrgavati ni hirima javno-pravne politike niti diletantizmu raznih vladinih politika.«²

Zato predlaže, da se to pitanje riješi velikim hipotekarnim zajmom, koji će se osnivati i otplaćivati uslijed investicija nastalim porastom prihoda. Taj zajam ne bi teretio drž. kućanstvo, već aktivno drž. poduzeće, pa sasvim opravdano primjećuje:³ »U našoj državi ne poznajemo gospod. grane, koja bi ovakove investicije većeg stila mogla tako brzo i sigurno amortizirati — već iz prihoda, naraslih uslijed investicija — kao što to može učiniti šumarstvo.«

¹ Kaán: Vlastita režija. Erd. L. 1907—1.

² Kaán: Vlastita režija. E. L. 1907. str. 7.

³ Kaán: Državne investicije. E. L. 1903. str. 618.

Posljedica je ove akcije bila, da je drž. erar počeo na svim mjestima, gdje su dospijevali dugotrajni ugovori, preuzimati inicijativu za izgradbu šumskih prometila, a paralelno s tim počelo se u režiji rušiti drvo i prodavati izvezeno na skladišta izvan šume.

Ta je akcija išla u tako brzom tempu, da je ministar poljedjelstva u svom izvješću od god. 1914. konstatovao, da je za osam godina izgrađeno 257 km šumskih željeznica u šumama erarskih šum. ureda, a 1914. god. je započeta još jedna šum. željeznica od 14 km i 40 km duga šum. želj. u šum. uredu Liptoujvár¹ (kasnije Lipt. Hrádok; željeznicu su dovršili Česi, jer su šume tog ureda spale pod Č. S. R.) a za vrijeme rata je sagrađeno oko 600 km stalnih šum. željeznica i prometila.² Osim željeznica gradili su se putevi i ostala prometila, a utrošene su znatne svote na popravak i gradnju javnih prometnih sredstava.

Ovu je akciju okrunio potpun uspjeh. Gdjegod su se mogla prema finans. mogućnostima izgraditi prometna sredstva, ondje se je sukcesivno prelazilo na nov način gospodarenja, poznat pod imenom vlastite režije. Postigli rezultati nadmašili su dapače uspjehe, postignute u privatnim šumama.

Tako je n. pr. kod šum. ravnateljstva u Besztercebánya (sada Banjska Bistrica u Č. S. R.) u jednoj šumariji, s kojom se je najprije započelo, uslijed investicija, utrošenih za izgradnju prometila i tim omogućene izrade drveta u režiji, poskočila cijena na panju za drvo, što je do 1907. prodavano u neizrađenom stanju, sa 5 K 52 f. na 11 K 40 f. što je samo za tu šumariju pokazivalo god. višak od 252.840 kruna.¹ (Od te svote nije se imala odbiti amortizacija za investicije, jer su te pokrivanе tarif. pristojbama, ubiranim za prevoz na šum. željeznici.)

Moglo bi se navesti mnogo takovih primjera, koji daju potpunu satisfaciju pionirima nove ideje, koja je izazvala preokret i stvorila novu epohu u razvoju predratnog madž. šumarstva.

Spomenut ćemo još samo to, da ovi uspjesi nisu bili poznati samo stručnim krugovima, nego su prikazivani na razne načine cijeloj javnosti, koja je počela drugim očima gledati šumarsku struku i u pravoj mjeri cijeniti njezinu ulogu u drž. gazdinstvu.

(Svršit će se.)

¹ Kaán: Naše drž. šumarstvo, E. L. 1911. — 481.

² Kaán: Oko pitanja šum. tehnike u našoj državi. Erd. L. 1922—108.

¹ Magyarországi Földművelésügye az 1914 évben — 37.

Pravoužitništvo krajiških imovnih općina.

(Nastavak.)

III.¹

Ustanovili smo nedavno,² da je osobno pravoužitničko pravo žitelja krajiških imovnih općina, hoće li ga se izvršavati, vezano na posjed kuće i gospodarstvenih zgrada, oranica, livada i domaćeg blaga.

Potrebno je, da taj posjedovni odnošaj točnije označimo.

Prema slovu d) § 6. Naputka A. zakona od 11. srpnja 1881.: »pripada krajiškim obiteljima, navedenim u § 1. slovo d) i e) pravo na drvo za gradu i odnosno na drvo za palenje opeka i vapna za novu gradnju i uzdržavanje njihovih kuća i gospodarstvenih zgrada, — nadalje na drvo za ogrijev za domaću vlastitu potrebu.

Iz te ustanove zaključujemo:

1. Da pravoužitnik, koji nema vlastite kuće (odnosno gospodar. zgrada) ipak može imati pravo na drvo za novogradnju kuće (odnosno gosp. zgrada). Do novogradnje može doći, ako je postojeća kuća neuporabiva ili ako je uopće nema. (Ako je n. pr. izgorjela ili vjetrom oborena do temelja i t. d.). U tom će slučaju biti nedvojbeno dovoljno, da je dotični pravoužitnik spreman graditi si kuću (odnosno gosp. zgradu), — da može izvršiti svoje pravo na drvo za novogradnju.

2. Kako se uzdržavanje vlastite kuće (i gosp. zgrada) može vršiti samo onda, ako dotični pravoužitnik ima vlastitu kuću (odnosno gosp. zgradu) i ako je ovoj potreban popravak, ne ima dvojbe, da pravoužitnik, — koji se želi služiti pravom na drvo za uzdržavanje, — mora imati vlastitu kuću (odnosno gosp. zgradu) kojoj je potreban popravak.

3. Gledom na ogrijev, valja uvažiti (prema gore navedenoj ustanovi), da ovo može pravoužitnik uživati samo za domaću (točnije kućnu, prema nje-mačkom tekstu »häusliche«) vlastitu porabu. Tu je dakle odlučna vlastita kućna potreba pravoužitnika, a ne kuće. Prema tomu nije neophodno nužno, da pravo-užitnik, koji se hoće služiti svojim pravom na drva za ogrijev, mora imati svoju vlastitu kuću, nego je odlučno, da vodi samostalno kućanstvo (pa makar i u tuđoj kući).

4. Posjed oranica i livada, kao i domaćeg blaga pravoužitnika uvjetuje, — kako smo razložili,¹ — pravo uživanja paše i žirenja. Prema § 10. Naputka A.: »Moći će se jedino za obrađivanje gospodarstva neophodno potrebna stoka, utjerivati na pašu i žirenje u šume imovne općine besplatno, odnosno uz plaćanje obaljene pristojbe.« Uvažimo li k tomu, da prema točki d) § 68. pravil-nika za šumarsku službu u c. kr. vojnoj krajini iz godine 1860. među prava krajiških obitelji spada pravo na besplatnu pašu i žirenje vlastitog im blaga, moramo nužno zaključiti, da se pod stokom, spomenutom u gore citira-nom § 10. može razumijevati samo vlastita stoka pravoužitnika.

¹ Vidi »Šum. list« g. 1922. broj 9. strana 600. i broj 10. strana 679. i 709.

² Vidi »Šum. list« g. 1922. broj 9. strana 600.

³ Vidi »Šum. list« g. 1922. broj 9. strana 601.

5. Da li pravoužitnik, koji se hoće služiti blagodatí paše i žirenja uz to mora biti vlasnik ili posjednik posjeda, ne može se odrediti iz navedene usta-
 nove § 10. Naputka A., a ne razabire se ni iz propisa gore citiranog pravilnika
 iz g. 1860., jer potonji uživanje paše i žirenja ne veže uopće sa posjedom zem-
 ljišta. U tom pravcu doći ćemo do zaključka, ako dovedemo u savez ustanovu
 prve stavke § 10. Naputka A. sa § 3. istog Naputka. Navedena stavka § 10.
 glasi: »Istodobno sa ustanovljenjem potrebštine drva, izviditi će povjerenstvo
 i u izkazu po obrazcu prilog 4. ubilježiti za gospodarstvo cijelog, $\frac{3}{4}$, $\frac{2}{4}$ i $\frac{1}{4}$ se-
 lišta neobhodno potrebni broj konja, goveda, ovaca i svinja.«

Prema § 3. Naputka A. imale su... »u svrhu sastavka katastra pravou-
 žitnika... gruntovne oblasti iz gruntovnih knjiga pronaći i u pripisane tiska-
 nice uvrstiti... gruntovni posjed u oranicama i livadama krajiških obi-
 telji... odnosno tadanje gruntovne posjednike svih onih selišta, koja
 su na temelju gruntovnog stanja od 8. VI. 1871. kao krajiške zadruge uknjižene
 bile i dotadanje gruntovne posjednike onih selišta, koja su diobom...
 navedenih selišta poslije g. 1871. nastala...«

Kako je bila svrha navedenog uređivanja grunt. oblasti da sakupi podatke
 za sastav katastra pravoužitnika, a to se uređivanje bavi, obzirom na posjed
 oranica i livada, samo i isključivo s gruntovnim posjednicima istog, moramo
 zaključiti, da pravoužitnik mora biti uza to, što je vlasnik stoke još i gruntovni
 posjednik oranica i livada, ako želi, da uživa pravo na pašu i žirenje.

Po dosad rečenom došli smo do zaključaka:

1. Svaki onaj, koji želi biti pravoužitnikom krajiške imovne općine —
 treba da dokaže, da je zakonit potomak obitelji, koja je ispunjavala krajiške
 dužnosti i obveze.

2. Svaki pravoužitnik krajiške imovne općine, koji se želi poslužiti svojim
 pravom:

a) na drva za novogradnju svoje kuće ili gospodarstvene zgrade, mora
 biti spreman graditi takovu kuću ili gospodarstvenu zgradu za sebe. Spremnim
 za gradnju mora se smatrati onaj, koji imade na sebe, kao na vlasnika, grun-
 toвно proveden posjed, prikladan za gradilište i imade novčanih sredstava i
 volju za gradnju tih zgrada;

b) na drvo za uzdržavanje kuća i gosp. zgrada, mora posjedovati kuću
 odnosno gospodarstvenu zgradu, koja iziskuje popravaka;

c) na drvo za ogrijev, mora voditi vlastito kućanstvo (pa makar i u
 tudioj kući);

d) na pašu i žirenje, mora imati vlastitu stoku, neophodno potrebitu za
 obrađivanje gospodarstva i biti gruntovno proveden uživaoc gospodarstva, koje
 sastoji iz oranica i livada.

IV.

Nastojali smo dosada predložiti kvalifikacije, koje su potrebne za stećenje
 i izvršavanje pravoužitničkog prava krajiških imovnih općina.

Tom prigodom došli smo do zaključka,¹ da gledom na stećenje i na izvr-
 šivanje tog prava ne ima prema zakonskim propisima baš nikakove razlike
 između pravoužitnika, koji su potomci krajiških zadruga i onih pravoužitnika,

¹ Vidi »Šum. list« god. 1922, br. 10., strana 676.

koji su potomci krajiških obitelji, koje doduše nijesu sačinjavale pravu krajišku zadrugu, nu koje su ipak u svoje vrijeme ispunjavale krajiške dužnosti i obaveze u pogledu davanja vojnika.

Pa ipak se baš tim pitanjem moramo potanje zabaviti, jer je umjetno konstruisana razlika između te dvije kategorije pravoužitnika, a uz nju uopće zastrano tumačenje propisa dalo povoda zastranom postupku nekih kotarskih oblasti i županijskih upravnih odbora, što više i treće instancije, — a na znatnu štetu imovnih općina, koja se ovima neopravdano nanosi, — neopravdanim stvaranjem i pogodovanjem pravoužitničkih kategorija slova e).

U običaj se je uvukla praksa, da većina navedenih oblasti priznaje pravoužitništvo s naslova slova e § 1. Naputka A zakona od 11. srpnja 1881., služeći se nesavršenim tekstom, po nama već jednom¹ odlučno napadnute naredbe kr. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove, od 19. VII. 1888, br. 23.530, ex 1887,² po kojoj »se zahtijeva za ovlaštenje na uživanje šuma u bivšoj vojnoj krajini osobna . . . kvalifikacija na toliko, — što po točki 2. (t. j. točki e § 1. Nap. A.) ovlaštenik ima biti članom obitelji krajiške, koja je krajiške dužnosti i obveze u pogledu davanja vojnika u svoje vrijeme vršila.«

Navedene oblasti zadovoljavaju se, pozivom na taj zaključak, naprosto konstatacijom, da je tko potomak krajiške obitelji, koja je krajiške dužnosti i obaveze u pogledu davanja vojnika u svoje vrijeme vršila, — da priznaju tom potomku pravoužitništvo s naslova slova e § 1. Naputka A.

Da je taj tekst nesavršen slijedi odatle, što su krajiške zadruge izvršivale navedene krajiške dužnosti i obaveze, najmanje isto tako, kao i one obitelji, koje nijesu u zadružnoj vezi živjele; prema tome ne može okolnost, da su te obitelji izvršivale krajiške dužnosti i obaveze, biti mjerodavna za razlučivanje krajiških obitelji kategorije slova e) (točke 2. te naredbe), od onih kategorije točke d) (točke 1. te naredbe).

Naprotiv jedina razlika, koja postoji između te dvije kategorije krajiških obitelji jest ta, što su obitelji kategorije točke d) u zadružnoj vezi živjele, a one kategorije točke e) nijesu sačinjavale pravu krajišku zadrugu.

Očito je dakle potrebno, hoće li se dokazati, da tko potječe iz krajiške obitelji kategorije točke e) § 1. Nap. A., da se dokaže, da potječe iz krajiške obitelji:

a) koja nije krajišku zadrugu sačinjavala, i

b) koja je krajiške dužnosti i obaveze u pogledu davanja vojnika u svoje vrijeme ispunjavala.

Potrebno je nedvojbeno i jedno (a) i drugo (b) svojstvo te obitelji dokazati (a ne samo potonje b). ako se hoće utvrditi, da tko spada među pravoužitnike kategorije točke e).

Prema naredbi kr. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove, od 13. VI. 1896, broj 5587:¹ »spadaju . . . svi prijemori o pravoužitništvu iz naslova slova e) § 1. Naputka A. u prvoj molbi u nadležnost kotarskih oblasti.«

Taj zaključak osnovan je, kako se razabire iz sadržaja te naredbe, na posve krivoj pretpostavci, da nema o tom nikakove ustanove, kako li je sa prijemorima što se osnivaju na naslovu točke e) § 1., a nastadoše nakon konačnog sastavljanja katastra pravoužitnika.

¹ Vidi »Šum. list« god. 1922., broj 10. Strana 677.

² Vidi Goglija: »Ured. zbirka šum. propisa.« Str. 612 i 613.

³ Vidi: Goglija »Ured. zbirka šum. propisa.« Str. 623.

Prema § 14. Naputka A.: »imadu kod nastavših promjena diobom pravo-
užitnih obitelji ili kupoprodajom i t. d. stranke na temelju djelbenih, dotično
kupoprodajnih isprava, kod gospodarstvenog ureda imovne općine zatražiti
knjižno provedenje takovih promjena. Ova će molbi odmah zadovoljiti, pro-
mjenu u stom primjerku katastra provesti«

Ta zakonska odredba ne čini razliku između pravoužitnika kategorije
točke d) i onih kategorije točke e) i nalaže gospodarstvenom uredu imovne
općine prema tomu, da imade i molbi pravoužitnika kategorije slova e) odmah
zadovoljiti kod promjena, koje su nastale diobom pravoužitničkih obitelji ili
kupoprodajom.

Očito, dakle ne spadaju, kako gornja naredba krivo zaključuje, baš svi
prijeperi o pravoužitništvu iz naslova točke e) § 1. Nap. A. u prvoj molbi
u nadležnost kotarskih oblasti, nego ima dapače ustanova, koja protivno od-
ređuje glede tih prijepora, što su nastali nakon konačnog sastavljanja ka-
tasta pravoužitnika.

Što više, prema ustanovi § 4. Naputka A. imadu (prigodom sastavka
katastra pravoužitnika): »općinski načelnici sporazumno sa zastupnikom imovne
općine izviditi, preslušanjem pamtilaca i u priposlane im iskaze ispostaviti
(ersichtlich zu machen), da li i koje krajiške obitelji u mjestnoj općini postoje,
koje doduše krajišku zadrugu nisu sačinjavale, nu koje su ipak krajiške duž-
nosti u pogledu davanja vojnika u svoje vrijeme ispunjavale. Kotarska oblast
ima odmah na ove prigovore, koji se na u § 1. slova e) navedene pravoužitnike
odnose, uvidom u popisne listine, ili u pomanjkanju istih, izvidjenja provesti,
prema nalazu konačno odlučiti, o tom stranke obavijestiti, i iskaz u pogledu
opravdano nastavših prigovora izpraviti.«

Iz te ustanove proizlazi, da ni prigodom sastavka katastra nijesu kotarske
oblasti imale odlučivati u svim prijeperima o pravoužitništvu iz naslova
točke e) § 1., nego su, naprotiv o tim prijeperima imali odlučivati sporazumno
općinski načelnik i zastupnik imovne općine, a tek u slučaju prigovora, proti
odluci ovih, imala je odlučivati kotarska oblast.

Kotarske oblasti mogu biti, prema gore navedenom, zvane da odlučuju kod
prijepora pravoužitništva iz naslova točke e) samo o tom, da li tko ima
osobnu kvalifikaciju s naslova slova e), a i to samo onda, kada se nade
prigovor proti odluci općinskog načelnika, stvorenoj sporazumno sa zastupnikom
imovne općine.

Do istaknutog, neopravdanog pogodovanja pravoužitnicima kategorije slova
e), na znatnu štetu imovnih općina, ne bi bilo moglo doći, da su odluke na-
redbe i rještbe, u predmetu pravoužitništva krajiških imovnih općina, izdavane
sporazumno sa šumarskim krugovima, jer ta pitanja nijesu samo pravne, nego
i šumarsko-gospodarstvene naravi, pošto zasijecaju duboko u šumsko gospo-
darstvo imovnih općina.

Baš radi toga bilo bi teško opravdati, da riješavanje prijepora pravo-
užitništva krajiških imovnih općina pada u trećoj instanciji u djelokrug odje-
lenja za narodno gospodarstvo, kamo je naprosto zabludilo u ono doba, kada
je šumarstvo bilo podređeno odsjeku za narodno gospodarstvo. Nema dvojbe,
da riješavanje tih pitanja, u trećoj instanciji, pada u djelokrug šumarskog
odsjeka ministarstva šuma i rudnika, a kada ovaj bude dokinut, treba da se
prenese to rješavanje u djelokrug ministarstva šuma i rudnika.

Da se dokine umjetno konstruisana razlika između pravoužitnika kate-
gorije slova d), i onih kategorije slova e), zahtijevaju ne samo zakonski propisi,

— kojima se protivi to razlučivanje, — nego zahtijeva to uz današnje naziranje o jednakom pravu još naročito i praksa kod samog raspravljanja o pravoužitištvu krajiških imovnih općina, jer se danas već vrlo teško može utvrditi popisnim listinama (kojih ne ima) i pamtilcima, da li su čiji preci za vrijeme vojne krajne, (dakle prije više od 51 godina) življeli u zadružnoj vezi ili izvan nje. Što dalje, tim će teže dapače nemoguće biti poduzdano dokazati tu okolnost.

Svakako će imovne općine u svom bitnom interesu morati odlučno zahtijevati, da se ta umjetno podignuta oграда, postavljena među pravoužitnike kategorije slova *d*) i *e*) razgradi, a dotle će morati odlučno zahtijevati i to, da se činjenica, je li tko porijetlom iz krajiške obitelji kategorije *e*), ustanovljuje prema zakonskim propisima, uz sudjelovanje zastupnika imovne općine.

(Svršit će se.)

—á—

Literarni pregled.

Шумарство у политичким и привредним листовима.

Наша јавност почима све више обраћати пажњу питањима шумарске привреде па чланке о шумарству сусрећемо све више у полит. и стручним листовима и ревијама. I рад Ј. III. У. налази на све веће симпатије наше јавности. Листови без обзира на политичке боје доносе чланке, по којима се види, да јавност позорно прати наш рад.

Донијет ћемо некоје од ових чланака, да упозоримо на њих другове, који их нису опазили дотично. да их учинимо приступачним и за оне, који не могу доћи лако до свих политичких и стручних листа.

»Југословенска шума« донијела је у бр. 38. и 39. извјештаје београдских листа о нашој скупштини у Београду, из којих се види, да наша штампа има врло добар осјећај, да и усред жестоке политичке борбе разумије прави рад, који се не надмеће партизанством већ има пред очима само добробит струке и државе.

Тај лист у новије вријеме поклања велику пажњу интересима нашег удружења те пише у сталном смјеру, који се у главном подудара с нашим.

»Хрватски дрвотржац« доноси у бр. 533 чланак под насловом Рад у држ. режији, у којем тумачи све предности, које ће од тог рада имати наша индустрија.

У бр. 536. доноси чланак »Израдба шума у држ. режији«, у којем тумачи смисао и интенцију резолуције Ј. X. У., која је нападнута по Југословенском Лојду од 5. октобра о. г.

У бр. 535. коментарисе под насловом »Три важне резолуције« садржај појединих резолуција главне скупштине те међу осталим вели: »Иа-нашајући пред нашу јавност овај дио рада Ј. III. У. радосно констатујемо, да је удружење схватило позив, па ћемо га у таком раду увијек кодупирати, стављајући му на расположење ступце нашег листа ради пропагирања свију корисних идеја у циљу подизања и унапређења шумарства, шум. индустрије и дрвне трговине.«

»Југославенска Ћива« (Загреб) доноси у броју од 15. октобра ове године чланак под насловом »Око управе наших шума« од проф. Др. Д. Непалића, који се обара на присташе »нових идеја«, који проглашују потрајност уживања у шум. господарству нашем несрећном. (Против тих идеја изнио је Шум. лист о. г. низ чланака. Оп. ур.).

Затим критикује настојање становите »поратне« индустрије, којој успијева »да добива шуме за експлоатацију испод руке без јавних лицитација«. Те индустрије да није изазвала практична потреба, већ жеља за обогаћивањем. Оне су изазвале неморал и корупцију и створили људе, који држећи се оне: »добити што више, радити што мање«, заузимају висока мјеста, потискујући оне, што раде — без признања.

Завршује с тим, да је потребно елиминирање свих оних органа, који имају више осјећаја и разумијевања за потребе »поратне« индустрије, него ли љубави за шуме.

»Нови живот« (Београд) доноси у књиги XI., св. 5 од 7. окт. под насловом »Један нуждан државни закон« од проф. П. Бурића чланак, у којем препоруча доношење закона, »по којем је свака општина дужна сваке године да ради на зашумљивању на своме самоуправном територију једним добровољним прилогом у новцу или нарави саобразно својим финансијалним приликама.

»Технички лист« (Загреб) у броју 16 од 15. августа о. г. доноси чланак инг. Јосипа Вазнера: »Нешто о калкулацији шумске таксе«.

»Пољопривредни гласник« Нови сад. доноси у броју 18—19 од 15. октобра о. г. од Др. Косанина чланак под насловом »По шумљавање Србије«, у којем побииа неке предлоге о пошумљавању Македоније, изнешене у истом листу у броју од 15. јула о. г.

»Покрет« (Загреб) у бр. 232 од 7. окт. доноси резолуцију Ј. Ш. У. о саобраћају под насловом »За побољшање промета. Предлог Југосл. Шум. Удружења« потраћује ју овим симпатичним речима: »Једно од најагилнијих и без сумње једно од најсолиднијих удружења јест наше Југословенско Шумарско Удружење. Оно ради необично марљиво и са пажњом, што се нарочито примјетило на посљедњем њиховом конгресу од 8.—10. септембра г. 1922. у Београду. На том је конгресу донешено више ванредно корисних резолуција, а пета од њих говори о питању жељезничког саобраћаја. Прештапавамо је из врло добро уређиваног »Шумарског Листа« (уредник инг. Милаи Мариновић), да се и наши читаатељи упознаду са радом озбиљних, скромних људи, који желе благостање овој држави.«

»Југославенски Лојд« (Загреб) доних је у броју од 5. октобра чланак, који је имао накану, да нападајући властиту режију у Винковцима, нападне индиректно и резолуцију Ј. Ш. У.

Пар дана касније донно је исти лист чланак директора винковачке дирекције, којим су ти наводи исправљени.

Том приликом донијела је »Ријеч« (Загреб) у броју 238, 240 и 241 овај чланак који доносимо у цијелости:

Експлоатација шума у државној режији.

У задње је вријеме стручне кругове врло заинтересовало питање: имаду ли се и како далеко државне шуме експлоатисати у државној режији. Како је шумарство и шумска индустрија једна од наших

најважнијих привредних грана, потребно је, да се о овом важном питању расправља у нашој јавности, да се тако помогне ријешењу питања, којим смјером имаде да удари наша шумарска политика. Конгрес шумара изјавио се за израду у државној режији. Држимо да се мишљење овога највишега стручнога шумарскога форума не може мимоићи. Стога смо замолили једнога од учесника тог конгреса, да за нашу јавност изнесе гледиште шумара.

Оп. ур.

У новије вријеме почиње наша дневна штампа посвећивати већу пажњу питањима шумарства. И право је, да се што чешће јавно расправља о тој грани наше привреде, која по површини обухваћа преко 30 посто цјелокупног територија наше државе, а у нашој трговачкој биланци заузима једно од првих мјеста.

Ако се буде о питањима те струке расправљало у јавности, онда ће се прекинути с пријашњим обичајем, по којем су та питања ријешавана иза затворених вратију уредских соба, те је шумарство постало монополизовано врло прихода неколицине богаташа и подuzeћа. Шумари, којима је повјерено на чување ово највеће благо народа, поздрављају с највећим одушевљењем сву појаву у нашој јавности знајући, да у будуће неће њихови предлози и настојања остати тек осамљени вапаји, који често нису долазили даље од неразрезаних стручних гласила по прашним претинцима наших књижица. Кад се наша јавност увјери, да је рад шумара (како рече један од уважених загребачких дневника) »рад озбиљних, а скромних људи, који желе благостање овој држави«, па та наша јавност својски подупре тај рад, онда ће и наш народ с другим очима и разумијевањем схватати њихов тежак положај и несебични рад око сачувања наших шума и унапређења цјелокупне шумске привреде.

Ових дана је у нашем новинству покренуто једно од најважнијих питања наше струке т. ј. питање о промјени досадашњег начина експлоатације државних шума. Повод је дала позната резолуција Југосл. Шум. Удружења, донешена на скупштини удружења у Београду, којом се осуђује склапање конвизионираних, дуготрајних уговора за експлоатацију шума, препоруча се изградња мреже шумских прометила по власнику шуме (држави), а као последица свега тога препоруча се постепено уважање експлоатације у властитој режији. Ову је резолуцију наша јавна штампа по кроничарској дужности репистрирала у већини случајева без коментара. Видјело се је, да наша јавност није потпуно информисана о тој ствари, па није у први мах ни схватила прави њезин замашај.

Некоји дневни листови попутали су резолуцију с пар симпатичних примједби, а стручни листови (Шумарски Лист, Југославенска шума и Хрватски Дрвотржац) поздравили су ову резолуцију као врло корисну за шумарску привреду. Савезно с том резолуцијом донијела је »Ријеч« (а и некоји њемачки стручни листови) у броју 221. о. г. резултат дражбе, одржане недавно код шумарске дирекције у Винковцима, те је том приликом са симпатијом коментирала успјехе ове дражбе, као први покус рада у властитој режији.

Ове ријечи признања трудбеницима наше зелене струке дале су повод г. Ј. С. у »Југославенском Лојду« од 5. октобра о. г. да се обори на тај режисијски посао приказујући га као »уништавање народне имовине и слабење трговине и индустрије«, хотећи цијелим писањем да докаже погрешно стано-

виште г. шумара, који (према тој резолуцији) држе, да су они звани да експлоатирају шуме, које су узгојили и да ће држава кроз то имати много веће приходе, него што их је имала доселе услјед продаје стојећих стабала, која су онда трговци сами израђивали. те наводећи да »израдба шума спада међу трговске послове, које држава са својим тешким бирократским апаратом не може обављати тако јефтино и рационално као трговац«. На овај чланак реагирао је директор винковачке дирекције г. шум. надсавј. Манојловић, обарајући криве пишчеве наводе и доказавши, да је успјех тога рада донио држави чист приход од 2,897.575 динара, те да је та баш свота оно »нешто«, »што би трговац зарадио«, како то навађа г. Ј. С. у свом чланку. Пошто је г. Манојловић у свом чланку довољно објаснио цијелу ствар, те побио криве наводе писца споменутог чланка, не ћемо се упуштати у даље побијање и расправљање конкретних случаја, већ ћемо се с опћег гледишта позабавити питањем, које је покренуло ову полемику, те дало повода госп. писцу, да побијајући конкретни случај, постави у криво свјетло и саму резолуцију Југосл. Шум. Удружења.

Послије споменуте резолуције могло се с правом очекивати, да ће се наћи који тај појединац, те ће бити њом повријеђен у својим личним интересима или који неће разумјети интенције цијелога покрета. Није то ни чудо након оног одношаја, који је још до педавног времена владао између шумара и експлоататора. Њихови су се интреси готово на сваком кораку крижали. У новије вријеме настоје се те разлике у интересима ублажити и оштрицу отупити у спознању, да обје струке могу испуњавати своју праву сврху у национално-економском погледу само у потпуном споразуму. Као резултат те спознаје може се истакнути настојање, да се дјелокруг једног и другог посла строго одијели на тај начин, да све послове у шуми свршава сам шумар, који ће их најбоље знати довести у склад са својом главном задањом: одржањем шума. Напротив нема се шумар пачати у дјелокруг шумске трговине и индустрије, који започиње у оном моменту, када је дрво оставило шумско складиште.

Ова начела су у напредном иноземству већ давно проведена, дачим су за нас донекле нова. Донекле велим, јер разне околности не дадоше прилике нашем шумарству, да та начела посвуда проведе, већ само дјеломице и у ограниченој мјери. Услјед тих околности радо вјерујемо, да је г. писац споменутог чланка написао своје мишљење о том предмету не познавајући одношаја ни прилика, које су настале на оним мјестима, гдје су та начела била проведена. Г. писац је за резолуцију дознао јачањом из новина, па није знао за одушевљење, којим је преко 300 учесника шумарске скупштине поздравило начела, изражена у резолуцији, као ни за бројне реферате о тој ствари већном оних, који нису били особно присутни, али су сви без разлике били сагласни са начелима, која су послјед дошла у резолуцију. Према томе нису ту резолуцију донијела »становита господа из шумарских кругова, већ идејама у њој израженим одушевлљено пљешће цијела шумарска струка и сви они заступници шум. трговине и индустрије, који су схватили њезин циљ и сврху. Од шумарских кругова не одобравају можда ову резолуцију тек ријетке изнимке оних, који су лично интересовни, да се идеје у резолуцији наглашене не остваре, затим они који је не схваћају из чистог узрока, јер се по својој досадашњој пракси нису могли освједочити о великим успјесима наглашеног начина искоришћивања, као и ријетке изнимке из најстарије шум. генерације, које се било из старачког комодитета било из

уобичајене старачке неприступачности држе конзервативних принципа. Таквих има свака струка и преко њих прелази савременост неодољивим еланом.

Што се тиче побијања властите режије помоћу винковачке дражбе држимо, да госп. писац није био у овом случају најсретније руке. И он сам наглашује, да то није била режија, већ акорд, дакле нека врста полурежије. Констатујући то вели писац, »да акордантима дакако није било стало до тога, да стабла рационално израде већ им је била главна брига, да на том акорду што више зараде«. Кад овај навод господина писца и не би био побит исправком господина Манојловића, то би ово побијање властите режије баш њој у прилог говорило, јер се иза тврдње пишчеве логично закључује, да би у случају режије остала држави уз већ споменућу добит још и она зарада, коју су однијели акорданти.

Други аргуменат, који госп. писац наводи против режије имао би бити начин израде, по којем је најлепша храстовина израђивана у жељезничке прагове. Кад те наводе и не би побиле тврдње госп. инж. Манојловића, те би ствар доиста тако стајала, не би се с тим аргументом могло побијати стано-виште Удружења у погледу режије, јер је то удружење већ давно прије претекло госп. писца у тој ствари. На својој сједници у Сарајеву, одржаној од 20. до 23. јула о. г. послат је протест на Министарство Шума и Рудника против тога, што се мјестимице (овдје се није мислило конкретни случај, већ неки случајеви у Босни и Србији) форсира израда прагова из храстовине, која се може израдити у вриједније сорimente, (Шум. Лист стр. 549.) На позив одбора израдио је госп. инспектор Ђирковић опширан чланак (Шумарски Лист стр. 529 до 600), у којему заговара израду прагова из буковине, те побија израду из храстовине, способне за вриједније сорimente. Исто тако отиснут је и чланак мин. сав. Лукача (стр. 527—528.), написан у истом смислу. Писац наводећи овај случај хоће побити нашу резолуцију, желећи тако приказати скрајње незнање најпримитивнијих појмова у изради шума, те потпуну неспособност шумара, који (уза сву високу стручну спрему) нису тобоже задри направити оно, што ће направити и последиљди трговачки шкробан.

У конкретном случају могао би био г. писац побијати властиту режију само онда, да му је успјело даказати, како можда држава ради свог бирокартског уређења и спорог уредовања скупље плаћа и лоше организује израду или извоз, што евентуално израђује сорimente, које данашњи пијац не захтјева или што баца на пијац робу, кад се уопће не тражи, што евентуално гради скупље комуникације, високе градње итд., него ли приватни подузетник. То није доказао за овај случај, а не моће доказати нити опћенито против режије, јер су ти аргументи, који се с противне стране обично навађају против режије ладу побити с безброј конкретних случајева из земаља, у којима након модернизација управе у државном шумарству постигнут барем толики, па че и већи ефекат рад у режији, него ли је постигнут приватном иницијативом.

Только о конкретном случају у вези с резолуцијом, а сада ћемо споменути пар речи о начину експлоатације шума уопће.

У погледу експлоатације шума разликујемо четири фазе: 1. Најпримитивнији штадиј помоћу дуготрајних уговора, у којем случају сам експлоатар гради шумска прометила. 2. Продаја стојећих стабала путем једне или више више годишњих сјеча. Прометила гради купац, ријеђе власник шуме. 3. Власник шуме сам гради мрежу шумских прометила и продаје израђено дрво на шумским складиштима или извезено из шуме на вањска складишта. 4. Инду-

стрализиција шума, код које власник шуме гради пилане и творнице, те продаје прерађевине или полуфабрикате.

Први начин уобичајен је у колонијама и неприступачним прашумама. Код нас је постајао у Босни и Србији, а послеје преврата настоје га проширити по осталим дјеловима државе. Код тог система даје се дрво уз бесцијење, само да не труне у шуми и није у свим својим конзенквенцама друго од обичног »Рубвиртшафта«, па макар му се давало не заман како модерне духо. Ту се отвоара широко поље протекционизму и корупцији.

Други начин обичајен је у већини наших шума, нарочито у шумама државним и јавних корпорација. Те су шуме највећим дијелом још затворене, кроз шуму иду тек примитивна прометига, а нису спојене ни с опћим прометилима. Тек мален дио тих шума има боље комуникације, па уновчење шумских продуката у тим крајевима у велике одскаче по цијени изнад цијена у осталим шумама. Продаје се обично једногодишња сјеча, а у колико нема валаних комуникација захтева се од трговца, да их сам направи или поправи. Трећи начин уобичајен је у врло матој мјери код државних шума у Хрватској и Славонији, и у нешто већој мјери у Босни и Херцеговини, у три државне шумарије у Словенији, код неких ммовних опћина и једног дијела приватних посједника, у колико нису шуме ових потоњих индустријализиране, што је проведено код свих напреднијих већих посједника у Хрв. и Слав., у Словенији и Војводини. Кад се говори о властитој режији, онда се увијек мисли на трећи начин експлоатације шума.

Тврди се, да наредба шума спада међу трговачке послове. Готово не можемо вјеровати, да господину писцу не би била позната чињеница, да је начин експлоатације и режије карактеристичан за све поље напредније земље. Велики пропагатор властите режије Каан споминје већ 1904. год. десет земаља (Елзас, Баден, Виртемберг, Баварска, Швајцарска, Салцбург, Штајерска, Гор. Аустрија, Галиција и Буковина), у којима је проучавао начин експлоатације држ. шума у режији, а у то вријеме је само Мађарска, затим Француска, Русија, Румунија и Балканске земље, »где се још уопће може чути о том начину искориштавању шума«. *Erdészeti Lapok*, г. 1911. — 34. 1904 — 651).

Ни код нас није био непознат тај начин искоришћивања. У државним шумама Словеније, толико се развио, да је већ био на прелазу у индустријализацију, у Босни је већ 1905. године био толико разширен, да Митшке Густав држи у Будимпешти пред шумарском скупштином предавање, у којем спомиње, да се ондје режија води на 109.903 хара шума. Цетичући њезине успјехе, као интензивног начина господарења, према опоме перационалном, путем дуготрајних уговора изражује жељу, да би се тај начин ондје што више раширио (Ерд. Л. г. 1950—21.)

За поткрепљење оправданости режије не ћемо наводити безбројне примјере узорно уређеног шумског господарства њемачких држава, које нам, шумарским стручњацима лебде пред очима као узор далеке будућности, већ ћемо узети државу, која се развијала као наша то још пред не потпуно 20. г. имала исте могућности, које данас и код нас владају. То је бивша Мађарска. Још контем 19. стољећа постојали су тамо дуготрајни уговори, а стабла су се предавала уз до смијешности ниску таксу. Под утицајем снажног развоја њемачкога државнога шумарства као и преокрета у господарењу са шумама

грчко-католичкога религ. фонда у сусједној Буковини, развили су почетком овог стољећа маршарски шумари велику пропаганду у прилог промјене дотадашњем начину господарења, »учећи на примјерима, произашлим из искуства од више деценија у културним државама запада, које су подигле шумарство дотле, да оно у народном господарству испуњава код тих народа ону важну задаћу, која га по важности припада« (Erdészeti Lapok, 1911.—66) На челу те акције стоји садашњи држ. тајник и повјереник за шумарство у Мађарској Каан, а његове идеје прихватају осим стручњака и сви далековиднији политичари и национални економ. У првом реду гласовити узорни господар. Министар пољопривреде И. Дарањи, који навјешћује уз френетичко одобравање велике шумарске скупштине 1904. »нову еру процвата мађж. шумарства«. Исте године оснива се велики инвестициони фонд за изградњу шумских прометила, а укидањем продаје на пању уводи се постепено властита режија у свих петнаест ерарских шумарских уреда у Мађарској, а покушава се донекле и у Хрватској, у загребачком и винковачком шумарском уреду. Иста начела прихвата касније и Министар Шерењи, а 1911. г. препоруча Министар за унатар. послове режију и градовима овим ријечима: Постепено уважање режије у градске шуме пожељно је и ради дизања прихода тих шума, као и из социјалног гледишта и то тим више, јер се провађање наравног пошумљивања без израде у режији једва даде и помислити, или је бар узроком вјечних расправа и натезања између посједника шума и купца дрвета. (Е. Л. 1911. — 449.) Осим ерара и градова уважа се режија још прије код приватних посједника и то на великим комплексима од преко 200 000 ј. шума Аустријско-Мађарског Жељез-Друштва у Ердељу, те на 143.963 кат. јут. шума војводе Coburg-Gotha и осталих прив. посједника с великим успјехом.

Материјални успјех те акције био је толики, »да су јединичне цијене постигнуте за поједине сортименте израђене у режији према пијачној потражби, порасле у тако ненаданим димензијама, и дале тако велике предности изради шума у режији«, да се држ. шумарство без ванредних узрока не смије више пред њом угубати, ако не ће да свијесно и хотимично умањује држ. приход«. (Е. Л. 1911. — 448.) За пар година се режија већ толико удомила у шумама држ. ерара, да се о продаји на пању пише као о преживјелом обичају из недалеке прошлости. »Они узроци, ради којих су своједобно посједници шума негдје из оправданих, другдје опет из неоправданих разлога продавали знатан дио наших шума на пању, проузрочили су, да су милијарде народног иметка, што лежи у шумама, пале жртвом пљачке, а према том великом губитку нису могли ти исти посједници на другу страну ваге бацити друго од неразмјерно малене опће господарске користи, која је у највише случајева била само ефемерне вриједности«. Год. 1916, издало је Министарство пољопривреде окружницу на све шумарске уреде (и на оне на хрватском територију) у којој вели »како је пожељно, да се уновчење шума путем лиценцирање стојећих стабала — гдје је то с господарског гледишта још уопће дозвољено — сузи на најуже границе, па да се постави господаском сврхом што скорије посвемашње укидање овог начина продаје и посвуда заведе уновчење материјала у израђеном и на згодна продајна мјеста извезеном стању«. (Интересантно је, да су мађарски индустријалци одушевљено поздравили овај корак држ. шумарства.)

Предалеко би нас завело, да у границама овог чланка приказујемо конкретним подацима све материјалне предности израде у властитој режији. Кога ствар поближе занима, наћи ће доста података у студији, која ће доскоро изаћи у Шумарском Листу, те у бројним чланцима, који су о тој ствари писани у хрв. Шум. Листу, Југословенској Шуми, Мађарском стручном листу *Erdészti Lapok*, *Wiener Allgem. Forst u. Jagdzeitung* 1921 итд. Ми ћемо се ограничити тек на омиљене наводе о предностима режије.

Те би предности могли разврстати у ове групе: 1. Користи господарско-шумарске природе. Предувјет режије је рационална изградња шумских прометила. Њом је омогућена интензивнија изградња, систематско провађање проrede, наравно помлађивање сјечина, а тим у свези провађање чешћих сјеча дрвета у количинама, на које не би већи трговци рефлектирали у случају продаје на пању итд. С тим у вези скопчан је већи прираст преосталих стабала, нормалан узгој помлатка и неметано провађање и господарских и редарствених прописа, јер све особе, које се по шуми крећу, стоје под директним надзором шум. особља, те су њему изравно одговорне, а уза све то се елиминирају на овај начин све оне препирке око изградбе, извоза продукција рокова итд. које су постојале у случају изградбе по трговцу. 2. Користи социјалне природе. У случају израде у режији долазе до дрвета и мањи трговци, обртници и индустријалци, па оно није само монопол велике трговине.* Радништво долази до веће заслужбе, јер је израда интензивнија, будући да се израђују и они сортименти које велики трговац оставља. 3. Национално економске користи. У случају режије доводи се изградња прометила у везу с интересима осталих грана народне привреде, као што је сточарство (планински пашњаци), господарство, обрт, затим туристика и др., дочим у случају изградње прометила по купцу сјечина, има овај науму само своје интересе, те гледа, да та изградња буде чим јефтинија, услјед чега трпи штету и сама солидност градње, а да и не спомињемо губитак државе, која се очитује у подухватничкој добити купца као градитеља. Велика национално-економска корист режије очитује се у повећању прихода тако услјед пораста вриједности шуме као и повећање редовних прихода ради пораста вриједности дрвета. 4. Користи режије за шумску трговину и индустрију. Изградњом прометила по држави ријешава се трговац велике бригае и лишава дужности, да улаже колосалне своте у ту сврху, и држи нарочито особље. У случају правог пута пада на минимум његова подухватничка добит, коју односи у већини случајева киријаш, који убија своје благо, али зато тражи примјерену одштету. Надаље се ријешава бригае око експлоатације, која је до сад сипала шумску индустрију, да држи нарочите пословнице у ту сврху и да ове обављају послове, за које је позвано шумско особље, које је по шумама морало испуњавати улогу пасивног мортица. Надаље купује трговина и индустрија само оне сорimente, који су за њихов посао потребити, а не мора као досада куповати цијелу шуму. Не купује мачка у врећи, већ види робу на шумском складишту. Не мора кроз дуже времена улагати велике главнице у сјечине, што је нарочито важно у временима наглих промјена на новчаном тржишту. Криза шумске трговине у Чешкој је еклатантан примјер, да је тешко двије године унапријед предвидјети вриједност новца, па да се код продаје на пању трговац и индустријалац излаже великом ризику и непотребним потресима, који могу бити и судбоносни. Тко данас купује стојећа стабла, тешко предвидја цијене тржишта

у оно вријеме, кад ће из тих стабала доћи на тржиште полуфабрикати; ако се пак продају стабла у израђеном и на складиште извеженом стању, онда је калкулација олакшана, јер ће у том случају од купње дрвета па до израдбе полуфабриката протећи тек кратко вријеме. Осим свега тога и јефтиније ће бити овако израђено дрво, јер ће купац бити ослобођен дужности да плаћа велике камате за мртви капитал, који му лежи у купњеном дрвету од времена купње па до израдбе. Појефтинијењем дрвета олакшат ћемо му конкуренцију у иноземству а један дио уштеде одразит ће се у порасту цијени на цању, којом ће држава отплаћивати уложени капитал у изградњу прометних средстава.

То су ето били главни циљеви резолуције Ј. Ш. У. Хоћемо да држава гради шумска прометила па смо казали и начин, како ће се доћи до те изградње. Кад се изграде прометила, онда треба упоредо с докидањем доготрајних уговора, сукцесивно увађати посао у режији, а сада га форксирати ондје, гдје су прилике већ сада за то повољне. Нарочито вриједи то за оне сорimente, који не захлијевају велико техничко и трговачко знање као: израда огревног дрвета, проредног материјала, четињавог дрвета, жељезничких прагова итд.

И ми знамо, да је данас велики бирократски апарат, који убија не само режију него и сваку вољу за рад. Но ту вољу убија и осјећај стручњака с високом школском спремом, који попут нијеомг штатисте мора да гледа, како по њему повјереним шумама често израђују људи, с најпримитивнијом опћом наобразбом најразноличитије дрвне сорimente, граде шумска прометила, организује цјелокупан рад итд., а њега се, скупа с додијељеним му стручним апаратом, проглашује за тај посао неспособним. Зато у трећем дијелу резолуције и предлажемо начин, како да се уклоне све оне препреке, које стоје на путу интензивности господарења у нашим шумама. Рећи ће се можда, да ће се овим начином израде у режији онемогућити израдба соримента по наруџби (комисиони), но и зато има помоћи. У земљама, гдје је режија провађана кроз више деценија, знала је она увијек одржати контакт са захтјевима шумске трговине и индустрије, те свагдањег тржишта, па се код израдбе, склапања уговора и продаје развило много разноврсних начина, који овакову израдбу доводе у сугласје. Такова ће се сугласност с мало добре воље врло лако постићи и код нас.

Из свега се дакле разабире, да споменута резолуција није донесена можда из какве болесне амбиције, већ једино у жељи, да се унаприједи цјелокупна шумарска привреда и помогне држави у овим тешким временима. Шумска трговина и индустрија може се дакле само веселити, ако се у резолуцији наглашена начела чим прије проведу, јер ће код тога она цпристи највише користи. Зато тумачимо писање „Југословенског Лоида“ као очито неразумијевање интенција наших са стране некојих шум. трговаца, а то ће будућност исправити, чим буду сви чланови овог другог дијела шумске привреде освједочени, да је шумарство код доношења те резолуције водио само један идеал, а то је велико и моћно шумарство, које обухваћа и задовољну те јаку шумску трговину и индустрију, која ће, лишена досадањег баласта, моћи своју енергију посветити свом правом позиву, а тај није у шуми, већ у пијанама, творницама, те на домаћем и свјетском тржишту.

М.

	Bilješke.	
--	------------------	--

Podjelenje naslova inženjer.

Ispitno povjerenstvo državnog ispita za samostalno vođenje šumskog gospodarstva, održalo je dne 28. septembra 1922. u prostorijama šumarskog doma u Zagrebu sjednicu. Prisutni su bili:

1. Ing. Aleksander Havliček kr. šumarski nadsavjetnik kao zamjenik predsjednika.

2. Dr. Aleksander Ugrenović, kr. javni redoviti sveučilišni profesor.

3. Ing. Petar Prpić, kr. šumar. savjetnik i

4. Ing. Milan Marinović, kr. šumar. savjetnik.

Temeljem naredbe gospodina Ministra Šuma i Rudnika od 4. XI. 1921. br. 14.325 imalo se odlučiti o molbama apsolenata bivše šumarske akademije u Zagrebu glede podjelenja prava na upotrebu staleškog naslova »inženjer«, koje su rečenom povjerenstvu dostavljene od strane šumarskog odsjeka Ministarstva Šuma i Rudnika u Zagrebu.

Stigle su molbe:

1. kr. šumarskog nadzornika Ljubomira Bugarovića,
2. kr. šumarskog nadzornika Arnolda Gerstmana.
3. šumarskog inženjera Jovana Savića,
4. kr. šumarskog povjerenika Franje Slanine,
5. kr. šumarskog inženjera Adama Mikića,
6. šumarnika Milana Crnadka,
7. šumarnika Dragutina Brnjasa,
8. kr. šumar. nadinženjera Svetozara Jagrovića,
9. nadšumara Božidara Neuholda,
10. upravitelja šumarije Čehlovske u Bugarskog Vasila Stojanova,
11. šumarnika Andrije Premužića,
12. šumarnika Dušana Ostojića,
13. inšpektora Ministarstva šuma i Rudnika Andrije Perušića,
14. šumarnika Save Belanovića,
15. kr. šumar. nadinženjera Petra Petrovića,
16. kr. šumar. nadinženjera Vilima Piršića,
17. nadšumara Emila Rivošekija,
18. kotar. šumara Makse Fischera,
19. kr. sveučil. pristava, dr. Vladimira Škorića,
20. kr. šumar. nadinženjera Aleksandra Bogičevića i
21. kr. šumar. nadzornika Krešimira Stanisavljevića.

Ispitno povjerenstvo, pregledavši i ispitavši sve molbe, zaključilo je, da su svi molitelji udovoljili uvjetima citirane naredbe Ministra šuma i rudnika, te im se po tom podjeljuje pravo na upotrebu staleškog naslova »inženjer«.

Na svjedočbama molitelja o državnom ispitu za samostalno vođenje šumskog gospodarstva, ima predsjednik ispita zabilježiti i potpisati klausulu prema spomenutoj naredbi ministarstva.

»Šumarska liga zemalja sredozemnoga mora«, (Sylva mediterranea, Ligue Forestière Méditerranéenne Internationale) održaje svoj kongres 30. oktobra i slijedećih dana u Marseju (u Francuskoj). Našu će državu — kao delegat Ministarstva Šuma i Rudnika — zastupati prof. dr. Aleksandar Ugrenović. O radu kongresa izvjestit ćemo po povratku našega delegata.

Skupština društva gospodarskih i šumarskih činovnika kraljevine SHS. 15. o. mj. održana je u Đakovu skupština ovog društva, koje već 16 godina zastupa interese naših privatnih šumarskih i gospodarskih činovnika. Radi rđavog vremena i nezgodne veze s Đakovom nije bio velik posjet, ali je bio dovoljan broj za održanje skupštine, jer su prisutni bili delegati s više glasova. Na skupštini su se dali zastupati: Jugosl. šumarsko udruženje, Hrv.-slav. gospod. društvo, Poljoprivredno udruženje, Šumarski odsjek u Zagrebu i Klub gospodarskih slušača sveučilišta.

Predsjednik Lambert Krišković otvorio je sjednicu u 10 sati prije podne te se je prešlo i na pojedine točke dnevnog reda, koje su bez debate riješene.

Iz izvješća upravnog odbora vidi se, da je udruženje koncem 1921. godine imalo 410 članova i to: 220 gospodar. činovnika, 110 šumara i 80 ostalih. Uz to 28 utemeljitelja i 2 podupirajuća člana. Društvo izdaje glasilo »Zrno« u Osijeku, koje je radi skupoće štampe izlazilo vrlo neredovito.

Glavni rad društva bio je koncentrisan oko sastava »Nacrta utanačenja, kojima se uređuju pravni odnošaji između službodvca te gospodar. i šum. činovnika u privatnoj službi«.

Veća rasprava se razvila kod čitanja toga nacrta, koji je primljen u redakciji upravnog odbora s nekim izmjenama ing. Petra Rohra.

Zatim je prisutni delegat križevačke srednje gosp. škole govorio u ime Poljoprivrednog udruženja, koje poziva ovo društvo, da skupa s ostalim gospodarskim organizacijama sačini jedno jedinstveno društvo za čitavu državu. U debati, koja se je razvila, uzima učešća od gospodara ing. Zoričić i ing. Varga, koji simpatično pozdravljaju ovaj poziv naglašujući potrebu kooperacije svih gospodara u državi. Ta kooperacija može samo onda imati pravih rezultata, ako budu u njoj osim privatnih još i državni činovnici.

Od šumara govorio je ing. Rohr ističući, kako je cilj toga društva imao materijalnu zaštitu činovnika prema službodavcu. Ta zaštita postignuta je onim momentom, čim bude primljen po društvu izrađen nacrt o uređenju pravnih odnošaja. Nakon toga je društvo u glavnom ispunilo svoju zadaću, te bi moralo preći na drugu, koja je šira, a sastoji u radu oko promicanja općih narodnogospodarskih interesa, koji će se postići u svezi s ostalim gospodarskim organizacijama. Tu onda nastaje pitanje, je li potrebna daljnja sveza gospodara i šumara u jednom društvu, to više, što su mnogi šumari već članovi J. Š. U. Ako ovo dade garancije šumarima za daljnju zaštitu njihovih interesa, to bi po njegovom mišljenju nakon likvidacije ovog društva bilo najbolje, da svi šumari pristupe J. Š. U., a svi gospodari tom novom udruženju svih ekonomata, koje se ima osnovati.

Nakon govora tajnika ing. Zoričića i ing. Varge zaključeno je, da se ovlasti upravni odbor na vođenje pregovora kako s Poljoprivrednim udruženjem tako i s J. Š. U., pa da s gotovim predlogom izađe pred glavnu ili izvanrednu skupštinu. Pošto je dosadašnji tajnik ing. Zoričić, koji je kroz 16 godina radio neumorno za ovo društvo, tu čast otklonio, izabran je tajnikom ing. Varga.

Iz Jugoslov. Šumarskog Udruženja.

Zapisnik

I. glavne skupštine J. Š. U. održane u Beogradu dne 8.—10. sept. 1922.

(Svršetak.)

Tajnik ing. Marinović čita ponudu, stavljenju za preuzeće Dobrljin-Drvar, koju je g. Ministar dao udruženju na mnijenje.

O tom pitanju razvila se ova debata:

Dr. Nenadić predlaže, da se u prvom redu pozovu kolege iz Bosne, da dadu o ponudi svoje mišljenje.

V. Dojković predlaže, da se čitavo pitanje otputi nadležnoj VI. sekciji.

Dr. Danda pledira za to, da se VI. sekcija popuni članovima iz Bosne.

Ing. Petrović poziva, da se obzirom na zamašitost predmeta uzme dovoljno vremena za njegovo proučavanje.

Ing. Slijepčević predlaže, da se akt povjeri upr. odboru, potpunom članovima iz Bosne.

Ing. Marinović predlaže izbor odbora *ad hoc* za riješavanje ovog pitanja iz sekcije III. i VI.

Dojković traži, da se sa predmetom postupa u smislu poslovnog reda.

Dr. Jovanović: Ministarstvo ima organe za riješavanje tekućih pitanja, a mi imamo da dademo mnijenje u općim konturama.

Ing. Slijepčević polemizira sa navodima dra. Jovanovića te ostaje kod svoga predloga.

Ing. Grünwald i ing. Čeoović traže otpust predmeta sekciji. Predsjednik Turković predlaže na osnovu izrečenih mnijenja, da se predmet preda na riješavanje sekciji uz sudjelovanje članova III. i VI. sekcije, čija imena čita tajnik Marinović.

Prima se jednoglasno.

Prelazi se na slijedeću tačku dnevnog reda:

Izvještaj o radu sekcija.

I. sekcija.

Ing. Slijepčević čita izvještaj o radu odbora.

Stigli su ovi predlozi:

1. Predstavka podružnice Ljubljana o namještanju stručno kvalifik. osoba na vel. posjedima.

2. Predstavka iste u predmetu »Agrarnih operacija«.

3. Predlog podružnice Ljubljana glede maksimuma površine poljopriv. zemljišta.

4. Predlog prof. Dr. Ugrenovića o šumskim požarevima.

5. Predstavka Jovana Jekića o unapređenju šum. struke.

6. Predlog Udruženja Jug. Ing. i Arh. glede opšte uprave i s tim u vezi pitanje organizacije šum. službe.

Ad 1. Ing. Ružić govori o namještenju šum. činovnika na velikim privatnim posjedima te traži, da se u tom pravcu provađa zak. odredbe. Zaključuje se podnijeti Ministarstvu predstavku za saniranje toga pitanja.

Ad 2. Ing. Sliepčević čita predlog: O provadanju agrarnih operacija. Otpuće se upravi na nadležnost.

Ad 3. Predlog o maksimumu površine poljopriv. zemljišta, skupština usvaja time, da se sprovede Ministarstvu.

Ad 4. Predlog dra. Ugrenovića o šum. požarima skupština usvaja, te ga otpuće upravi sa pozivom, da ga sprovede g. Ministru.

Ad 5. Ing. Ćirković čita predlog inspektora Jekića o državnoj šumskoj upravi. Sliepčević čita mnijenje odbora u tom predmetu, te konstatuje, da ima nešto, što sprečava pravilno funkcionisanje uprave, a zašto ima više razloga, koje opširno navodi.

Čebinač govori o raznim nepravilnostima u Direkciji Šuma.

Predsjednik mu oduzima riječ, jer prelazi u osobnosti.

Dr Jovanović predlaže, da se i ovaj predmet otputi posebnom odboru od pet lica na proučavanje te donošenje konkretnog predloga.

II. sekcija.

Sliepčević govori o organizovanju te sekcije, pošto njen rad zahtijeva dosta vremena, te se momentano ne može iznijeti detaljni izvještaj o njenom poslovanju.

III. sekcija.

Izvjestitelj sekcije ing. Marinović razlaže potrebu izgradnje prometila kao osnove za daljni rad. Iznosi štetnost dugoročnih ugovora te kao posljedicu svega preporuča rad u vlastitoj režiji.

Razlaže potrebu osnivanja jednog investicionog fonda, iz koga bi se izgrađivala prometila. Uporedo s time trebalo bi riješiti i materijalno stanje osoblja zaposlenog u takovoj produkciji. Zagovara uvađanje renumeracije za rad u vlastitoj režiji.

Nedostatak tehn. osoblja trebalo bi ukloniti ispočetka namještanjem građevnih referenata putem konkurza. Mlađe te abiciozne stručnjake bi podjelivali na izvjesno vrijeme privatnim poduzećima, radi sticanja potrebne prakse.

Birokratsko uređenje naše uprave glavnom je zaprekom, da se naše šumarstvo u tom pravcu ne može razvijati kako bi to trebalo.

Kad se uklone svi nedostaci, na koje ćemo upozoriti u posebnoj rezoluciji, bit će pitanje izrade u vlastitoj režiji samo od sebe riješeno. (Odobranje).

Nik. Petrović, industrijalac iz Karlovca svraća pažnju, da se kod iskorištavanja šuma uzima primjerenog obzira na srednji stalež, a ne da se eksploatacija prepušta samo velikim kapitalistima.

Prima se stime, da sekcija izradi rezoluciju.

IV. sekcija.

Pročelnik prof. dr. Nenadić izvješćuje, da do sada sekcija još nije imala naročitih zadataka, pa moli da se pitanju historije našeg šumarstva posvećuje više pažnje i ujedno se obraća članovima da uznastoje oko sabiranja priloga za povijest šumarstva.

V. sekcija.

Osim rasprava o agrarnoj reformi nije imala do sad važnijeg pitanja. Za pročelnika je izabran šum. nadzornik Vilim Dojković.

VI. sekcija.

Izabrala je za pročelnika prof. dr. Aleksandra Ugrenovića iz Zagreba, a za tajnika ing. Tavčara iz Ljubljane. Podaci za terminologiju se skupljaju, a sekcija je usvojila program rada, predložen po pročelniku.

VII. sekcija.

Pročelnik Jos. Lenarčić iz Vrhnikе izvještava o željez. pitanju, te predlaže da se i naša skupština izrazi za predlog Udruženja Jug. Inž. i Arhitekata u pogledu izgradnje i nadopune naše željezničke mreže. Skupština prihvaća taj predlog jednoglasno.

Govoreći o općem saobraćajnom pitanju traži više vagona za transport drveta.

Konstatuje, da je glavna pruga Zagreb—Beograd zakršena punim i praznim vagonima. Ukazuje na velike poteškoće, s kojima ima da se bori naš eksport drva.

Kapacitet željeznica je skoro isti, ako ne i manji, nego onaj prije rata, dok se saobraćaj potrostručio.

Trebalo bi uvesti splavljenje drveta Savom od Siska, da se željeznica odseti, za što Minist. Saobraćaja tvrdi, da je skuplje, nego transport oševinom.

Predlaže, da se zamoli Ministr. Saobraćaja, da se kod rasprave željezničkog pitanja pozovu i delegati naših društava, naročito u raspravi o tarifama, a članovi društva neka izvole dostaviti svoja opažanja i predloge upravi odgovornoj sekciji. Moli zaključak skupštine u navedenom smislu. (Odobranje.)

Nik. Petrović pridružuje se navodima g. Lenarčića navadajući, da je glavni razlog lošem funkcionisanju saobraćaja preopterećenost stanica.

Prima se s time, da sekcija predloži rezolucije.

V. Dojković izvještuje o zaključku sekcije za industrij. poduzeća Dobrlin-Drvar. Zaključak je sekcije, da se ponuda odbije iz slijedećih razloga:

1. Ponuda je odviše općenite prirode, jer u njoj manjkaju svaki podaci.
2. Da se na temelju stručnih izvida ustanovi, ne bi li se to preduzeće moglo iskorištavati u vlastitoj režiji.

3. U slučaju negativnog rješenja pitanja pod 2. neka se putem javne ofertalne licitacije, a na podlozi predhodno izrađenja gospod. osnove, preda na eksploataciju.

Prof. dr. Nenadić predlaže, da se željeznica izuzme kod rješavanja pitanja, jer je ona glavni uzrok pasivnosti preduzeća.

U 7 sati prekida predsjednik sjednicu te zakazuje njen nastavak sutra dan u 10 sati prije podne.

Treći dan zbora, 10. septembra 1922.

Predsjednik Turković otvara sjednicu u 10 sati 30 m. te podjeljuje riječ čl. Lenarčiću, koji čita rezoluciju za izgradnju prometila te popravak saobraćaja, koju treba uputiti Narodnoj Skupštini i Min. Saobraćaja. (Vidi rezoluciju).

Predsjednik Turković zahvaljuje predgovorniku na lijepom i temeljitom referatu, te ga preporuča na prihvrat. Prihvaća se jednoglasno.

Lenarčić referiše dalje o carinskom pitanju te opširno govori o poteškoćama pravilnog klasificiranja drvene robe. Razlaže o carinskoj tarifi za izvoz o normalnoj i minimalnoj. Sakupljanje podataka po VI. sekciji za carinsko pitanje je od silne važnosti, ako želimo da otklonimo štete po šumarske trgovce i šumsku industriju. Čita rezoluciju, koja se prihvaća jednoglasno.

Bilić, nadopunjuje gornji predlog time, da se Min. Saobraćaja skrene pažnja na poteškoće kod pretovara robe u Bos. Brodu.

Predsjednik Turković izjavljuje, da će se to pitanje nadovezati na druge rezolucije, što skupština prihvaća.

Ing. Marinović čita slijedeće rezolucije:

1. O osnutku Privrednog Saveta.

2. Po III. sekciji izrađenu rezoluciju o načinu eksploatacije drž. šuma.

Predsjednik Turković pita prihvaćaju li se te rezolucije. Nik. Petrović se protivi tim predlozima, preteći se akcijama trgovaca drvom, te traži da se čita njegov predlog. U rezolucijama vidi namjeru, da se uništi srednji trgovački stalež. Ing. Marinović čita predlog Nik. Petrovića.

Ing. Ružić razlaže potrebu osnutka fonda za uzdržanje šum. kultura, koji je postojao svojedobno u Bosni i Hercegovini; neka se rezolucija ovako nadopuni.

Bilić i Sliepčević uvjeravaju Petrovića, da se tim predlozima ne ide za tim, da se uništava srednji trgovački stalež, već naprotiv, da mu se olakša položaj u borbi s velikim poduzećima.

Gašo Vac se pridružuje Ružićevom predlogu, te predlaže da se sve globe, koje proističu iz prekršaja lova, zakona o šumarskim štetama, privedu šum. uzg. fondu, a ne u druge svrhe.

Dr. Petračić predlaže, da se umoli Ministarstvo, da ono spriječi daljnje opraštanje šum. šteta, bilo kojim povodom. Moli zaključak skupštine u tom pogledu.

Gašo Vac predlaže, da se paša u branjevini ima kazniti zatvorom, koji se bezuvjetno mora izvršiti.

Bilić govori o režiji u Bosni te navadja konkretne podatke iz Bosne, koji govore u prilog predloga izvijestitelja III. sekcije.

Izvijestitelj ing. Marinović prihvaća nadopunu rezolucije po predlogu kolege Ružića o kulturnom fondu sa Vac-Petračićevom nadopunom. —

Na to Skupština prihvaća aklamacijom po ing. Marinoviću pročitano rezoluciju, nadopunjenu Ružićevim predlogom. Isto prihvaća i Petračić-Vacov predlog.

Ing. Marinović predlaže, da slijedeći odbor: Turković, Rustija, Marinović i Milić, preda Ministru prihvaćene rezolucije, a da se za populazirovanje ideja vlastite režije izda brošura. Prima se. —

VIII. sekcija.

Prof. dr. Petračić čita predlog o izobrazbi nižeg šumarskog osoblja. Sekcija je mišljenja, da treba odvojiti lug. školu od škole za pomoćno šum. tehničko osoblje.

Za naobrazbu pom. šum. tehničkog osoblja postoje dva mišljenja:

1. mišljenje: od spomenutih vrijednih lugara obrazovati ovo osoblje.

2. mišljenje: obrazovati samo takova lica koja imaju 4 razreda srednje ili njoj ravne škole.

Predlog o izobrazbi lugarskog osoblja prima se u redakciji sekcije:

»Za izobrazbu šumsko-čuvarskog ili lugarskog osoblja traži se pučka škola, svršeno vojništvo i jednogod. tečaj. Od naučne godine da učenici provedu prva tri mjeseca u vanjskoj praksi.« Zatim se povela rasprava o izobrazbi šum. teh. pom. osoblja.

G. V a c je protiv daljnjeg školovanja lugara.

Dr. P e t r a č i ć predlaže, da se predmet uputi odboru, a ovaj neka ga prouči i detaljno izvijesti o njemu.

Skupština prihvata Petračičev predlog.

IX. s e k c i j a,

Ta sekcija se je konstituirala i izabrala za pročelnika ing. dr. Vasu Vučkovića iz Zagreba, a za tajnika ing. Antu Ružića iz Ljubljane. Dr. Vučković izvještava, da su članovi sekcije u Zagrebu putem javne štampe, a naročito preko »Jugoslavenske šume« vršili svoju dužnost i prije formalnog konstituisanja. Podjedno izjavljuje, da će to činiti i u buduće.

Zatim izvjestioc I. sekcije ing. Sliepčević govori o unifikaciji šum. službe: drži da to pitanje treba skinuti s dnevnog reda, jer je riješeno pozitivnim zakonima o općoj upravi te samoupravi.

Međutim pitanje našeg socijalnog položaja nije tim zakonima po nas povoljno riješeno. Majorizacije pravnika u tim granama državne uprave osjeća se posvuda. Navada rezoluciju Udruž. jugosl. Ing. i Arhitekata donešenu u Sarajevu, koja je također zauzela odlučan stav protiv takovog riješenja pitanja o uređenju drž. uprave.

Čita svoju rezoluciju o tom pitanju te moli za njen prihvata.

Čirković predlaže, da se to pitanje zajedno sa rezolucijom g. Sliepčevića uputi odboru na konačno riješenje, što skupština prihvata.

Ing. K r s t i ć govori o teškom materijalnom stanju šumara iz južne Srbije. te čita 2 rezolucije, koje preporuča na prihvata. (Vidi rezolucije.) Prima se bez primjetbe.

Sliepčević traži, da se zaključak sekcija o poduzeću Dobrljin-Drvar otputi odboru.

Zaključeno je g. Ministru priočiti odgovor iznešen po predlogu sekcije. Ako g. Ministar želi detaljniji odgovor, onda će se stvar prepustiti odboru, koji će narednu sjednicu održati u Dobrljinu.

Ružić upozoruje, da se predmeti upućeni odboru imadu smatrati kao zaključak skupštine. Prima se.

Čirković traži ovlaštenje skupštine, da se pojedinim članovima uprave iz društvenih sredstava dade pomoć za putovanje na sjednice. U tu bi svrhu trebalo u budžetu osigurati stanovitu svotu. — Skupština prihvata, da se dade pomoć prema finans. mogućnosti.

B r a n k o D u j i ć govori o pravu nošenja oružja po drž. šum. organima. moleći da se odbor zauzme, da se to pitanje riješi u prilog šumara.

Zaključeno da se za svaki pojedini slučaj zauzmu dotične direkcije na nadležnom mjestu.

Predsjednik, zahvaljujući prisutnima, što su u tako lijepom broju prisustvovali sjednicama društva, još jednom pozdravlja članove, pozivajući ih na ustrajan i složan rad oko procvata našeg društva, te zaključuje skupštinu u 12 sati 30 m. poslije podne.

U Zagrebu, dne 25. septembra 1922.

Predsjednik: *Turković v. r.*

Tajnici: *Ing. Marinović v. r. Ing. Miletić v. r.*

Zapisnik ovjerovljuju: *Prof. dr. Petračić v. r. Ing. Karop v. r. Ing. Šivic v. r.*

Primjetba:

Naknadno smo primili brzojavni pozdrav »Ustřední jednotě čehoslov. lesnictva« u Pragu i srdačan dopis, u kojem ovo udruženje žali što radi kratkoće vremena ne može učestvovati na skupštini J. Š. U. u Beogradu. Ujedno već naprijed poziva naše udruženje na svoj zbor, koji će biti 1923 u Banskjoj Bistrici u Slovačkoj. Nadamo se, da će se jugosl. šumari odazvati u dostojnom broju ovom bratskom pozivu to više, što je mjesto skupštine (prije Besztercebánya) glasovito sa svog intenzivnog gospodarenja.

Sa zakašnjenjem je stigao i topli pozdrav skupštini od g. min. savjetnika Lukača u Sarajevu.

Tajništvo.

Izvadak

iz zapisnika 1. sjednice glavne uprave J. Š. U. održane dne 11. IX. 1922. na brodu »Kralj Petar« za putovanja Beograd—Smederevo.

Prisutni: Podpredsjednik ing. Ćirković, ing. Karop. Tajnici: ing. Marinović, ing. Miletić. Blagajnik: ing. Čević. Odbornici: Bajić, ing. Slijepčević, dr. Danda, Knežević, ing. Šivic, ing. Stojanović, ing. Božić, Lang, Goederer, ing. Manojlović i ing. Ružić.

Ćirković otvara sjednicu u 10 sati prije podne. Predlaže, da blagajnik i tajnici prema zaključku skupštine dodadu budžetu potrebnu svotu za putovanja odbornicima naravno prema budžetskoj mogućnosti.

Ružić: Podružnica je pokrenula osnutak naročitog fonda za propagandu šumarstva. Drži, da i putovanja odbornika služe istoj svrsi. Obvezuje se s kol. Šivicem na sastav pravilnika za taj fond.

Nakon odulje debate prima se predlog Ružićev. »Fond za glavnu skupštinu« predložen po ljublj. podružnici je neovisan od tog fonda. I za ovaj imadu Šivic i Ružić izraditi statut.

Ružić: Treći predlog podružnice govori o osnutku fonda za drevesnice (biljevišta).

Ćirković drži, da je taj fond u protivnosti sa zakonom o drž. računovodstvu.

Razvija se debata, u kojoj učestvuje većina odbornika te se dolazi do zaključka, da se ovo nastojanje slov. podružnice treba poduprijeti naravno isključenjem bilo kakovog rizika za udruženje te se prihvća ponuda Ružić-Šivic za izradu pravilnika za taj fond do naredne sjednice.

Tajnik Marinović čita podnesak prof. dr. Nenadića glede izdanja njegove knjige »Računanje vrijednosti šuma«. Tiskara, koja je isplaćena, traži povišicu, na koju nema prava. Pošto članovima gl. uprave nije poznat ugovor, sklopljen za izdavanje tih knjiga između finans. odbora hrv. šum. društva, i tiskare, ima se pozvati šum. nadzornik Srećko Majer, koji je pregovore vodio i imao na brizi izdanje te knjige, da do slijedeće sjednice cijelu stvar objasni, nakon čega će se donijeti zaključak.

Tajnik Marinović čita molbu Zavoda za šum. pokuse za otpust knjiga i časopisa iz društvene biblioteke u Zagrebu. Obrazlaže, da je ta molba bila razpravljana na likvid. skupštini hrv. šum. društva, ali da nije došlo do zaključka, pa je zavod stvar ponovno urgirao. Predlaže, da se stvar konačno riješi. Nekoji članovi se protive, da se knjige otpuste zavodu, jer mjesta, u kojima će se osnovati podružnice (n. pr. Sarajevo, Beograd i t. d.) nemaju nikakvih knjiga, pa ako već ima društvo kakovih duplikata, neka ih prepusti ovima, a zavod ima prilike, da se služi sa svim knjigama knjižnice u Zagrebu.

Ružić misli, da bi se moglo otpustiti zavodu duplikate i to ne samo iz Zagreba, nego i iz Ljubljane, gdje postoji velika knjižnica. Ostale knjige da treba davati članovima zavoda kao i ostalim članovima udruženja.

Marinović obrazlaže želju zavoda, gdje su naučni radnici, koji ne mogu dangubiti traženjem knjiga, koje momentano trebaju. Pošto vidi nerazpoloženje u odboru za trajni otpust knjiga u svojinu zavoda, misli, da bi se pitanje moglo tako riješiti: 1. da se otpuste u svojinu zavoda svi duplikati tako iz Zagreba kao i Ljubljane; 2. da se posude zavodu na dulju porabu one knjige, kojih nema u dvostrukom primjerku, a kod knjižnice udruženja u Zagrebu da se te ostupljene knjige upotpune iz knjižnice u Ljubljani. Zaključuje se povjeriti Šivicu Marinoviću, da do naredne sjednice sastave iskaz svih knjiga tako iz Zagreba kao i iz Ljubljane, pa da iskažu one knjige i časopise, koje će se moći otpustiti.

Zaključuje se održati narednu sjednicu u Dobljinu.

Odborska sjednica J. Š. U. održati će se 12. (dvanajstog) i narednih dana mjeseca novembra o. g. u 9 sati prije podne u Dobrljinu (Bosna).

Dnevni red:

1. Čitanje i ovjerovljenje dvaju zapisnika zadnjih sjednica.
 2. Izvešće tajnika i blagajnika.
 3. Rasprava o ponudama, predloženim po g. Ministru šuma i rudnika naročito u pogledu preduzeća Dobrljin—Drvar.
 4. Stanovište udruženja prema zak. nacrtima: »O neposrednim porezima« i »O ovlaštenim inženjerima i arhitektima«.
 5. Izradba zakonskog nacrta o ekspropriaciji velikog šumarskog posjeda prema pozivu min. šuma i ruda broj 27.447.
 6. Rasprava o predmetima, koji su po I. glav. skupštini dodijeljeni glavnoj upravi.
 7. Eventualija.
- Zatražen je popust na željeznici.

III. odborova seja podružnice Ljubljana, Jugoslov. Šum. Udruženja

se bo vršila dne 10. novembra 1922 ob 9. uri v gostilni pri Mraku v Ljubljani, Rimska cesta št. 4.

DNEVNI RED:

1. Poročilo predsednika, tajnika, blagajnika.
 2. Priprave za odborovo sejo Glavne uprave: a) osnutki statutov za fonde, b) stališče podružnice nasproti zak. projektu o neposrednih davkih, c) predlogi za prihodnje leto etc., d) predlog glede volila družbe »Save«.
 3. Pravila podružnice. Ref. tajnik.
 4. Podeljevanje predujmov udeležencem na odbor. sejah glavne uprave.
 5. Proračun drevesnice v Slivnici pri Mariboru. Ref. blagajnik in ing. Urbas.
 6. Eventualnosti.
- Eventuelno neudeležbo je opravičiti.

Šumska industrija i trgovina.

Bitni uvjet opstanka naše drvene industrije, dakle naše glavne eksportne grane, jest uredan saobraćaj. Taj je danas ispod svake kritike.

Da se vidi sadašnje žalosno stanje tog saobraćaja te pozvani faktori bar u zadnjem momentu poduzmu potrebne mjere, donosimo i mi donje resolucije, primljene po skupštini »Zveze industrijcev na slovenskem ozemlju Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani« i ako se s nekim pojedinostima ne slažemo:

Na velikoj skupštini dne 6. oktobra 1922 u Ljubljani sabrani industrijalci, trgovci, obrtnici i zastupnici radničkih organizacija te organizacija željezničkih činovnika i službenika jednoglasno su ustanovili:

1. Da je željeznički tovarni promet iz Slovenačke u svu ostalu kraljevinu faktički potpuno ukinut. Sve stanice na pruzama državnih željeznica od Jesenice do Karlovca, Capraga i Siska zatrpale su po zaostalim vagonima, koji zatvaraju također već prometne koloseke. Isto tako su zatrpale stanice Južne željeznice do Zagreba i Siska.

2. Na stanicama državnih željeznica u Slovenačkoj stoji: 1882 pokvarena vagona, 550 natovarenih vagona, okolo 200 novih reparacijskih vagona i mnogo stotina praznih vagona. Na stanicama Južne željeznice stoji ukupno 2175 natovarenih vagona, od tih u postaji Tezen kod Maribora 1003 vagona. Najstariji tih vagona stoje već od 30. maja t. g.

Kod carinarnica Maribor, Ljubljana i Zagreb stoji 900 vagona. Više stotina vagona služi za stanove željezničkom osoblju. Svaki dan još pridolaze reparacijski vagoni iz Austrije, koji će do cela zakrčiti naše pruge.

3. Već više meseci ne preuzima državna željeznica u Zagrebu i Sisku transporte iz Slovenije, izuzev željeznički ugljen, željeznički materijal i 4—10 drugih vagona. Unatoč tome Direkcija državnih željeznica Zagreb nije obja-

vila ograničenja prometa. Usled toga dolazi inostrana roba iz Mardjarske na naše pruge istočno od Zagreba i trajno zatvara put našim transportima.

4. Državne željeznice stradaju na oskudici izvežbanog stručnog činovništva, podčinovništva i služiteljstva. Još uvek napušta osoblje državnu željezničku službu. To osoblje je skroz mizerno plaćano, i ne može više opstajati. Uprava državnih željeznica nije također ništa preduzela za nastanjenje osoblja. Na državnom kolodvoru u Zagrebu stanuju željezničari još danas u više stotina vagona. Također u Dravljama kod Ljubljane ima 35 vagonskih stanova.

5. Sporo i nedostatno poslovanje carinskih ureda doprineslo je u znatnoj meri ovoj katastrofi. Neugodno su uticale također neočekivane izmene u carinskim tarifama, naročito još brzo menjajuće se odredbe devizne politike. Resortna ministarstva odlučivala su samo iz jednostranog svog vidika, svako za se, bez obzira na posledice, koje njihove odredbe prouzrokuju u i onako derutnom željezničkom prometu.

6. Da katastrofa, koja je već činjenica, ne uništi trajno čitavu privredu u Slovenačkoj, i da se takova katastrofa ne ostvari u celoj Kraljevini, moraju se bezodvlačno preduzeti energične mere.

U tom smislu predlažemo i zahtevamo:

a) da se vlada odmah pobrine za životno obezbeđenje željezničkog osoblja, činovništva, podčinovništva, služiteljstva i radništva. Bezodvlačno treba regulisati njihove novčane prinadležnosti. Ujedno se mora započeti brižna akcija za nastanjenje tih nameštenika i njihovih porodica.

Od preke je nužde nova jedinstvena i moderna službena pragmatika, koja bi opet stvorila red i zadovoljstvo među željezničkim nameštenicima.

Nadalje neka željeznička uprava vodi brigu za uzgoj naraštaja te neka otvori sve potrebne stručne škole.

Istovremeno se obraćamo na naše željezničare sa apelom, da čim se njihovim vitalnim zahtevima ugodi, opet jedanput pomognu domovini u teškoj krizi!

b) Tražimo, da se uprava državnih željeznica otrese sadašnjeg birokratizma, naročito izraženog u funkcionisanju državnog računovodstva, da se preosnuje ta uprava po načelu zdrave komercijalne politike. Mišljenja smo, da treba ozbiljno pristupiti pitanju privatiziranja (? Op. ur.) naših državnih željeznica.

c) Ne protivimo se projektu velike transverzalne Jadranske željeznice, koju traži državni (? Op. ur.) interes. Moramo ali odlučno tražiti, da se bezodvlačno skrbi za saniranje postojećih željezničkih linija, u prvoj vrsti glavne žile koja veže Zagreb sa Beogradom i to počevši sa izgradnjom državnog kolodvora u Zagrebu, koji nikako ne odgovara našim potrebama. Zatim također onih paralelnih i stranskih pruga, koje vode prema centru države Beogradu. U tom smislu prije svega imenujemo za Slovenačku najvažnije pruge: Bubnjarci—Karlovac—Caprag i Dugoselo—Novska te paralelnu liniju Koprivnica—Virovitica—Slatina—Našice—Osijek. Te pruge neka se ojačaju u gornjom ustroju u tračnicama i pragovima, neka se izgrade potrebna ugađišta, neka se prošire važni kolodvori. Za ove radove imaju se otvoriti bez odlaganja svi potrebni krediti, naročito ima se skrbeti zato, da se u željezničku službu opet povrate inženeri i ostali tehnički službenici, koji su ju napustili radi nesnosno niskih primitaka.

d) Bezodvlačno neka se izrade odnosno uzakone jedinstveni službeni propisi, jedinstveni prometni pravilnik za čitavu Kraljevinu.

e) Bezodvlačno ima se ustvariti sporazum sa upravom Južne željeznice, naročito neka se ustanove propisi za porazdeleno instradiranje transporata po linijama državnih željeznica i Južne željeznice. Odmah neka se otvori promet na pruzi Bares—Virovitica i neka se omogućiti upotreba pruge Gyekenyes—Bares, da mogu tovari iz Maribora preko Pragerskog Gyekenyesa—Baresa stići do Virovitice i tako do istočnih pokrajina Kraljevine.

f) Odlučno tražimo, da direkcija u Zagrebu prvenstveno otprema domaće transporte i da otklanja primanje inozemskih transporata, sve do tada, dok ne budu rasterećene naše zatrpane stanice i ne bude omogućena otprema tovara po našim linijama. Dokle ne mogu Zagreb d. k., Karlovac, Caprag, Sisak, preuzeti svu našu robu, toliko vremena apsolutno ne smiju transporti iz Madjarske dolaziti na prugu Zagreb—Sisak—Zemun, koji preprećuju otpremu naših produkata. Dokle imenovane stanice nisu otvorene za tovarni promet iz Slovenačke neka direkcija u Zagrebu odmah razglasi faktički postojeće ograničenje prometa.

g) Hitno pozivamo vladu i zakonodavnu skupštinu, da bez odlaganja, u pravilnom spoznavanju kritičnog stanja našeg željezničkog prometa, poduzmu u smislu naših predloga te neodložive mere. Apeliramo na Ministarstvo saobraćaja, Ministarstvo finansija, na Ministarstvo vojne i mornarice, na Ministarstvo trgovine i industrije, na Ministarstvo za šume i rude, na Ministarstvo poljoprivrede i voda, na Ministarstvo socijalne politike, još naročito na gospodu Ministre, koji vode ta ministarstva, da bezodvlačno posvete sve svoje sile, kako bi otklonili preteću definitivnu katastrofu željezničkog prometa i katastrofu naše narodne privrede. Pozivljemo ih, da bezodvlačno ustanove u cilju preprečenja takove katastrofe poseban interministerijalni komitet, koji ima da se brine za ostvaranje naših hitnih predloga. Komitet neka nadalje skrbi za to, da preduzete mere pojedinih ministarstva ne bi opterećivale željezničke službe. Komitet neka vodi brigu, da odredbe pojedinih ministarstva uzimaju u obzir potrebe željezničkog prometa, te da te odredbe ne prouzrokuju neprestano nove neprilike. Ne možemo, a da ne bi još jedanput upozorili na hitnu potrebu za ekspeditivnijem poslovanjem carinske uprave, koja već predugo u nedopustnoj meri i nekažnjena smeta željezničku službu.

h) Pozivljemo Ministarstvo saobraćaja, da revidira vozni red osobnih vlakova i ograniči brzovlake, koji odviše smetaju tovarni promet, na neophodno potrebni minimum.

i) Ponovno pozivljemo Ministarstvo saobraćaja, da putem strukovne ankete uredi dobavu ugljena željezničkim upravama tako, da ne oduzme industriji i drugom konzumu neophodno potrebni ugljen. K toj anketi neka se pritegne kao referente bar zastupnike ugljenokopa i najglavnijih konzumenata.

Upozoravamo Ministarstvo, da je ugljenokop št. Janž već potpuno ukinio poslovanje, pošto ne može otpremiti niti mali dio redovite produkcije.

j) Apeliramo na g. Ministra saobraćaja, da posveti svu pažnju poslovanju Direkcije Zagreb, koja u velikoj meri nosi krivnju, da je Slovenačka danas faktički bez željezničkog tovarnog prometa sa ostalom Kraljevinom, da ju čeka nevolja i očajanje.

Ljubljana, dne 6. oktobra 1922.

Službene vijesti.

Osobne vijesti.

Mi Aleksander

po milosti Božjoj i volji Narodnoj kralj Srba, Hrvata i Slovenaca. Na predlog Našeg Ministra Šuma i Rudnika, postavljamo: Za inspektora I klase Generalne Direkcije Šuma Milana Dr. Markovića, inspektora iste klase šumarskog Inspektora na Cetinju.

Bled, 21. juna 1922. godine.

Na predlog Našeg Ministra Šuma i Rudnika, postavljamo: Nadšumara I klase Petra Bambulovića, upravitelja šumske Uprave u Nemiljoj za šumarskog referenta kod Sreskog Načelstva u Višegradu;

šumarskog nadinženjera kod Direkcije Šuma u Sarajevu Fehima Kafadarevića, za upravitelja šumske Uprave u Nemiljoj;

nadšumara I klase Ristu Čekrliju, šumarskog referenta kod Sreskog Načelstva u Višegradu za šumarskog referenta kod Sreskog Načelstva u Maglaju, — svu trojicu po potrebi službe.

Bled, 21. juna 1922. godine.

Na pregled Našeg Ministra Šuma i Rudnika, postavljamo: Za kr. šumarskog nadsavetnika u VI činovnom razredu u šefa šumarskog Odseka Pokrajinske Uprave u Splitu, Kaju Grubića, kr. šumarskog savetnika u VII činovničkom razredu i šefa istog Odseka.

Bled, 21. juna 1922. godine.

Na predlog Našeg Ministra šuma i Rudnika, postavljamo: za šumarske nadinženjere u VIII. činovnom razredu sa godišnjom platom od 3600 Din;

Ivana Šmita, šumarskog inženjera IX činovnog razreda sa godišnjom platom 3400 Din, u Gradašcu;

Ivana Grbca, šumarskog inženjera IX činovnog razreda sa godišnjom platom 3200 Din, u Varcar Vakufu;

Dana Buluta, šumarskog inženjera IX činovnog razreda sa godišnjom platom 2800 Din, u Fojnici;

Svetozara Nedimovića, šumarskog inženjera IX činovnog razreda sa platom godišnjom 2800 Din, u Banja Luci;

Dr. Jovana Zubovića, šumarskog inženjera IX činovnog razreda sa godišnjom platom 2800 Din, u Sarajevu;

za šumare I klase u IX činovnom razredu sa godišnjom platom 2800 Din;

Ivana Mijatovića, šumara II klase u X činovnom razredu sa godišnjom platom 2000 Din, u Sanskom Mostu;

Lazara Vukovića, šumara II klase X činovnog razreda sa godišnjom platom 2000 Din, u Bos. Petrovcu;

Josipa Gelića, šumara II klase sa godišnjom platom 2000 Din, u Varešu;

Bled, 21. juna 1922. godine.

Na predlog Našeg Ministra Šuma i Rudnika, postavljamo: za okružnog šumara III klase Okružne šumske Uprave u Kosovskoj Mitrovici Vladislava Novakovića, okružnog šumara iste klase Okružne šumske Uprave u Novom Pazaru;

za podšumara I klase Okružne šumske Uprave u Novom Pazaru Vladimira Todorovića, podšumara iste klase Okružne šumske Uprave u Kosovskoj Mitrovici;

za podšumara II klase Okružne šumske Uprave u Kumanovu Branka Joksimovića, podšumara iste klase Okružne šumske Uprave u Prokuplju;

za podšumara II klase Okružne šumske Uprave u Prokuplju Milana Đerđevića, podšumara iste klase Okružne šumske Uprave u Kumanovu;

za privremenog podšumara III klase Okružne šumske Uprave u Valjevu Aleksandra Kosića, podšumara iste klase Okružne šumske Uprave u Beranima;

za privremenog podšumara II klase Okružne šumske Uprave u Barenima Kostu Šarčevića, privremenog podšumara iste klase Okružne šumske Uprave u Valjevu;

za privremenog podšumara III klase Okružne šumske Uprave u Skoplju Milosava Brankovića, privremenog podšumara iste klase Okružne šumske Uprave u Belom Polju;

za privremenog podšumara III klase Okružne šumske Uprave u Belom Polju Petra Vasića, privremenog podšumara iste klase Okružne šumske Uprave u Skoplju;

za kontraktualnog pisara III klase Šumarskog Inspektorata u Skoplju Nikolu Studianova, svršenog đaka Šumarske Akademije u Petrogradu i tehničkog djelnika Okružne šumske Uprave u Golupcu.

Bled, 21. juna 1922. godine.

Na predlog Našeg Ministra Šuma i Rudnika, postavljamo:

za podšumara I klase Okružne šumske Uprave u Aleksincu Stanojla Miljkovića, pisara I klase Generalne Direkcije šuma;

za podšumara I klase Okružne šumske Uprave u Tetovu Marka Boka, pisara I klase Generalne Direkcije šuma;

za podšumara I klase Okružne šumske Uprave u Donjem Milanovcu, Branka Živanovića, pisara I klase Generalne Direkcije šuma;

za podšumara I klase Okružne šumske Uprave u Gornjem Milanovcu Dragoslava Veličkovića, pisara I klase Generalne Direkcije šuma;

za podšumara I klase Okružne šumske Uprave u Knjaževcu Velimira S. Rajkovića, pisara I klase Generalne Direkcije šuma;

za podšumara I klase Okružne šumske Uprave u Bitolju, Milenka Šunjevarića, pisara I klase Generalne Direkcije šuma;

Naš Ministar Šuma i Rudnika neka izvrši ovaj Ukaz.

Bled, 21. jula 1922. godine.

Na predlog Našeg Ministra Šuma i Rudnika, a po saslušanju Našeg Ministarskog Saveta, rešili smo i rešavamo:

da se iz službenih obzira stavi u stanje pokoja s pravom na penziju, koja mu po godinama službe pripada: Herman Ritter, šumarski nadinženjer i šumarski referent kod sreskog načelstva u Konjicu.

Bled, 21. jula 1922. godine.

Na predlog Našeg Ministra Šuma i Rudnika, postavljamo:

za okružnog šumara V. klase Okružne šumske Uprave u Brusu Milana Manojlovića, okružnog šumara iste klase Okružne šumske Uprave u Pirotu, po potrebi službe;

za okružnog šumara V. klase Okružne šumske Uprave u Pirotu Svetožara Novakovića, šumarskog asistenta Direkcije šuma u Sarajevu;

za okružnog šumara V. klase Okružne šumske Uprave u Bitolju Juraja Šutija, šumarskog asistenta Direkcije šuma u Sarajevu;

za pisara I. klase Generalne Direkcije šuma Stanojla Miljkovića, podšumara II. klase Okružne šumske Uprave u Aleksincu, Marka Boka, podšumara II. klase Okružne šumske Uprave u Tetovu, Branka Živanovića, okružnog podšumara II. klase Okružne šumske Uprave u Donjem Milanovcu, Dragoslava Veličkovića, okružnog podšumara II. klase Okružne šumske Uprave u Gornjem Milanovcu, Velimira S. Rajkovića, podšumara II. klase Okružne šumske Uprave u Knjaževcu, Milenka Šunjevarića, podšumara II. klase Okružne šumske Uprave u Bitolju, i Vukotu Spasojevića, pisara II. klase iste Direkcije;

za pisara II. klase Generalne Direkcije šuma Pavla S. Dukića i Milicu Marković, pisare III. klase iste Direkcije;

za privremenog podšumara III. klase Okružne šumske Uprave u Aleksincu Andreju Mladenovića, privremenog podšumara iste klase Okružne šumske Uprave u Brusu, po molbi.

Bled, 21. jula 1922. godine.

Na predlog Našeg Ministra šuma i Rudnika, postavljamo:

za pisara I. klase Generalne Direkcije šuma Ivana Simčića, podšumara III. klase Okružne šumske Uprave u Bitolju;

za podšumara I. klase Okružne šumske Uprave u Valjevu Nedeljka Markovića, okružnog podšumara u ostavci.

Bled, 21. juna 1922. godine.

Na predlog Našeg Ministra šuma i Rudnika, rešavamo:

da se Milan dr. Marković, inspektor I. klase Generalne Direkcije šuma, i Lazar Mirčić, okružni podšumar I. klase Okružne šumske Uprave u Valjevu, na osnovu § 70. zakona o činovnicima građanskog reda, stave u stanje pokoja s pravom na penziju, koja im prema godinama službe pripada.

Bled, 21. juna 1922. godine.

Na predlog Našeg Ministra šuma i Rudnika, a po saslušanju Našeg Ministarskog Saveta, rešili smo i rešavamo:

da se Simo Polovina, kr. šumarski akcesista u Bakarcu, na osnovi § 29. zakona od 5. avgusta 1914. godine o opskrbi zemaljskih nameštenika u Hrvatskoj i Slavoniji, stavi u trajno stanje pokoja s pravom na penziju, koja mu po godinama službe pripada.

Bled, 21. jula 1922. godine.

*

Ukazom Njegova Veličanstva Kralja Srba, Hrvata i Slovenaca Aleksandra I. od 25. septembra 1922. stavljeni su u stanje pokoja s penzijom, koja im po godinama službe pripada: Dragutin L a s m a n, šumarski savjetnik VI. činovnoga razreda i upravitelj šumsko-gospodarstvenog ureda ogulinske imovne općine, i Viktor B ö n e l, kr. šumarski nadpovjerenik kod kr. županijske oblasti u Gospiću.

Ukazom Njegova Veličanstva Kralja Srba, Hrvata i Slovenaca Aleksandra I. od 25. septembra 1922. postavljen je za kr. ministarskog savjetnika u V.

činovnom razredu kod kr. direkcije šuma u Zagrebu Stevan Petrović, kr. zemaljski šumarski nadsavjetnik istog činovnog razreda i predstojnik šumarskog odsjeka ministarstva šuma i rudnika u Zagrebu.

Ukazom Njegova Veličanstva Kralja Srba, Hrvata i Slovenaca Aleksandra I. od 25. septembra 1922. postavljeni su: za kr. šumarske savjetnike u VI. činovnom razredu Dragutin G ü r t, šumarski nadzornik I. razreda kod kr. županijske oblasti u Bjelovaru, i Rudolf E r n i, šumarski nadzornik I. razreda kod kr. županijske oblasti u Zagrebu, te ostavljeni i nadalje na dosadašnjim mjestima službovanja; za kr. šumarskog nadzornika I. razreda u VII. činovnom razredu kod kr. kotarske oblasti u Požegi Zvezdan Č e b i n a c, okr. šumar I. klase okružne šumske uprave u Kruševcu.

Ukazom Njegova Veličanstva Kralja Srba, Hrvata i Slovenaca Aleksandra I. od 25. septembra 1922. postavljen je za računarskog savjetnika u VII. činovnom razredu s godišnjom platom od D 4500.— »mimo statusa« Tomo B o g o j e v i ć, protustavnik VIII. činovnog razreda kod šumsko-gospodarstvenog ureda imovne općine križevačke.

Ukazom Njegova Veličanstva Kralja Srba, Hrvata i Slovenaca Aleksandra I. od 25. septembra 1922. postavljeni su: za šumarske savjetnike u VII. činovnom razredu s godišnjom platom od D 4500.— šumarnici VIII. činovnog razreda: Franjo N e f e r o v i ć kod gradiške imovne općine; Jovan S t a n i ć, P a v a o S t a n o j e v i ć, Borivoj N e š k o v i ć i Svetozar R a d o j č i ć kod petrovaradinske imovne općine, te ostavljeni i nadalje na dosadašnjem mjestu službovanja; za šumarskog nadinžinjera VIII. činovnog razreda s godišnjom platom od D 3600.— Petar Š k r l j a c, nadšumar IX. činovnog razreda gjurgjevačke imovne općine, te ostavljen i nadalje na dosadašnjem mjestu službovanja; za šumarsko-inžinjerskog pristava u X. činovnom razredu s godišnjom platom od D 1600.— kod šumsko-gospodarstvenog ureda II. banske imovne općine ing. Vladimir M a j s t o r o v i ć, apsolvent gospodarsko-šumarskog fakulteta u Zagrebu; za nadoficijala u X. činovnom razredu s godišnjom platom od D 2000.— kod šumsko-gospodarstvenog ureda imovne općine gradiške Stanko I d ž o j t i ć, akcesist iste imovne općine.

Ukazom Njegova Veličanstva Kralja Srba, Hrvata i Slovenaca Aleksandra I. od 25. septembra 1922. postavljeni su: za privremenog šumarskog povjerenika u X. činovnom razredu kod šumarskog odsjeka ministarstva šuma i rudnika u Zagrebu ing. Nikola P e r š i ć, apsolvent gospodarsko-šumarskog fakulteta u Zagrebu; za šumarsko-inžinjerskog pristava u X. činovnom razredu kod kr. direkcije šuma u Zagrebu Ivo Š v e r k, apsolvent gospodarsko-šumarskog fakulteta u Zagrebu; za pisarničkog oficijala u X. činovnom razredu kod kr. direkcije šuma na Sušaku Antun F r a n c e t i ć, pisarnički oficijal XI. činovnog razreda iste direkcije; za pisarničkog oficijala u X. činovnom razredu kod kr. direkcije šuma u Vinkovcima G j u r o G a č i ć, pisarnički oficijal XI. činovnoga razreda iste direkcije; za pisarničkog oficijala u X. činovnom razredu kod kr. direkcije šuma u Zagrebu Stjepan S u č e v i ć, pisarnički oficijal XI. činovnog razreda iste direkcije; za kr. šumarsko-računarskog oficijala u XI. činovnom razredu kod kr. direkcije šuma u Zagrebu Zvonimir A b r a m, računarski asistent kod Pokrajinske Uprave u Zagrebu.

Naredbe:

Glavna šumarska direkcija.

Broj 12.842.

Beograd, 14. oktobra 1922.

Šumarskom odsjeku Ministarstva Šuma i Rudnika

u Zagrebu.

S razloga navedenih u izvještaju toga odsjeka od 18. aprila 1922. br. 3418 rešavam u predmetu uređenja uprave privatnih velikih šumskih poseda sledeće:

1. Svi veliki privatni šumski posedi dužni su do konca marta 1923. godine postaviti posebno, za stručnu upravu potpuno osposobljeno, šumarsko osoblje, koje je uz to i fizički sposobno za vršenje terenske službe.

2. Šume privatnih posjednika, koji u naznačenom roku ne postave svoje posebno stručno osoblje preuće se ili sasvim pod državnu upravu ili će se stručna uprava poveriti kojem državnom šumarskom organu. Šumoposjednik će u ovom slučaju biti dužan u obliku tangente podmiriti ne samo sve troškove za vršenje vanjske službe već i stanoviti prinos za ostali rad oko uprave i nadzora nad tim šumama.

U pogledu detaljnih odredaba glede organa političke i državne šumske uprave, kojima bi se stručna uprava u privatnim šumama imala poveriti, imade šumarski Odsjek postupiti po propisima, koji već postoje, odnosno koji će se uzdati obzirom na podjelu zemlje na oblasti. Visinu tangente, koju bi šumoposjednik bio dužan prema razmjeru površine šuma uplaćivati Državnoj blagajni u ime uprave i nadzora u smislu postojeće Uredbe od 27. juna 1921. određuje ovo Ministarstvo, a Odsjek imade za svaki pojedini slučaj staviti konkretan predlog.

U vezi sa točkom 1. i 2. podjedno zabranjujem šumskim organima kod političke uprave preuzimanje stručne uprave privatnih šuma na vlastitu ruku primanje bilo kakve odštete ili honorara neposredno od privatnog šumoposjednika.

Oni veliki šumoposjednici koji već imaju organizovanu šumsku upravu, dužni su također srazmjerno nositi troškove državnog nadzora u visini doprinosa, koji će na temelju obrazloženog predloga toga odsjeka odrediti ovo Ministarstvo.

Ministar Šuma i Rudnika, *Ž. Rafajlović*, v. r.

Osnova zakona

ovlaštenim inženjerima i arhitektima u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca.

Član 1.

Cilj zakona.

Zakon o ovlaštenim inženjerima i arhitektima sviju struku ima da zaštiti, koliko se odnosi na stručnost: prava i interese države, samoupravnih tijela, privatnih lica, ovlaštenih inženjera i arhitekta i njihove struke.

Član 2.

Tko može postati ovlašteni inženjer i arhitekt.

1. Ovlašteni inženjer-arhitekt može postati svaki inženjer i arhitekt bilo koje struke pod slijedećim uslovima:

a) da je svršio tehnički fakultet ili visoku tehničku školu, odnosno akademiju umjetnosti za arhitekturu, sa položenim propisanim ispitima iz struke za koju hoće ovlaštenje,

b) da ima državljanstvo naše države,

c) da ima najmanje 3 godine prakse iza položenih ispita provedene u državnoj, samoupravnoj ili privatnoj tehničkoj službi svoje struke,

d) da je položio administrativni ispit,

e) da je besprikorna života i vladanja,

f) da nije osuđivan i da se ne nalazi pod istragom zbog onih prekršaja, koje povlače gubitak građanskih časti i da nije pod starateljstvom,

g) da govori i piše službenim jezikom.

2. Državni i samoupravni inženjeri i arhitekti mogu izvršivati pojedine radove, koji spadaju u djelokrug rada ovlaštenih inženjera i arhitekta, ako im to dozvoli nadležna vlast i inženjerska komora.

Član 3.

Podjela i djelokrug ovlaštenih inženjera i arhitekta.

Ovlašteni inženjer ili arhitekt dobiva ovlaštenje za onaj rad, za koji je dobio stručnu spremu propisanu pod čl. 2. a) i c).

Podjela pojedinih struka i njihov djelokrug izvršiti će se pravilnikom, koji će propisati Ministarstvo Građevina po saslušanju inženjerske komore. Ovaj pravilnik dužan je Ministar Građevina propisati u roku od godine dana obnašanja ovog zakona.

Član 4.

O ispitu za ovlaštenog inženjera i arhitekta.

1. Ispit je usmen te sadržava samo zakone i propise koji spadaju u struku kandidata.

2. Pravila o polaganju ispita.

Pravila o polaganju ispita za sticanje ovlaštenja inženjera i arhitekta propisati će Ministar Građevina u sporazumu s inženjerskom komorom.

3. Oslobođenje od ispita.

Inženjeri i arhitekti, koji su istupili iz državne ili samoupravne službe, a proveli su najmanje 3 godine u državnoj ili samoupravnoj službi osloboduju se od polaganja ponovnog ispita, ako su u toj službi položili administrativni ispit analogan ispitu za ovl. inž. i arh. Isto tako profesori i docenti tehničkog fakulteta na univerzitetu, tehničkim visokim i srednjim školama, ako žele pored toga postati ovl. inž. i arh. ne polažu administrativnog ispita.

4. Ispitni odbor.

Ispitni odbor, koji će se obrazovati kod građevinske direkcije ne može biti manji od 3 člana. Polovicu članova ovog odbora određuje Ministar Građevina iz reda ovl. inž. i arh. po predlogu inženjerske komore, a drugu polovicu i predsjednika, koji mora biti po zvanju najstariji član, iz reda državnih inženjera.

5. Ocjene.

O položenom ispitu ocjena je: povoljna ili nepovoljna.

6. Rezultat ispita.

O rezultatu ispita odbor izvještava pismeno putem građevinske direkcije Ministra Građevina, a kandidatu izdaje uverenje.

7. Ponavljanje ispita.

Za slučaj, da kandidat dobije nepovoljnu ocjenu na ispitu, on ima pravo ponovnog polaganja još samo dva puta.

Član 5.

Izdavanje ovlaštenja.

Ovlaštenja izdaje Ministar građevina u formi dekreta i to po naplati takse predviđene zakonom o taksu. U njemu treba da stoji, da vrijedi za obavljanje poslova samo po dotičnoj struci na cijelom teritoriju Kraljevine. Ovlaštenje će se objaviti preko »Službenih novina«. Ovo se zavodi u registar kod Ministarstva građevina i dostavlja se inž. komori.

Član 6.

Dužnosti ovlaštenog inženjera i arhitekta.

1. Mjesto stalnog stanovanja.

Ovlašteni inženjer-arhitekt odabrat će si mjesto stalnog stanovanja, koji će se objaviti preko »Službenih novina«. Promjenu stalnog stanovanja mora prijaviti inženjerskoj komori.

2. Zakletva.

Da prije početka rada položi propisanu zakletvu pred svojom nadležnom vlasti.

3. Evidencija o radu.

Da u svojoj kancelariji vodi i čuva dnevnik tehničkih radova i sve ono, što utiče na izvršenje poslova, koje preuzima.

4. Obveza u radu.

Da se drži u svome stručnom radu; tehničkih propisa, zakona, zakonskih propisa i naredaba, te pravilnika za dotičnu struku.

5. Kontrola i pregled rada.

Kontrola i pregled rada ovl. civ. inž. i arh. može se izvršiti samo po rješenju inž. komore.

6. Čuvanje poslovnih tajna.

Da ne povjerava bez pismene dozvole onoga za čiji se račun posao obavlja, ma koje podatke svojih poslova, bilo da su isti u radu ili su već izvršeni.

7. Potpis dokumenata.

Na sve pismene radnje i crteže staviti će datum, svoj ručni potpis i žig.

Član 7.

Prava ovlaštenog inženjera-arhitekta jesu:

1. Da vrše privatne tehničke poslove vani i u pisarni po struci za koju su ovlašteni.

2. Da primaju u službu tehnička lica i da ih pod svojom odgovornošću zaposle i tako zaposlenim o njihovu radu izdaju svjedodžbe.

3. Da postupaju i pomažu stranke kod sviju vlasti u granicama izdanog im ovlaštenja.

4. Da na poziv zainteresovanih pregledaju i primaju radove, koje su već izvršili drugi ovlašteni inženjeri i arhitekti.

5. Da se odreknu posla:

- a) kad je po njihovom znanju i uvjerenju štetan ma po interes i neizvediv po tehničkim propisima,
- b) ako je spriječen bolešću.
- c) ako mu se ne isplaćuje ugovorena nagrada ili zarada,
- d) ako mu se na vreme ne predadu ugovoreni podaci, koji utiču na izvršenje ugovorenog posla,
- e) ako ne ispunjava druga ugovorena stranka svoje ugovorom predviđene obaveze.

6. Da za svoj trud i sve izdatke učinjene oko izvršenja posla ma za čiji račun naplaćuje nagradu, koja ne može biti manja, nego što su predviđena po honorarnim tabelama.

Član 8.

Prestanak prava ovlaštenih inženjera i arhitekta.

- 1. Prijemom državne ili samoupravne službe, kod česa se izuzimaju oni, koji imaju pravo po čl. 4 zak. Ova obustava vrijedi samo za vrijeme dok je dotični u javnoj službi.
- 2. Ostavkom na rad dat mu ovlaštenjem.
- 3. Napuštanjem podanstva.
- 4. Na osnovu osude po djelima navedenim u čl. 2. (f).

Član 9.

Opće odredbe.

1. Diplomu stranih tehničkih visokih škola ili tehničkih fakulteta na univerzitetima ispituje tehnički fakultet odnosno tehnička visoka škola najbliža sjedištu građevinske direkcije na čijem će području kandidat imati dati da polaže propisani ispit.

2. Prekoračenje kruga rada.

Ministar Građevina raspravlja i rješava o prekoračenju djelokruga rada ovlaštenja inž. i arh. po predhodnom saslušanju komore i dotičnog resornog Ministarstva.

3. Važnost isprava.

Sve pismene radnje potpisane od strane ovl. in. arh. imaju važnost pred svima državnim i samoupravnim vlastima. Ako je protivna strana spori, onda dotična vlast cijeni ima li mjesta stručnom komisijskom pregledu.

4. Filijale.

Ovlašteni inženjer-arhitekt ne može otvarati stalne filijale ni iz struke za koju je dobio ovlaštenje. Pisarne kod izvedbe nekog posla ne važe kao filijale.

5. Kazne za ovl. inž. i arh.

Ovlašteni inženjer i arhitekt može biti kažnjen:

- a) novčano,
- b) oduzimanjem ovlaštenja.

6. Kazne za neovlaštene inženjere i arhitekte:

Tko se bezpravno izdaje za ovl. inženjera-arhitekta, ili obavlja njihove poslove, kaznit će se po odredbama krivičnoga zakona. Državni i samoupravni organi, koji primaju u postupak radove neovlaštenih, kazniti će se disciplinarno, ako se to na tužbu i nadležnim putem ustanovi od nadležnih im vlasti.

Kazne neovlaštenih (neklafikovanih):

Ako se neko neovlašteno lice primi pripremnih ili izvršnih inženjersko-arhitektonskih poslova, kazniti će se novčano od 500 do 1500 dinara u korist državne kase ili zatvorom od 10 do 30 dana, kao i plaćanjem troškova. Ovom kaznom kazniti će se i lice, koje mu je povjerilo posao; u ponovljenom slučaju kazne su dvostruke od posljednje kazne. Ako se ne može naplatiti novčana kazna od neovl. lica, platiti će lice, koje mu je povjerilo posao.

8. Privremeno odstranjenje od posla i to odmah može uslijediti:

a) čim za kontrolu određeno lice ili komisija nađe nesolidnost po stabilnost građevinskog objekta uzetog u posao;

b) čim padne pod starateljstvo uslijed umnog bolovanja.

Odstranjenje traje dok se uzroci ne uklone i riješenje o produženju posla ne donesu od strane Ministra Građevina po predlogu dotičnog resornog Ministarstva.

Za vrijeme odstranjenja od posla može Ministar Građevina na predlog inženjerske komore odrediti mu za zastupnika jednog ovlaštenog inženjera-arhitekta najbližeg posla; određeni se mora zastupništva primiti, ako ga ovaj ili drugi zakoni ne izuzimaju.

9. Izveštaj o izrečenoj kazni.

O izricanju ma kakve krivične kazni na ovlaštenim inženjerom-arhitektom mora se izvjestiti inženjerska komora.

10. Nadzor.

U samome radu za poslove za koje su dobili ovlaštenje stoje pod nadzorom Ministra Građevina uz sudjelovanje Ministarstva u čiji resor spada dotična struka.

11. Osoblje bez fakultetskog obrazovanja ne može se upotrebiti za samostalan rad ni pod kontrolom ovl. inž.-arh.

12. Odgovornost.

Za svoje stručne poslove ovl. inž.-arh. odgovara materijalno a krivično odgovara u koliko je i kako je predviđeno po krivičnom zakonu.

13. Pregled radova.

Ministar Građevina može određivati, kad se opravdano nađe, pregled radova prije i poslije izvršenja. Ovlašteni inženjer-arhitekt dužan je dati određenom licu ili komisiji za kontrolu sve podatke i planove.

14. Žalba za neizdavanje ovlaštenja, podnosi se državnom savjetu na način, kako je propisan.

Član 10.

Prelazne ustanove.

1. Strana poduzeća mogu projektovati i izdavati u zemlji samo one poslove ako se za dotičnu struku ne nalazi ovlašteni inženjer-arhitekt u državi. U tom slučaju moraju dokumenti u smislu čl. 6. biti potpisani po domaćem ovlaštenom inženjeru-arhitektu srodne struke, te se gradnje mogu izvoditi samo pod nadzorom domaćeg ovlaštenog inženjera-arhitekta odnosno kod drž.

i samoupravnih gradnja pod nadzorom drž. odnosno samoupravnih inženjera i arhitekta.

2. Ovlaštenja dosadašnjih ovlaštenih inženjer-arhitekta, koja su izdana prije ovoga zakona, ostaju i nadalje u krijeposti. Ranije ovlašteni inženjeri i arhitekti i geodeti imaju od Ministarstva Građevina zatražiti putem svoje građevinske direkcije izdanje novog dekreta i ovlaštenja u smislu ovoga zakona, u koliko to već nisu učinili.

Geodeti t. j. apsolventi geodetskog tečaja sa državnim ispitom na tehničkim visokim školama (fakultetima) stupaju u prava apsolvenata geodetsko-inženjerskih odjela na tehničkim školama u koliko su apsolvirali geodetski tečaj prije 1. januara 1923 te u koliko inače odgovaraju ustanovama čl. 2.

Ovlašteni geometri, koji nemaju geodetske kvalifikacije (geodetski državni ispit), građevni mjernici i zemljomjeri zadržavaju svoja dosadašnja ovlaštenja i djelokrug.

3. Glede prakse predviđene u slučajevima da je pojedinac usljed rata morao da prekine studije na kojoj od navedenih visokih škola, a za ovo vreme vojne dužnosti vršio službu u svojoj struci i posjeduje dokumente o tome, osim toga bio na takovom položaju gde se je zahtjevalo izvjestno tehničko teoretsko znanje — uračunat će mu se pola vremena obavljene prakse, kao da je istu obavio nakon položenog zaključnog državnog ispita.

4. Kompetenciju inženjerske komore, predviđenu ovim zakonom do njena osnutka vrši Udruženje jugoslovenskih inženjera i arhitekta.

Član 11.

Važenje zakona.

Ovaj zakon stupa u život od dana kada ga kralj potpiše, a tada gube silu i važnost raniji zakoni, u koliko se odnose na ovo pitanje.

*

Primjetba uredništva.

Donosimo ovaj nacrt prema tekstu, otisnutom u Tehničkom listu br. 19. Odatle ne vidimo, je li to zvanični nacrt, kojeg je prihvatila glavna skupština Jugosl. Inž. i Arh. u Sarajevu ili samo predlog zagrebačke sekcije tog udruženja.

Prema tome nacrtu isključene su nekoje kategorije inženjera ispod dohvata ovog zak. projekta (agronomi, rudarski, šumarski inženjeri).

Mi smo svojedobno upozorili na ovu okolnost i J. Š. U. je poslalo svog izaslanika u Sarajevo, da brani interese šumara.

Je li hotice ili nehotice, ovi se interesi ipak ne uvažuju, kako se vidi iz ovog projekta, pa je zato stavljeno ovo pitanje na dnevni red naredne sjednice J. Š. U., da se ono zauzme za interese šum. inženjera.

Umrli su:

† Eugen Vadas i Šándor Horváth.

Mađarsko šumarstvo zadesio je velik udarac; iz zgrade tog šumarstva otela je smrt dva najjača stupa potpornjaka. Oba su uživala glas i ugled ne samo kod kuće, nego i u stranom svijetu, pa smatramo potrebnim, da s par riječi prikažemo njihov rad na polju zelene struke.

Prvi je bio profesor i naučenjak, a drugi zakonotvorac. Obadva su tako usko srasla s povijesti mađ. šumarstva u prošla tri decenija, da su njihova imena bila uvijek na prvim mjestima.

Vadas je bio od 1891 profesor na visokoj školi za šumarstvo u Ščavnici; predavao je uzgoj šuma, obranu i šum. zoologiju. God. 1898. osnovao je zavod za šum. pokuse, kojemu je bio pročelnikom sve do smrti. Izdavao je i uređivao glasilo pokusne postaje *Ervészeti Eisértetek* (Šumarski pokusi). Kao takav stekao je priznanje inozemnih stručnih krugova. Na zborovima svjetskog saveza šum. pokusnih postaja održao je više predavanja, a 1910. godine predsjedao je VI. kongresu svjetskog saveza šum. pokusnih postaja u Belgiji. Od njegovih radova ističe se i kod nas po njemačkom tekstu poznata knjiga »Monografija akacije«, a osim toga napisao je između ostalog »Nastuku o uzgoju šuma« (1898 i 1921) »O uzgoju hrasta« (1888), »O sadnji i uzgoju vrbe (1896) i dr.

Mnogi od naših šumara, koji su slušali šum. predavanja na ščavničkoj vis. školi, sjećaju se s osobitim pietetom simpatične pojave prof. Vadasa, koji je i u starijim godinama znao s mlađanim zanosom oduševljavati svoje slušače za divnu zelenu struku.

Horváth je bio do nedavna šef Glavnog odjelenja šumarstva u Minist. poljodjelstva.

Osobito je zasluge stekao donošenjem i nastavljanjem zakona i provedbenih naredaba za šume općinske i urbarijalne, kojim je zakonima osnovao racionalno gospodarenje u tim šumama. Velike je zasluge stekao i oko donošenja zakona i prakt. provođenja pošumljenja golijeti i vezanja vododerima. Kroz tri decenija bio je predsjednikom povjerenstva za drž. ispite. Pod konac života, kad su se svi njegovi drugovi povukli u zasluženo stanje pokoja, preuzeo je na sebe veliku zadaću, da sastavi kodeks šum. zakona. Već je 1914. god. bila sastavljena ogromna knjiga zakonskog projekta o šumama, kad je veliki svjetski rat poremitio njegovo daljnje djelovanje.

Počivali u miru!

Imenovanje ispitnih povjerenika za praktični državni šumarski ispit.

Gospodin Ministar Šuma i Rudnika rešenjem svojim od 15. VII. 1922 broj 11050 postavio je novo ispitno poverenstvo šumarskog državnog ispita za samostalno vođenje šumskog gospodarstva, a za vreme od 23. septembra 1922 do 23. septembra 1923 i to:

Za predsednika: Stevana Petrovića, predstojnika šumarskog odsjeka u Zagrebu.

Za podpredsednika: Vilima Čmelika, kr. min. savetnika u Apatinu.

Za I. skupinu:

Inž. Ferdinanda Holla, upravitelja šum. škole u Sarajevu.

Dr. Andriju Petračića, kr. sveučilišnog profesora u Zagrebu.

Inž. Josipa Balena, kr. šum. nadzornika u Senju.

Dr. Aleksandra Ugrenovića, kr. sveučilišnog profesora u Zagrebu.

Za II. skupinu:

Dr. Đoku Jovanovića, direktora šum. Preduzeća Prometne Banke u Beogradu.

Bogoslava Kosovića, kr. zem. šumarskog nadsavetnika u Zagrebu.

Petra Manojlovića, kr. šum. nadsavetnika u Vinkovci.

Jovana Metlaša, načelnika Ministarstva Šuma i Rudnika u Beogradu.

Za III. skupinu:

Milana Marinovića, kr. šum. savetnika u Zagrebu.

Petra Rohra, vlast. šum. direktora u Našicama.

Inž. Miodraga Stamenkovića, načelnika Ministarstva Šuma i Rudnika u Beogradu.

Inž. Vinka Travirku, šum. savetnika u Celju.

Za IV. skupinu:

Aleksandra Havličeka, kr. šum. savetnika u Zagrebu.

Inž. Andriju Perušića, inspektora Ministarstva Šuma i Rudnika u Beogradu.

Inž. Josipa Radulovića, šumarskog nadsavetnika u Sarajevu.

Janka Urbasa, šumarskog savetnika u Mariboru.

Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca, Ministarstvo Šuma i Rudnika.

Оглас

о великој продаји храстових и других дрвета.

Код Шумско Господарственог Уреда у Митровици продаваће се путем јавне писмене лицитације дана 13. новембра 1922 год. у 11 сати пре подне ова дрвета:

Шумарија	Хрпе број	Шумског среза		Окружја број	Множина дрвета					Процена		Достаћ има да остави И. О. без-платно израђених огрев. дрва са 5% надвисине	Исклучна цена дрвосека		Приметба
		Име	Број		Храстових	Брестових	Јасенових	Грабових	Иноврсних	Грађе	Горива		мет. хвати	Дин	
Моровичка Моровић	1	Рађе-новци	13	4	174	—	—	—	—	1634	1190			До реке Саве око 5 км.	
					—	4	—	—	—	10	24	303:50	461.230		
Босутска у Моровићу	2	Вратична	15	¹⁻⁶ ⁸⁻¹⁶ 25-30	1348	—	—	—	—	5468	7542	2175:50	834.343	До реке Саве око 3 км.	
					483	—	—	—	—	2233	3085				
					—	—	—	—	—	—	133				
	3	Варадин I	17	4 и 5	—	—	—	236	—	—	77	824	590.867	До канала Босута око 1:50 км.	
					788	—	—	—	—	3022	3231				
	4	Варадин II	17	3	—	83	—	—	—	—	61			До канала Босута око 1:50 км.	
				—	—	—	689	—	—	72	970:50	771.888			
Кленачка у Кленку	5	Грабо-вачко Острво	30	¹⁴ ¹⁵ 6	359	—	—	—	—	1690	1497	432	250.010	До реке Саве око 6:50 км.	
					713	—	—	—	—	1762	2356				
	6	Грабо-вачко Острво н./С.	28	IX. до XII.	—	4	—	—	—	8	13			До реке Саве око 1:5 км.	
					—	—	7	—	—	17	16	688	268.988		
					761	—	—	—	—	2669	2657				
	7	Грабо-вачко Острво	28	IX. до XII.	—	4	-	—	—	8	14			До реке Саве око 1:5 км.	
				—	—	21	—	—	60	43	783	420.039			
у Огару	8	Висока Шума	34	5 и 6	435	—	—	—	—	1592	2236	645	226.506	До реке Саве 6 км.	

1. Дражба ће се обавити искључивши усмене, једино на те-мељу писмених понуда.

2. Понуде (оферти) имају бити добро запечаћени, те ће се примати најкасније до 11 сати пре подне дана 13. новембра 1922.

3. У понуди ваља нарочито навести, да су нудиоцу сви услови дражбе добро познати и да их у целости прихвата. Уз то се има

понуди приложити у име ваднума 5% од проценбене вредности оне хрпе, на коју понуда гласи.

4. Одобрење дражбе зависи од Шумарског Одсека Министарства Шума и Рудника у Загребу, односно од Министарства Шума и Рудника у Београду.

5. Предмет продаје је целокупна дрвна маса т. ј. и градиво и гориво дрво, али је достацац дужан од купљених стабала изградити у овом огласу наведену количину огревних дрва и ту количину Петроварадинској Имовној Општини предати.

Железничке прагове, у колико би се израђивали, дужан их је достацац уступити продајом Министарству Саобраћаја.

Отпаци иза брадве и макље (иверје, макљевина) не припадају кушцу него имају остати Имовној Општини на расположбу.

6. Достацац је дужан на дан дражбе платити износ од 2% од целокупне своте, у име биљеговне пристойбе. У случају не одобрења дражбе, вратиће се уплаћена свота достацу натраг.

7. Прва половина куповине има се уплатити за 14 дана након што је достацац обавештен да је дражба одобрена, а друга половина пре него се почне изважати израђена роба, али свакако најдаље до конца месеца марта 1923. године.

8. За сечу, израђивање купљених дрвета и извоз робе установљује се рок до 31. Децембра 1923. (двадесет треће) уз ограничење код хрпе број 6. и 7. да времену од 15. априла до 31. августа 1923. у дрвосеку престаје сваки рад, било ло сеча, израда или извоз.

9. Сви остали дражбени услови могу се дознати за време уредовних сати код господарственог уреда у Митровици, код шумарије: Моровићке и Босутске у Моровићу, те у Кленку и Огару.

Митровица, 27. септембра 1922. год.

Шумско-господарствени уред Петроварадинске имовне општине.

Број 25.255.

Сарајево, дне 11. октобра 1922.

Д. ш.

Оглас.

Код дирекције шума у Сарајеву продаваће се дне 13. новембра 1922 у 10 сати путем јавне и писмене дражбе 5 комада цехверли јавора.

Та се стабла налазе у шуми Речица-Сирова гора котара Коњичког обиљежена су са текућим бројем 1—5 те стоји сваком рефлектанту слободно, да их прије дражбе разгледа.

Искљична цијена 2700 Динара по стаблу. Према томе изнаша вадиј за припаднике наше Краљевине 1350 Динара а за странце 2700 Динара.

Вадија таксену марку од 20 Динара треба да положи сваки најтецатељ прије почетка дражбе.

Писмене понуде снабдијевене вадијем и таксеном марком од 20 Динара треба да стигну дирекцији шума у Сарајеву најкасније до 10 сати 13. новембра 1922.

Погодбе купње и продаје изложене су на увид код дирекције шума у Сарајеву соба број 69.

Heće se никако узети у обзир накнадне писмене или усмене понуде или очитовања. Господину Министру шума и рудника пристоји право, да он слободно бира између приспјелих било усмених било писмених понуда те да све и једну одбије без наведења разлога.

Дирекција шума у Сарајеву.

OGLAS.

Kod kotarskog ureda u Bugojnu prodavati će se dne 4. novembra 1922. u 10 sati putem javne pismene i usmene dražbe cirka 3000 m³ četinjastog drveta od sušika, vjetroloma, oštećenih i prestarih stabala iz šume »Prusačka rijeka«.

Prosječna isključna cijena iznaša 53 Din (pedeset i tri dinara) po jednom kubičnom metru, bez obzira, dali je tehničko ili ogrijevno drvo.

Svaki nudioc imade prije dražbe položiti 15.000 Din kao vadij, inostranci 31.800 Din u gotovom ili državnim bonovima.

Pismene ponude sa vadijem treba poslati zapečaćene na Kotarski ured i moraju stići najdulje do 4. novembra u 10 sati.

Reflektanti mogu šumu prije dražbe pregledati.

Uvjeti kupnje i prodaje stoje na uvid kod Kotarskog ureda.

Ministarstvo Šuma i Rudnika bira slobodno između usmenih i pismenih ponuda i može sve bez navedenja razloga odbiti.

KOTARSKI URED U BUGOJNU.

Broj: 8872/22.

Bugojno, dne 13. 10. 1922.

OGLAS.

Kod kotarskog ureda u Bugojnu prodavaće se dne 3. novembra o. g. u 10 sati putem javne pismene i usmene dražbe oko 400 p. m. bukovog ogrijevnog drveta, od starih, šuplji i prezrelih stabala, koja se nalaze u šumi »Ptičja glava«.

Isključna cijena iznaša 25 Din (dvadeset pet dinara) za jedan prostorni metar ogrijevnih drva.

Svaki nudioc mora prije dražbe položiti 1000 Din kao vadij, inostranci 2000 Din u gotovom ili u državnim bonovima.

Pismene ponude sa vadijem treba poslati zapečaćene na kotarski ured i moraju stići najdulje do 3. novembra u 10 sati.

Stoji svakome reflektantu slobodno, da šumu prije dražbe pregleda.

Uvjeti kupnje i prodaje stoje na uvid kod kotarskog ureda.

Direkcija šuma bira slobodno između pismenih i usmenih ponuda, i može sve bez navedenja razloga odbiti.

Kotarski predstojnik: dr. *Wilhelm*, v. r.

POZIV.

Tek što se je saznalo o osnutku »fonda za rasadnike«, prima podružnica Ljubljana upite i narudžbe za nabavku sadnica sa svih strana Slovenije. Tako smo među većim narudžbama primili dve za po 200.000, drugu za 20.000 komada smrekovih sadnica. Umoljavamo zato sve šumske uprave, kako državne tako i privatne, da izvole u što kraćem času javiti množinu, kvalitetu i cenu za oddaju sposobnih sadnica (smrekovih, borovih, jelovih, ariževih, bagrenovih etc.), koje bi mogle odstupiti na proleće 1923. god.

Naslov za prijave: Jugoslovensko Šumarsko Udruženje, Podružnica Ljubljana (Križanke). — Ponude su do daljeg odgovora Podružnice neobvezne.

Tajništvo Podružnice Ljubljana.

Oglas dražbe hrastovih stabala.

Na temelju drvosječne osnove za godinu 1922/23. te odobrenja Šumarskog odsjeka Ministarstva Šuma i Rudnika u Zagrebu od 19. oktobra 1922 br. 9685/1922 prodavaće se javnom dražbom putem pismenih ponuda na dne 22. studena 1922 u 10 sati do podne kod potpisanog šumsko-gospodarstvenog ureda niže navedena hrastova stabla:

Drvosjeka		Broj stabala	Izključna cijena Dinara	Zaliha gorivog drva, koju ima kupac predati imovni općini prost. metara	Nadležna kot. šumarija i najbliža želj. stanica te udaljenost Save
n a z i v	okružje				
Podložje	III. IV. VI. VII.	2000	2,005.400	6.600	Kot. šumarija u Novoj Gradiški, 3 km od sredine sječine do Save, 8 km od željezničke stanice Medari-Drage.
Javička greda br. 11 b.	VIII.	971	1,468.817	4.800	Kot. šumarija u Novskoj, 0,3 km od sredine sječine do Save.
Ukupno . .		2971	3,474.217	11.400	

Brzopisne i usmene ponude neće se primati. Zaobina iznosi 10% a za one koji nisu državljani kraljevine SHS iznosi zaobina 20% od isključne cijene.

Od kupljenih stabala smije kupac od nadzemne i podzemne drvene zalihe izraditi po volji drvenu robu, ali je obavezan staviti imovnoj općini besplatno na raspoložbu, prema ugovoru gore navedene količine gorivih drva.

Propisno sastavljene, jamčevinom obložene i sa 20 Din biljegovane ponude moraju biti u zatvorenoj koverti predane do 10 sati prije podne na dan 22. studena 1922 u pisarni gospodarstvenog ureda gradiške imovne općine u Novojgradiški.

Na omotu imade se navesti »Ponuda za hrastova stabla u šumi« a u ponudi samoj ima nuditelj izričito navesti, da su mu dražbeni uvjeti dobro poznati i da na iste bez svakog prigovora pristaje.

Dražbeni uvjeti, koji zastupaju podjedno ugovor, mogu se svaki dan za vrijeme uredovnih sati uviditi u pisarni gospodarstvenog ureda gradiške imovne općine u Novojgradiški i kotarske šumarije u Novojgradiški i Novskoj.

U Novojgradiški, dne 23. listopada 1922.

Šumsko gospodarstveni ured gradiške imovne općine.

Prodaja vrbovog i topolovog drva na panju.

Na naredbu g. Ministra Šuma i Rudnika br. 23.788/1922. odnosno br. 25.023/1922. prodaje Direkcija Šuma u Apatinu na teritoriju bezdanske i palaške šumske uprave vrbovi i topolovi drveni materijal u niže nabrojenim sječama, i to putem javne licitacije i pismenih ponuda.

I.

Dne 6. novembra 1922. prodaju se ove seče:

1. Siga I. kod Monoštora 33.44 k. jut. isključna cijena 100.700 Din, kaucija 10.100 Din.
2. Siga II. kod Monoštora 35.66 k. jut. isključna cijena 167.500 Din, kaucija 16.800 Din.
3. Siga III. kod Monoštora 26.35 k. jut. isključna cijena 117.800 Din, kaucija 22.800 Din.

II.

Dne 8. novembra 1922. prodaju se ove seče:

4. Siga IV. kod Monoštora 23.49 k. jut. isključna cijena 102.300 Din, kaucija 10.300 Din.
5. Siga V. kod Monoštora 37.29 k. jut. isključna cijena 228.000 Din, kaucija 22.800 Din.

III.

Dne 10. novembra 1922. prodaju se ove seče:

6. Plavanske Kućine I. 36.18 k. jut. isključna cijena 143.000 Din, kaucija 14.300 Din.
7. Plavanske Kućine II. 34.56 k. jut. isključna cijena 141.000 Din, kaucija 14.100 Din.
8. Harambašina greda (Bučkovac) 50.14 k. jut. isključna cijena 220.000 Din, kaucija 22.000 Din.

Uvjeti:

1. Seče pod 1 do 5 se prodaju bez obaveze krčenja panjeva.
2. Seče pod 6 do 8 se prodaju sa obavezom krčenja panjeva i žilja i sa obavezom pošumljenja u roku od 3 godine, t. j. do 30. IX. 1925. g. Do ovoga roka raspolaže kupac za zemljom slobodno. Krajem treće godine ima površinu svoje seče o svom trošku i po uputama direkcije pošumiti, inače gubi položenu kauciju.
3. Pismene ponude imaju se predati najkasnije do 9 sati prije podne u označene dane licitacija kod Direkcije Šuma u Apatinu, gdje će se javno otvoriti u 9 i pol sati prije podne. Poslije određenog roka se ponude ne primaju.
4. Za svaku pojedinu sječtu treba predložiti posebnu ponudu u posebnom omotu.
5. Svaka ponuda mora biti biljegovana sa biljegom od 20 Din.
6. U ime kaucije se prima samo gotov novac ili vrijednostni papiri 7%-nog drž. zajma.
7. Uvjeti prodaje tiskanice za oferti mogu se nabaviti kod Direkcije Šuma u Apatinu uz cijenu od 5 Dinara.

Direkcija šuma.

Oglas.

Kod kotarskog ureda u Bugojnu prodavati će se dne 7. novembra 1922 u 10 sati putem javne pismene i usmene dražbe oko 250 prm. bukovog ogrijevnog drveta, od starih, šupljih, prezrelih stabala, koja se nalaze u šumi »Ravni Dol«.

Isključna cijena iznaša 20 Din (dvadeset dinara) za jedan prostorni metar ogrijevnih drva.

Svaki nudioc mora prije dražbe položiti Din 500 kao vadij, inostranci Din 1000 u gotovom ili u državnim bonovima.

Pismene ponude sa vadijem treba poslati zapečaćene na kotarski ured i moraju stići najdulje do 7. novembra u 10 sati.

Stoji svakom reflektantu slobodno, da šumu prije dražbe pogleda.

Uvjeti kupnje i prodaje stoje na uvid kod kotarskog ureda.

Direkcija šuma bira slobodno između pismenih i usmenih ponuda i može sve bez navedenja razloga odbiti.

Kotarski predstojnik: dr. *Wilhelm*, v. r.

Oglas.

Kod kotarskog ureda u Bugojnu prodavati će se dne 6. novembra 1922 u 10 sati putem javne pismene i usmene dražbe oko 250 prm. bukovog ogrijevnog drveta od starih, šupljih i prezrelih stabala, koja se nalaze u šumi »Smrčevački potok«.

Isključna cijena iznaša 20 Din (dvadeset dinara) za jedan prostorninski metar ogrijevnih drva.

Svaki nudioc mora prije dražbe položiti Din 500 kao vadij, inostranci 1000 Din u gotovom ili u državnim bonovima.

Pismene ponude sa vadijem treba poslati zapečaćene na kotarski ured i moraju stići najdulje do 6. novembra u 10 sati.

Stoji svakom reflektantu slobodno, da šumu prije dražbe pogleda.

Uvjeti kupnje i prodaje stoje na uvid kod kotarskog ureda.

Direkcija šuma bira slobodno između pismenih i usmenih ponuda i može sve bez navedenja razloga odbiti.

Kotarski predstojnik: dr. *Wilhelm*, v. r.

Cijene oglasima Šumarskog lista jesu:

$\frac{1}{11}$ strana 250 (dvijestopetdeset) Din.

$\frac{1}{4}$ strane 62⁵⁰/₁₀₀ (šestdesetidva ⁵⁰/₁₀₀) Din.

$\frac{1}{2}$ strane 125 (stodvajsetipet) Din.

$\frac{1}{8}$ strane 31²⁵/₁₀₀ (tridesetijedan ²⁵/₁₀₀) Din.

Sakupljači oglasa dobivaju 20—25 % nagrade.

ПРОМЕТНА БАНКА

а. д. БЕОГРАД

На углу Кнез Михајлове и улице Књегиње Љубице.

Телеграм-адреса: ПРОМЕТНА БАНКА, БЕОГРАД.

Телефон број 229 и 1430.

Капитал 5,000.000.— динара. Резервни фонд преко 4,500.000 динара.

Банка се бави свим банкарским пословима, експлоатацијом шума и индустријом дрвета, бродарством, експлоатацијом каменог угља из рудника „Тресисаба“, вађењем песка, шљунка и т. д.

Прима улоге на штедњу уз најповољније услове.

Финансира трговачка и индустријска предузећа.

CENTRALNA BANKA D. D. ZAGREB STROSSMAYEROVA ULICA 2.

Telegrafska adr.: Centrobanka. Telefon: 3-07, 5-56 i 7-13.

Uplaćena dionička glavnica K 100,000.000.

Pričuve K 10,000.000.

PODRUŽNICE I ISPOSTAVE:

Ivanec, Klanjec, Krapina, Maribor, Novi Sad, Požega, Pregrada, Stubica don., Varaždin, Veliko Trgovište.

Prima štedne uloške uz najpovoljnije ukmaćenje te ih isplaćuje bez obzira na bilo kakove ustanove o moratoriju . Obavlja sve burzovne transakcije uz najkulantnije uvjete. - Financira trgovačka i industrijalna poduzeća. - Posjeduje izravne veze na svim inozemnim tržištima,

JADRANSKA BANKA BEOGRAD.

Dionička glavnica: Din. 60,000.000'--. Rezerva: Din. 30,000.000'--.

PODRUŽNICE:

Bled, Cavtat, Celje, Dubrovnik, Hercegnovi, Jelsa, Jesenice, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Prevalje, Sarajevo, Split, Šibenik, Tržič, Zagreb.

Amerikanski odio.

Naslov za brzojavke: JADRANSKA.

Afiliirani zavodi:

JADRANSKA BANKA: Trst, Opatija, Wien, Zadar.

FRANK SAKSER STATE BANK, Cortlandt Street 82, New-York City.

BANCO YUGOSLAVO DE CHILE, Valparaiso, Antofogasta, Punta Arenas, Puerto Natalos, Porvenir.

Dioničarsko društvo za eksploataciju drva Zagreb, Gajeva ul. 32

Telefon 16-34, 14-55, 12-38.

Brzojavi: „EXPLOITAT“.

Parna pilana i tvornica
parketa Virovitica.

Parna pilana Teslić.

Prodajni ured Banja-Luka.

Proizvadjia i eksportira:

hrastovu robu, parenu i
neparenu bukovinu, me-
kanu rezanu gradju, gorivo
drvo te parkete.

Société Anonyme d'Exploitation forestière Zagreb, Gajeva ul. 32

Téléphone 16-34, 14-55, 12-38.

Télégrammes: „EXPLOITAT“.

Scierie à vapeur et fabrique
de parquets Virovitica.

Scierie à vapeur Teslić.

Bureau de vente Banja-Luka.

Produits et exportés:

matériaux eu chêne, hêtre
étuvé et non étuvé, bois ten-
dre matériaux de construction
et matérieux sciés et bois pour
chauffage et parquets.

„TEGMA“

INDUSTRIJSKO I TRGOVINSKO D.D.

MIHANOVIĆEVA 2 ZAGREB TELEFON INT. 18-60

ODIO za građevni materijal - ODIO za željeznički materijal
 - ODIO za centralna grijanja - ODIO za mineralna ulja -
 TEHNIČKI ODIO

Glavno zastupstvo i skladište tvrtki:

Schoeller-Stahlwerke A.-G. Ternitz: Martin-čelik, čelik za alat, čelik za brzotokarenje, spec. čelik. Svjetle osi za prenos: Transmisije.

Josip Winter & Co., Radeberg-Sachsen: Vodokazne cijevi. Tehnička stakla.

„K B“ A.-G., Wien: Elektromotori. Ventilatori. Ekshaustori. Elektromaterijal.

„Watproof“ A.-G., Prag: Watproof, Asfalt, Tektina, Xyloleum, Drvocement.

Plinsko ulje, Petrolej, Cilindersko ulje, Strojna ulja, Vatrene cijevi za kotlove, Cijevi za plin, Staklarski kit, Krovna ljepenka, Sanitarni uređaji, Šarafi, Zakovice, Usadnici.

Šinje i sav ostali materijal za normalne i uskotračne željeznice.

Za šumske industrije i trgovce drva:

Pravi Göhlerovi
 kolobroji, šum-
 ski čekići, čekići
 za daske, klupe
 za mjerenje,

vrpce za mje-
 renje, brojevi iz
 ocjeli u svim
 veličinama naj-
 bolje vrsti kod

ŠANDORA SCHNELLERA, rezbara

ZAGREB, Strossmayerova ulica 6.

**„CROATIA“ dioničko društvo
za industriju drva
u Zagrebu, Zrinjski trg 17**

Proizvadjia i eksportira raznovrsni drvni materijal.

**Specijalna proizvodnja u Siraču kraj Pakraca:
bukov pareni in nepareni rezani materijal.**

Prvo jugoslavensko d. d. za šumsko gospodarstvo i industriju.

Centrala: Zagreb, Gjorgjićeva ulica 2/II.

Poduzeća:	Parna pilana i tvornica kutija u Podgradcima kod Bosanske Gradiške. Vlastelinstvo Sirač kraj Daruvara.
Produkcija:	sve vrsti jelovog rezanog materijala i gradjevne robe, bukovi rezani materijal pareni i nepareni, bukovo gorivo drvo, bukove podvlake, bukovi drveni ugljen i dr.
Uprava:	Podgradci, p. Bos. Gradiška, Bosna.
Željezn. postaja:	Okučani i Jasenovac.
Otprema robe:	sa pilane do Bos. Gradiške vlastitom šumskom željeznicom, u Bos. Gradišci vlastito skladište na sav. obali. Otpremanje Savom preuzima se dijelom i vlastitim plovnim sredstvima.

Šumska industrija

FILIPA DEUTSCHA SINOVI

Vrhovčeva ul. 1

Z A G R E B

Telefon broj 47

PARNA PILANA U TUROPOLJU.

Export najfinije hrastovine. — Na skladištu ima velike količine potpuno **suve** hrastove gradje svih dimenzija.

UTEMELJENA GODINE 1860.

**Industrija drva i parna pilana
VINKO AUGUSTIN, CELJE (SLOVENIJA).**

Parna pilana u Št. Jurju ob južni željeznici izrađuje prvovrsne paralelne smrekove daske. Preuzima komisije iz smreke i bukve.

Oglas dražbe hrastovih stabala.

Na temelju odobrenja nadležne nadzorne vlasti za krajiške imovne općine od 19. rujna 1922. broj 8796/1922. prodavat će se dne 20. novembra 1922. kod šumsko-gospodarstvenog ureda brodske imovne općine u Vinkovcima slijedeća hrastova stabla:

Kot. šumarija	Broj hrpa	Ime sječe	Sječna površina jut.	Broj stabala					Kubni metara gradje m ³	Procjenjena vrijednost Dinara	Udaljeno od želj. stanice, Bosuta ili Save km	Kupac mora na sječini ostaviti imovni općini najmanje grjevl. drva ne- izradjeno i nesloženo prost. m.
				stojećih	ležećih	prevršenih	prebitih	Ukupno				
Cerna	1	Luščić	28·24	491				491	3806	1,554.623	3	1600
	2	Kriv.-Ostrovo	25·12	156				156	1149	334.333	12	882
	3	Orljak	34·54	469	1			470	2939	1,129.480	10	1686
	4	Rastovica	16 75	116	2			118	1124	449.713	12	480
	5	Zap. Kusara	17·12	114				114	798	293.546	6	496
Vinkovci	6	Kunjevci	39·11	370				370	2852	1,021.627	6	1036
	7	Vrapčana	27·20	367				367	2831	1,151.990	6	1200
	8	Ada	39·52	259				359	1785	602.285	7	780
Rajevo Selo	9	Rastovo	15·73	416			1	417	3306	1,725.025	2	1200
	10	Radjenovci	14·64	82				82	797	394.771	4	250
Otok	11	Čunjevci	37—	670			1	671	4307	1,988.162	9	1680
	12	Ripača	14 02	394			1	395	1563	669.671	6	660
	13	Gradina	35·01	238	2		1	241	738	228.780	7	1000
	14	Slavir	15·77	101	2			103	566	225.810	6	360
	15	Dubovica - Ugljara	28 38	524	2		2	528	1999	725.941	2	1580
Ukupno . .				4767	9		6	4782	30.560	12,495.757		14.890

OPCI DRAŽBENI UVJETI:

1. Svaka hrpa prodavat će se posebno na pismene ponude.

Uvjetne ponude na jednu te istu hrpu, a tako i brzojavne ponude ne primaju se.

2. Da ponude budu uvažene, moraju biti po propisu biljegovane sa biljegom od 20 Dinara i obložene sa pet posto (5%) žaobine od procjenbene svote u

gotovom novcu, ili vrijednosnim papirima, kojima je valjanost priznata u kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca i predane na dan dražbe do 10 sati prije podne u blagajni gospodarstvenog ureda u Vinkovci. U ponudi se ima točno navesti da su nudiocu svi dražbeni uvjeti i mjesni odnošaji dobro poznati, te da na iste bez svakog prigovora pristaje.

U smislu naredbe ministarstva financija generalne direkcije neposrednih poreza broj 15,888.920 i broj 18,128.920 mora se nudioc u ponudi iskazati potvrdom, da je platio porez za ranije godine i isteklo polugodište prošle godine.

3. Svaka ponuda obvezatna je za nudioca od časa, kada je preda, dok uspjeh dražbe obvezuje imovnu općinu tek od dana, kada istu odobri nadležna nadzorna oblast za krajiške imovne općine.

Do toga dana odriču se obe stranke rokova propisanih u § 862 o. g. z. za prihvrat ponude.

4. Osam dana nakon obavijesti o potvrdi dražbe, imade dostalac u ime jamčevine povisiti zaobinu na 10% od dostalne svote.

5. Kupovnina ima se platiti: kod hrpe broj 1, 3, 6, 7, 9, 11, 12 i 15 jedna polovina najkasnije 30 dana nakon obavijesti, da je dražbu potvrdila nadležna nadzorna oblast, a druga polovica prije početka izvoza, najkasnije pak 60 dana nakon prve uplate; kod svih ostalih hrpa cijela kupovnina na jedanput, najkasnije 30 dana nakon obavijesti o potvrdi dražbe.

6. Od prodaje izuzeto je hrastovo drvo nesposobno za tvorivo i gradu. Rok izradbe stabala (panjeva i dužice) i izvoz panjeva i dužice ustanovljuje se od dana uplate odnosno predaje sječine do svršetka godine 1923. izuzimajući pri tom vrijeme od 1. travnja 1923. do 30. rujna 1923.

7. U smislu naredbe kr. zemalj. vlade od 12. travnja 1902. broj 1285 imat će kupac povrh pogodjene kupovnine, te istodobno sa istom, odnosno sa prvom polovicom kupovnine uplatiti 0.2% od dostalne svote u uzgojnu zakladu za potporu djece šumarskih činovnika, koji stoje u zemaljskoj službi i kod imovnih općina, a u smislu naredbe broj 3736/1920 0.5% za osnivanje privremene zaklade za pošumljenje primorskog krasa.

Isto tako dužan je dostalac na dan dražbe uplatiti u blagajnu brodske imovne općine, na temelju zakona o državnoj trošarini o taksama i pristojbama od 26. juna 1921. po čl. 10. T. broju 12. i taksenu pristojbu od 2% (Percentualgebühr) od dostalne svote.

8. Svi ostali potanji dražbeni uvjeti mogu se saznati za vrijeme uredovnih sati kod šumskog gospodarstvenog ureda u Vinkovci, te kotarske šumarije u Cerni, Vinkovci, Rajevom selu i Otoku.

Vinkovci, dne 28. oktobra 1922.

**Šumsko - gospodarstveni ured brodske
imovne općine.**

„SLAVEKS“

dion. društvo za šumsku industriju, Zagreb.

Proizvadžja i eksportira: Rezanu hrastovinu najbolje slavonske kakvoće sa pilane Brod n./S. Parenu i neparenu bukovu gradju znamenite kakvoće sa pilane Pakrac.

„SLAVEKS“

société anonyme d'exploitation forestière,
Zagreb.

Produit et exporte: Sciage Chêne, de meilleure qualité de Slavonië de sa scierie de Brod s./S. Sciage Hêtre de la célèbre provenance de Pakrac de sa scierie de Pakrac (Slavonie) Etuvagé égal. Usine de talons en bois de Hêtre.

SLAVONIJA društvo na dionice
za industriju drva

ZAGREB, Mažuraničev trg 11.

Telefon broj 20 - 56 i 17 - 22.
Osnovano godina 1904.
Zaposleno 1200 radnika.

Brzjavljiva: „SLAVONIJA“.
Dionička glavnica K 80,000.000.
Pričuvna glavnica K 37,5000.000.

Parna pilana, tvornica furnira, pokućstva, sjedala za stolice i parketa u Brodu na Savi.

Izradjuje razanu gradju iz svih vrsti tvrdog drveta, naročito iz slavonske hrastovine, zatim furnire iz svih vrsti domaćog i eksotičnog drveta te iz voćaka. Sjedala za stolice i parketa iz hrastovine i bukovine.

Proizvadžja masivno pokućstvo iz bukovine, hrastovine, breštovine, jasenovine i javorovine.

Podružnice i zastupstva u Beogradu, Brodu n. S., Wienu, Pragu, Brnu, Budapešti, Segedinu, Oradea Mare (Nagyvárad), Aradu i Bukareštu.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

je najmoderneje urejena in izvršuje vsa tiskarniška dela od najpriprostejšega do najmodernejšega.

Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige. — Ilustrirane knjige v eno- ali večbarvnem tisku. — Brošure in knjige v malih in tudi največjih nakladah. — Časopise, revije in mladinske liste.

Okusna oprema ilustriranih katalogov, cenikov in reklamnih listov.

Lastna izdelovalnica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne šole in srednje šole. Risanke, dnevniki in beležnice.

UČITELJSKA KNJIGARNA

prodaja slovenske znanstvene, strokovne, leposlovne, pripovedne in mladinske knjige; dalje knjige za osnovne šole, srednje in obrtne šole; zaloga vsakovrstnega papirja, pisalnih, risalnih in šolskih potrebščin in učil; razglednice, umetne in pokrajinske v veliki izbiri.

Ljubljana **Fr. Ševčik** Židovska ul. 8
puškar in trgovec z orožjem

Ustanovljeno l. 1882.

Kr. prodaja smodnika (baruta).

Na drobno in debelo.

Največe skladište raznovrsnih pušaka, repetištolja, samokresa te lov. pribora i municije. Upozorujem osobito na glasovite sulske zatvorene puške i trocjevke. Bogat izbor finih oprema za lovce.

Oružje i municiju samo uz dozvolu za nošenje oružja.

Raspošilje se po cijeloj državi.

Највеће складиште разноврсних пушака, репетирипиштоља, самокреса те ловачког прибора и муниције. Упозорјујем особито на гласовите сулске затворене пушке и троцјевке. Богат избор финих опрема за ловце.

Оружје и муницију само уз дозволу за ношење оружја.

Распошиље се по цијелој држави.